

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Билтен

Интернет адреса на Министерството за финансии на Република Македонија
<http://www.finance.gov.mk/>

Интернет адреса на Управата за јавни приходи
<http://www.ujp.gov.mk/>

Интернет адреса на Царинската управа на Република Македонија
<http://www.customs.gov.mk/>

Интернет адреса на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност
<http://www.mse.org.mk/>

Интернет адреса на Комисијата за хартии од вредност
<http://www.sec.gov.mk/>

Интернет адреса на Државниот завод за статистика
<http://www.stat.gov.mk/>

Интернет адреса на Централниот регистар на Република Македонија
<http://www.crm.org.mk/>

Скопје, 1/2 2008

СОДРЖИНА

АКТУЕЛНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Краткорочни економски движења–февруари 2008 година	10
Берзански показатели	18
Депозити на населението и претпријатијата кај банките	22
Бруто надворешен долг	23
Јавен долг на Република Македонија	25
Макроекономски трендови во Четвртиот квартал од 2007 година	28
Ефекти од работењето од вториот пензиски столб	31
Актuelни вести од Република Македонија	35
Вести од регионот	45

СТАТИИ

М-р Виктор Мизо – Улогата на „Инвест Македонија“ во привлекување СДИ во Македонија	50
Киро Спанцев – Што е и зошто индустриска политика во Македонија	55

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ

Табела 1: Република Македонија – Основни макроекономски индикатори	64
Табела 2: Одбрани макроекономски индикатори во одделни транзициони економии	64
Табела 3: Бруто домашен производ (реални стапки на раст)	65
Табела 4: Основни краткорочни економски трендови	66
График 1: Бруто домашен производ	68
График 2: Инфлација (просечни стапки во %)	68
График 3: Инфлација (на крај на година во %)	69
График 4: Надворешно–трговска размена	69
Табела 5: Надворешно–трговска размена по земји	70
Табела 6: Платен биланс на Република Македонија	72
Табела 7: Функционална класификација на расходите на Централниот буџет	73
График 5: Функционална класификација на расходите 2006 година	73
Табела 8: Буџет на Република Македонија (Централен буџет и буџети на фондови)	74
Табела 9: Фонд за пензиско и инвалидско осигурување	76
Табела 10: Фонд за здравствено осигурување	77
Табела 11: Агенција за вработување	78
Табела 12: Фонд за магистрални и регионални патишта	79
Табела 13: Бруто надворешен долг (состојба)	80
Табела 14: Македонска берза	82
Кредитни линии за мали и средни претпријатија	86
Други проекти за поддршка на мали и средни претпријатија	93

Снимил: Милан СТРЕЗОВСКИ

ПОЧИТУВАНИ,

Поаѓајќи од националниот идентитет и културните вредности на граѓаните на Република Македонија, суверенитетот, самостојноста на државата, како и определбата за негување на демократијата и социјалните вредности, клучни политички цели на Република Македонија се интеграција на земјата во НАТО и полноправно членство во ЕУ.

Министерството за финансии на Република Македонија има значајна улога на патот до остварување на овие цели, во насока на соодветна финансиска поддршка во процесите на исполнување на критериумите за членство во евро – атланските интеграции на различните институции и активна работа на самото Министерство, за исполнување на дел од критериумите за кои тоа е надлежно. Основен критериум за Министерството за финансии во насока на остварување на полноправно членство во НАТО е да обезбеди 2,3% од БДП за расходи за одбраната и истиот е остварен последниве години. Во насока на исполнување на критериумите за полноправно членство во Европска Унија пред Министерството за финансии постојат бројни предизвици: Усогласување на нормативната рамка со таа на ЕУ – реализација на Акцискиот план за

европско партнерство; зајакнување на административните капацитети за користење на прет-пристапниот инструмент на ЕУ; подготовка на стратегиски документи кои како обврска произлегуваат од стекнатиот кандидатски статус на земјата и остварување на реформите за постапно приближување кон структурите и стандардите на ЕУ.

Исполнувањето на критериумите не е цел сама за себе. Исполнувањето на критериумите значи подобрување на квалитетот на институциите и законите и нивна примена во практика. Нивното подобрување и имплементирање значи употреба на стандарди кои веќе покажале резултати во напредните развиени економии. Оттаму, работа на европската агенда освен конечната цел – полноправно членство во ЕУ и ползување на придобивките од заедничкиот пазар, како и останатите придобивки кои следат со станувањето дел од европското семејство, во периодот до конечното членство, за нас, за Република Македонија значи многу. Работата на европската агенда за нас значи подигнување на нивото на институциите и подобрување на функционирањето на речиси сите сегменти од општественото битисување, најнапред заради нас самите. Значи членството во Европската Унија не е цел per se.

Оттаму и во иднина, како и до сега, Министерството за финансии ќе продолжи интензивно да работи на исполнување на Копенхагенските критериуми, односно креирање на функционална пазарна економија, која ќе биде способна забрзано да расте, да продуцира нови работни места и да обезбеди повисок животен стандард на македонскиот граѓанин до моментот на пристапување, како и економија која ќе биде во состојба да се справи со конкурентскиот притисок од останатите членки на Европската Унија по пристапувањето во Унијата.

Во Министерството за финансии изминатиов период се реализираа бројни активности во насока на приближување на нашето законодавството кон Европското (Acquis communautaire), односно транспонирање на бројни европски директиви. Тука би ги споменал Законот за Банки, Законот за НБРМ, Законот за хартии од вредност, Законот за инвестициски фондови, Законот за јавна внатрешна финансиска контрола, Законот за внатрешна ревизија во јавниот сектор итн...

На 1-ви декември 2007 година, Република Македонија ја достави до Европската Комисија втората Пред-пристапна економска програма, подготвена од повеќе институции, а координирана од Министерството за финансии. Основна цел на Програмата е забрзување на економскиот раст и развој на државата со цел намалување на невработеноста и подобрување на животниот стандард на македонските граѓани. Во Програмата се прикажани среднорочните макроекономските движења, каде се опфатени случувањата во реалниот сектор, надворешниот и монетарниот сектор, презентирани е Фискалната стратегија на Република Македонија, како и Стратегијата за управување со јавен долг, а воедно презентирани се и амбициозните структурни реформи.

Самата подготовка на Пред-пристапната економска програма, како кохерентен стратегиски документ, претставува потврда за капацитетот на јавната администрација, од аспект на координацијата и ефикасноста во работата. Програмата од страна на Европската комисија беше одлично оценета, а напорите за интензивирање на структурните реформи беа поздравени.

На 14 и 15 февруари 2008 година во Скопје се одржа четвртиот Поткомитет за економски и финансиски прашања и статистика. Поткомитетот претставува економски дијалог помеѓу Република Македонија и Европската Унија, односно дијалог меѓу надлежните министерства и органи на државна управа на Република Македонија, предводени од Министерството за финансии и надлежните служби на Европската комисија. На состанокот беа презентирани достигнувањата по однос на имплементација на Спогодбата за Стабилизација и Асоцијација, реализација на Акцискиот план за Партнерство за пристапување кон ЕУ, мерките и активностите кои ги презема Владата на Република Македонија за подобрување на економската состојба, мерките за подобрување на јавните финансии, статистиката, бизнис климата, активностите за намалување на невработеноста и зголемување на флексибилноста на пазарот на труд. Од страна на Европската комисија беше заклучено дека постои евидентен прогрес во голем број области (Катастарот, начинот на спроведување и мониторинг на приватизацијата, функционирањето на едношалтерскиот систем, подобрување на бизнис климата, статистиката), а се укажа дека одредени области, како пазарот на труд, сеуште претставуваат предизвик за Владата на Република Македонија.

Во поглед на подготовката за децентрализирано управување со ИПА средствата од ЕУ (ДИС), Министерството за финансии во 2007 година, со измени и дополнување на Правилникот за организација на работата и Правилникот за систематизација на работни места во Министерството, воспостави Сектор за централно финансирање и склучување на договори (претходно постоеше Одделение за централно финансирање и склучување договори), кој активно работи на подготовка на процедури за работење и вкупната документација со која се регулираат обврските и одговорностите на сите страни вклучени во процесот на децентрализирано спроведување на проектите финансирани од ИПА.

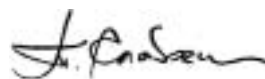
За децентрализирано управување со ИПА фондовите, потребна е акредитација на националните структури од страна на Европската комисија,

односно пренесување на дел од надлежностите за управување со ЕУ фондовите на Република Македонија. Имено, Министерството подготви Акциски план за ДИС, согласно кој се предвидува добивање на акредитацијата од Европската комисија во последниот квартал на 2008 година.

Свесни сме дека приближувањето кон Европската Унија значи многу работа, особено на

полето на структурните реформи и зајакнувањето на капацитетот на јавната администрација. Но, воедно сме свесни и дека само така, со напорна работа можат да се постигнат целите кои ги посакуваме – датум за преговори и позитивна оценка за исполнувањето на економските критериуми. Република Македонија – функционална пазарна економија! До тогаш, останува вредно да работиме...

Со почит,
Д-р Трајко Славески

АКТУЕЛНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

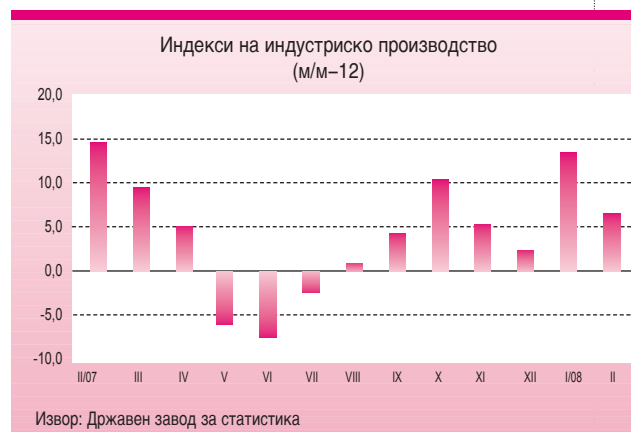
февруари 2008

- Продолжува трендот на раст на индустриското производство, кој во февруари изнесува 6,9% на годишна основа
- Натамошно зголемување на трошоците за живот за 9,6% на годишна основа, при што само трошоците за исхрана се повисоки за 18,7%
- Зголемување на вредноста (во долари) на извозот на стоки за 33,4% на годишна основа, со истовремен пораст на увозот на стоки за 47,9%
- Остварен дефицит на Централниот Буџет од 776 милиони денари (0,20% од БДП) и дефицит на Консолидираниот буџет од 785 милиони денари (0,21% од БДП)
- Силен раст на депозитниот потенцијал на банките од недржавниот сектор од 28,9%, придружен со раст на кредитите на приватниот сектор од 41,4%
- Пораст на просечната пензија за 14,7% споредено со истиот месец од претходната година

1. РЕАЛЕН СЕКТОР

1.1 Кумулативниот индекс на индустриското производство за периодот јануари-февруари 2008, во однос на истиот период од претходната година, забележа пораст од 10%.

Притоа, во февруари 2008 година, индексот на индустриското производство е зголемен за 6,9% во однос на февруари 2007 година, и за 6,9% споредено со претходниот месец.

Анализирано по сектори, растот на индустриското производство во периодот јануари-февруари 2008 се должи на зголеменото производство во секторот Преработувачка индустрија од 11,9% и секторот Вадење руди и камен од 10,3%.

Во рамки на Преработувачката индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,9%), главни носители на растот се производството на прехранбени производи и пијалаци со раст од 6,5%, производство на тутунски производи со 55,1%, производство на кокс, деривати на нафта и нуклеарно гориво со раст од 7,5%, производството на основни метали со раст од 19,8%, производство на метални производи во метало-преработувачката фаза, освен машини и уреди со 41,3%, производството на машини и уреди, неспомнати на друго место со 68,9% производство на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место со раст од 66,1%, производство на мебел и други разновидни производи со раст од 73,1% и рециклажа со раст од 186,7%.

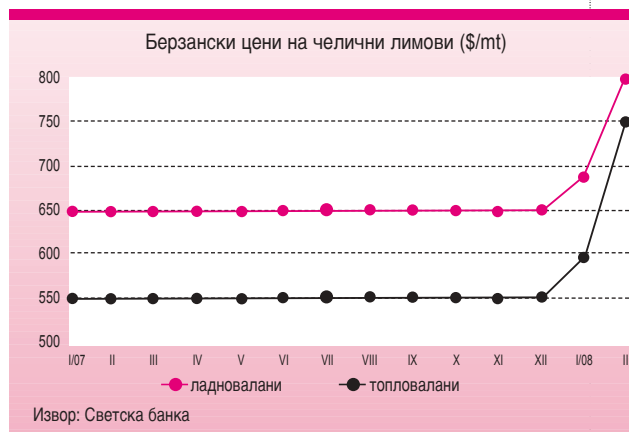
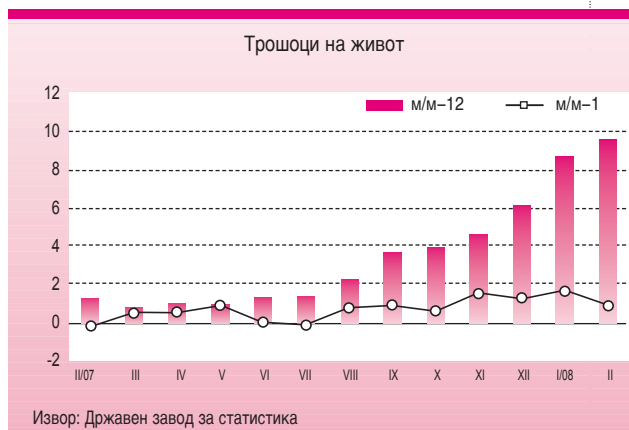
1.2. Индексот на трошоци на живот во февруари 2008, во споредба со февруари 2007 година, порасна за 9,6%.

Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 18,7%, тутун и пијалаци за 4,7%, облека и обувки од 2,2% и за домување од 3,0%.

Во февруари 2008 година, трошоците на живот се зголемија за 0,8% споредено со претходниот месец.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за месец јануари 2008 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.174 денари и во однос на претходниот месец е повиока за 1,2%.

Индексот на цените на мало во февруари 2008 година, во однос на истиот месец претходната година забележа зголемување од 7,8%.

Овој пораст е резултат на зголемените цени во групата земјоделски производи за 31,5%, индустриски производи за 9,2%, непрехранбени индустриски производи за 7,1%, прехранбени производи за 18,6% и индустриско-прехранбени производи за 15,3%.

1.3. Во февруари 2008 година, на светските берзи продолжи трендот на зголемување на цените на најголемиот дел од металните производи и прехранбените производи.

Најголемо зголемување во однос на претходниот месец е забележано кај никелот, чија берзанска цена достигна вредност од 27,955 долари за еден метрички тон.

Имено, нафтата, како производ со најголемо влијание во светскиот пазар, бележи незначително зголемување на цената на светската берза. Така, во февруари 2008 година, нафтата достигна цена од 94,82 долари за барел.

Споредено со февруари минатата година, цената на нафтата е зголемена за дури 64,1%.

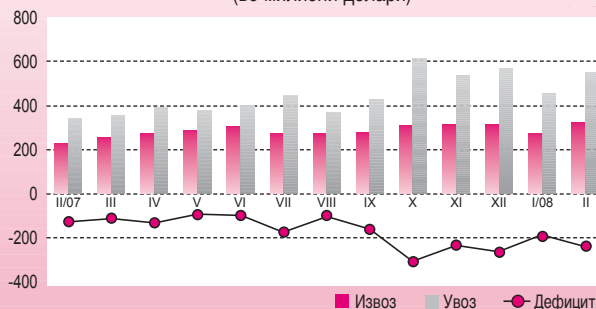
Од друга страна, по еден годишен период на мирување, пораст на берзанските цени е забележан кај челикот, ладноваланите и топловаланите челични лимови, чији цени порасна за 13%, 26% и 36%, респективно.

2. НАДВОРЕШЕН СЕКТОР

2.1. Во првите два месеци од 2008 година евидентиран е исклучително висок пораст на надворешно-трговската размена (во доларска вредност) од 42,2%. Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 14,3%, додека неговата вредност достигна 585 милиони долари, што претставува пораст од 33,4%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 6,1%, а неговата вредност оствари износ од 999 милиони долари, или пораст од 47,9%. При вакви движења, салдото на размената со странство изразена во доларска вредност изнесува 414,8 милиони долари. Порастот на дефицитот во овој период во однос на истиот остварен во првите два месеци од 2007 година изнесува 177,6 милиони долари, од кои 32% се должи на зголемување на дефицитот во трговијата со нафта и нафтени производи.

2.2. Во структурата на извозот, најголемо учество (според СМТК) во овие два месеци од 2008 година отпаѓа на: железо и челик со 34%, облека 21%, нафта и производи од нафта 7,2%, метална руда и метални отпадоци 6,8%, пијалаци и тутун 4,1%, овошје и зеленчук 2,4%. Овие шест групи производи сочинуваат околу 75% од вкупниот извоз на државата.

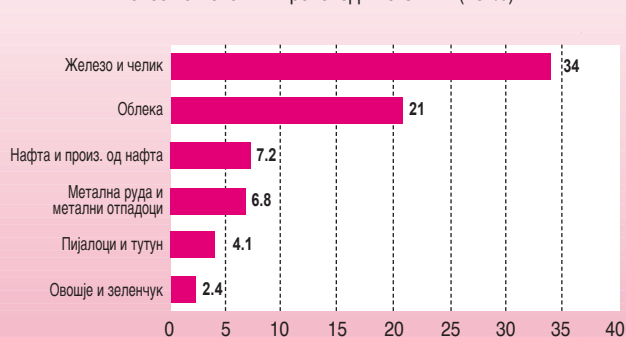
Надворешно – трговска размена во РМ
(во милиони долари)

Извор: Државен завод за статистика

Поголемиот извоз остварен во овие два месеци во однос на истиот период од 2007 година, е резултат на зголемениот извоз на железо и челик (стапка од 22%), метална руда и метални отпадоци (183%), облека (27%), нафта и производи од нафта (61%), изработки од метал (71%), електрични машини и делови–непомнати (62%), овошје и зеленчук (29%), изработки од неметални минерали (33%) итн.

Извоз на поважни производи по СМТК (во %)

Извор: Државен завод за статистика

2.3. Најголем дел од увозот на стоки во првите два месеци оваа година отпаѓа на: нафта и производи од нафта 17,1%, железо и челик 8,6%, електрична енергија 6,8%, друмски возила 6,7%, текстилни предива 6,5%, метална руда и метални отпадоци 4,1%, телекомуникациони апарати 3,3 % итн.

Поголемиот увоз (според СМТК) остварен во периодот јануари–февруари 2008 година, споредено со истиот период минатата година, пред се

НАДВОРЕШНО - ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија
(по валути)

извоз	I-II 2007					I-II 2008					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
валута	000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структура во %	000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структура во %		
EUR	305	231.721.636	61,1854	14.177.980.987	68,9	401	302.362.972	61,3306	18.544.102.491	76,3	70.641.336	30,5
USD	139	133.100.957	46,9525	6.249.422.684	30,4	107	135.996.784	41,6569	5.665.204.431	23,3	2.895.827	2,2
EUR+USD	444			20.427.403.671	99,2	508			24.209.306.922	99,5		
Вк. извоз	446			20.587.116.954	100,0	510			24.318.874.639	100,0		18,1

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

е резултат на зголемениот увоз на: нафта и производи од нафта за 72,3 милиони долари (стапка од 73,4%), електрична енергија 37,9 милиони долари (127,5%), друмски возила за 32 милиони долари (92,5%), телекомуникациски апарати 19 милиони долари (133%), жита и преработки од жита 17,3 милиони долари (146%), електрични машини и делови 12,8 милиони долари (69%), гас природен или индустриски 10 милиони долари (119%), метална руда и метални отпадоци 9,8 милиони долари (31,5%), железо и челик 9,6 милиони долари (12,7%) и друго.

2.4. Во периодот јануари-февруари 2008 година, 63,2% од вкупно извезените стоки се пласирани на пазарот на Европската Унија (ЕУ27), а 44% од вкупно увезените стоки во Република Македонија се со потекло од оваа интеграција. Извозот во Европската Унија е поголем за 21,3%, а увозот е зголемен за 31,4%, во однос на истиот период 2007 година. Во овие два месеци од 2008 година, околу 76% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Швајцарија, Полска и Турција.

2.5. Според валутната структура, во периодот јануари-февруари 2008 година во однос на истиот период претходната година, извозот во евра бележи зголемување за 70 милиони евра

(30,5%), а делот од извозот реализиран на „доларскиот пазар“ се зголеми со помал интензитет од 2,2% или за 2,9 милиони долари.

3. ФИСКАЛЕН СЕКТОР

3.1. Во првите два месеци од 2008 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 12.068 милиони денари (3,3% од БДП), што претставува зголемување од 20,7% во однос на истиот период од минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи на зголемената наплата на даночните приходи.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 11.357 милиони денари, што претставува зголемување од 19,9% во однос на овој период минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите два месеци од 2008 година изнесува 50,7%, а на акцизите 17,5%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 7.742 милиони денари, односно повеќе од 2/3 од вкупните даночни приходи (2,1% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 22,7%, акцизите од 11,3%, данокот на добивка од 53,3%, приходите од царина се речиси исти односно со помало остварување за 1,0%, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 12,5% споредено

со истиот период лани и покрај намалената и унифицирана даночна стапка од 10%. Неданочните приходи (450 милиони денари) се зголемени за 16,0% во однос на истиот период минатата година.

3.2. Во првите два месеци од 2008 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 11.238 милиони денари (3,0% од БДП), што е повеќе за 24,0% во однос на истиот период од 2007 година.

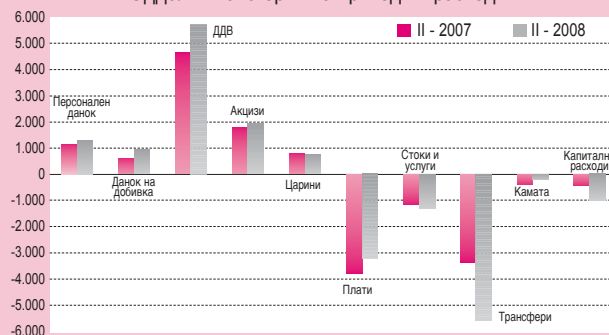
Најголеми расходни ставки се трансферите (5.571 милиони денари) и платите и надоместоците (3.207 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 28,5% и во однос на истиот период лани се намалени за 15,1%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 1,292 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2007 година за 14,4%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 67,3% повеќе средства споредено со истиот период 2007 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 49,6% во вкупните расходи (1,5% од БДП). Ваквото остварување се должи на фактот дека се зголемува бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, така што средствата за исплата на плати во образованието и за градинките на 51 општини се исплаќаат преку трансфери за општините. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 1.915 милиони денари или за 313 милиони денари повеќе (19,5% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 190 милиони денари што е помалку за 51,5% во споредба со 2007 година.

1) Примарните пари се пресметуваат како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките со задолжителната резерва на девизните депозити.

Одделни категории на приходи и расходи

Извор: Министерство за финансии

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 978 милиони денари, што е зголемување од 125,4% во споредба со истиот период 2007 година.

3.3. Оттука во месеците јануари и февруари 2008 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 830 милиони денари (0,2% од БДП), додека суфицитот на консолидираниот буџет изнесува 829 милиони денари (0,2% од БДП).

4. МОНЕТАРЕН СЕКТОР

4.1. Во февруари 2008 година, примарните пари¹ изнесуваат 35.620 милиони денари и со тоа регистрираат пораст од 1,8% на месечна основа, како резултат на порастот од 4,3% на вкупните ликвидни средства на банките. На годишна основа, примарните пари забележуваат пораст од дури 22,3%.

Во февруари 2008 година, НБРМ преку благајничките записи вршеше повлекување ликвидност. Имено, во февруари НБРМ донесе одлука тендерот со каматни стапки да се замени со тендер на износи. Тоа значи дека каматната стапка е фиксна и одредена од НБРМ, а износот на

благајнички записи е неограничен. Заедно со оваа одлука, а во насока на намалување на интензивираната инфлација и одржување на инфлационите очекувања на стабилно ниво, НБРМ ја зголеми каматната стапка на багајничките записи од 5,08% на 5,25%, односно за 0,17 п.п.. Просечна пондерирана каматна стапка на три месечните државни записи, во февруари 2008 година бележи намалување од 0,05 п.п. и изнесува 5,05%. Шест месечните државни записи забележуваат пад на просечните пондериран каматни стапки од 5,37% во јануари на 5,27% во февруари 2008 година.

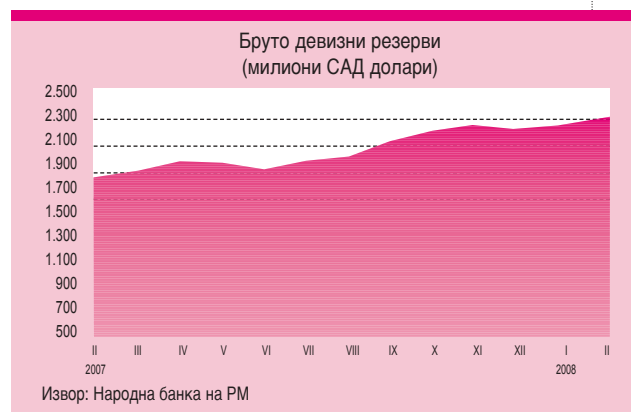
4.2. Готовите пари во оптек во февруари 2008 година забележаа пад на месечна основа од 1,1%. На годишна основа пак, готовите пари во оптек бележат пораст од 8,3%.

Најтесната парична маса M1 во февруари 2008 година, како резултат на порастот на депозитните пари, односно парите на тековните и жи-ро сметките, бележи пораст од над 2%. На годишна основа M1 бележи пораст од 31,3%. Пошироките монетарни агрегати M2 и M4 паралелно со порастот на депозитниот потенцијал, бележат намален интензитет на пораст, од 20,1% и 27,9% на годишно ниво.

4.3. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² во февруари 2008 година повторно бележи пораст, главно како резултат на порастот на девизните депозити на населението и претпријатијата. Имено, вкупните депозити остваруваат месечен пораст од 1,4% и достигнуваат 134.156 милиони денари. На годишно ниво регистрираат пораст од 26,8%. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор во февруари 2008 година достигна 132.263 милиони денари и на годишно ниво забележува

пораст од 28,8%. Во рамки на депозитите, краткорочните депозити бележат пораст од 0,9% на месечна основа, при што пораст се регистрира и кај денарските (0,6%) и кај девизните депозити (1,2%). Долгорочните депозити во февруари 2008 година бележат поинтензивен пораст на месечно ниво, од 7,3%, кој главно е одраз на високиот пораст на девизните депозити од 12,7%, додека денарските депозити забележаа пораст од 3,3%. Според секторската структура, и населението и претпријатијата имаат придонес во порастот на депозитната база на банките. Имено, депозитите на населението бележат месечен пораст од 0,54%, и тоа во целост како резултат на порастот на девизните депозити од 1,4%, бидејќи денарските депозити на населението бележат пад од 0,7%. Депозитите на претпријатијата остваруваат пораст од 3,4% на месечно ниво, при речиси ист пораст на денарските и девизните депозити, од 3,4% и 3,5% соодветно.

4.4. Кредитите на приватниот сектор³ во февруари 2008 година бележат пораст од 3,6% на месечна основа, при што најголем придонес во порастот имаат денарските кредити на претпријатијата. На годишна основа се забележува висок пораст од близу 41,4%. Во рамки на рочната структура на кредитите на приватниот сектор, краткорочните кредити бележат пораст

2) Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите.

3) Кредитите на приватниот сектор ги вклучуваат кредитите во домашна и кредитите во странска валута.

од 4,8% на месечна основа, при истовремен пораст на денарските и девизните депозити, од 5,1% и 3,6% соодветно. Долгорочните кредити остваруваат пораст од 2,8% на месечно ниво, притоа денарските кредити се зголемени за 3,8%, а девизните кредити за 0,4%. Анализата на секторската структура на кредитите на приватниот сектор укажува на зголемено кредитирање на населението и претпријатијата. Имено, кредитите на населението бележат пораст од 3,7% на месечна основа, при што денарските кредити се зголемени за 3,6%, а девизните за 6,1%. Од друга страна, кредитите на претпријатијата остваруваат пораст од 3,6%. Во вкупните кредити на претпријатијата доминираат денарските кредити, кои воедно бележат и интензивен пораст од 5,1%, додека девизните кредити се повисоки за 1,1% на месечна основа.

4.5. Во февруари 2008 година се забележува понатамошно намалување на активните и пораст на пасивните каматни стапки, односно постепено стеснување на каматните маргини на банките. Просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити бележи намалување од 0,1 п.п. на месечна основа, а исто толку опаѓа и каматната стапка на девизните кредити. Во февруари 2008 година, просечните пондерирани каматни стапки на денарските и девизните кредити изнесуваат 9,7% и 8,1% соодветно. Пондерираните каматни стапки на денарските и девизните депозити бележат опаѓање од 0,1 п.п., и во февруари 2008 година изнесуваат 5,5% и 2,2%, соодветно.

4.6. Во февруари 2008 година, на девизниот пазар не се забележани трансакции на НБРМ, односно не се регистрирани откуп и продажба на девизи. Сепак, бруто девизните резерви бележат пораст од близу 3%, и во февруари 2008 година изнесуваат 2.342 милиони долари. Порастот на бруто девизните резерви делумно ја

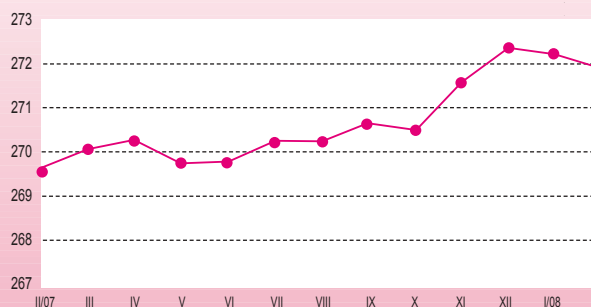
одразува зголемената обврска за задолжителна резерва на банките во девизи, како резултат на проширената основа со нови сметки, при пресметката во февруари 2008 година.

5. СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР

5.1. Во февруари 2008 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се евидентирани 271.582 пензионери, што претставува годишно зголемување од 0,8%.

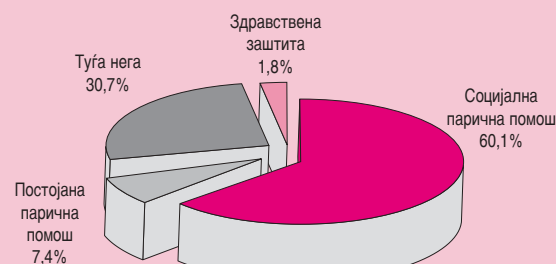
Во февруари вредноста на просечната пензија (8.879 денари) се зголеми за 1,0% споредено со претходниот месец. Притоа, споредено со јануари од претходната година порастот изнесува 14,7%. За исплата на пензии, во овој месец се потрошени 2.380,5 милиони денари, што претставува 49,4% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

Вкупен број на пензионери (во илјади)

Извор: Фонд на пензиско и инвалидско осигурување на Македонија

Структура на исплатените средства за социјална помош

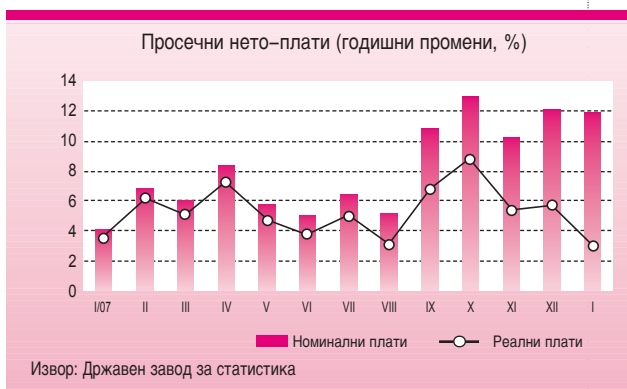

Извор: Министерство за труд и социјална политика

5.2. Бројот на корисници на социјална парична помош во јануари (последни расположливи податоци) изнесува 61.941 домаќинства, што претставува намалување од 0,8% споредено со претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени 138,1 милиони денари. За помош по основ на туѓа нега, во јануари се потрошени 70,4 милиони денари за 18.227 лица. Како корисници на постојана парична помош, во овој месец се регистрирани 5.076 лица и за нив се потрошени 16,9 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.226 лица, за што се потрошени околу 4,2 милиони денари. Вкупните исплати за социјална помош претставуваат 5,3% од вкупните реализирани социјални трансфери на владиниот Буџет за односниот месец.

5.3. Во јануари 2008 година, споредено со јануари 2007 година, забележан е пораст на просеч-

ната номинална и реална нето плата за 12,0%, односно 3,1%.

Просечната нето плата во јануари изнесува 15.555 денари, што претставува незначително зголемување споредено со претходниот месец. Процентот на невработени кои не примиле плата постојано се намалува. Во јануари изнесува 9,6%, и е најниска стапка досега. Споредено со истиот месец од претходната година оваа стапка е пониска за 3,9 процентни поени.

БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

На Македонската берза за хартии од вредност почна да се чувствува заживување и поголема раздвиженост. Имено, во февруари може се забележува пораст на прометот и бројот на трансакциите. МБИ-10 почнува да се стабилизира, и иако во февруари повторно се забележува пад, тој е со значително помал интензитет во однос на јануари.

Рецесијата и кризата со хипотекарните заеми во САД, политичката нестабилност во регионот и моменталните состојби на берзите се причина за различни предвидувања од страна на берзанските аналитичари. Сепак, се чини дека движењата на Македонската берза за хартии од вредност не ги заплашуваат странските инвеститори. Имено, на Македонската берза за хартии од вредност се очекува влез на FMG Funds – силна светска групација која управува со 30 инвестициони фондови во повеќе земји во светот. FMG Funds потпиша договор со едно македонско друштво за управување со фондови, со кој се предвидува FMG да ја зголеми основната главнина на друштвото за 30%. Се очекуваат повеќекратни придобивки во форма на нови знаења, искуства и нови активности. Се планираат активности на берзите во растечките економии, во кои се гледа голем потенцијал за развој. Во блиска иднина, FMG Funds најавува и отворање на нов приватен фонд кој ќе инвестира на Македонската берза и ќе биде управуван од погоре споменатото македонско друштво за управување со приватни фондови.

На крајот на јануари, две нови брокерски куќи добија дозволи за работа, со што Македонската берза за хартии од вредност доби две нови членки, а во февруари доби и нов акционер. Имено, друштвото Еуросити консалтинг дополнително ја заживеа Берзата купувајќи 5,3% од нејзиниот капитал.

Во јануари 2008 година, на македонскиот пазар на капитал регистрирана е првата корпоративна обврзница. До неодамна, на Македонската берза за хартии од вредност во рамки на обврзниците фигурираа само државни обврзници, иако придобивките за претпријатијата од овој начин на финансирање можат да се согледаат од искуството во светот, но и во регионот. Корпоративната обврзница е ефикасен начин компаниите да се снабдат со потребните финансии, а придонесува и кон раздвижувањето на секундарниот пазар за хартии од вредност. Сепак, македонските компании сеуште се воздржуваат да се впуштат во нови форми на финансирање, па во изворите на средства доминираат банкарските кредити. Првата корпоративна обврзница ја издаде ПроКредит банка, со што придонесе за малку поразновидна понуда на хартии од вредност на македонскиот финансиски пазар. Новите обврзници имаат рок на доспевање од три години. Тие се купонски обврзници, пресметуваат годишна купонска камата, која се исплатува полугодишно. Оваа емисија беше наменета и откупена од познат купувач. Обврзниците се очекува да се најдат на секундарниот пазар на хартии од вредност и да го раздвижат овој сегмент од пазарот на капитал.

Според некои аналитичари, на пазарот на капитал набрзо ќе се почувствува недостиг на понуда на обврзници и пазарот на обврзници ќе стане поликвиден. Изминатиов период на затишје на Македонската берза се карактеризираше со пад на цените на акциите, намален промет, па државните обврзници нудеа засолниште за инвеститорите кои избегнуваа да инвестираат во акции во период кога цените се движат надолу. Државните обврзници се сметаат за најбезбедни хартии од вредност бидејќи за нив гарантира државата. Сепак, порастот на прометот со обврз-

ниците во јануари 2008 година не се повтори во наредниот месец, напротив во февруари беше забележан исклучително низок промет со обврзници.

Во јануари 2008 година, сеуште се чувствува воздржаноста од инвестирање и пад на берзанските показатели. Имено, вкупниот промет остварен на Македонската берза за хартии од вредност во јануари 2008 изнесува 799,7 милиони денари, односно регистрира пад од 42,7% на месечна основа. По неколку месечно опаѓање, во февруари 2008 година, вкупниот промет бележи пораст од близу 68% во однос на минатиот месец и достигна 1.343 милиони денари. Притоа, најголемо учество има прометот остварен по пат на класично тргување, кој изнесува 891,6 милиони денари и бележи пораст од 19,6% на месечно ниво.

Прометот остварен преку класично тргување со акции, во јануари 2008 година бележи пад од близу 39% и изнесува 623,4 милиони денари, што всушност е главна причина за падот регистриран во класичното тргување. Во февруари 2008 година, преку класично тргување со акции остварен е промет од 851,2 милиони денари и со тоа месечен пораст од 36,5%.

Во јануари 2008 година, се забележува пад на прометот и бројот на извршени блок трансакции. Имено, прометот остварен по пат на блок трансакции бележи пад од 82,13% на месечна основа и изнесува само 54,2 милиони денари. Во февруари 2008 пак, преку две блок трансакции се оствари промет од 451,9 милиони денари, или пораст на прометот од дури 734% во однос на јануари.

Во јануари и февруари 2008 година, странските инвеститори бележат благо зголемување

на учеството во акциите и обврзниците на официјалниот пазар. Вкупното учество на странските инвеститори во акциите и обврзниците на Македонската берза, во јануари 2008 година изнесува 21,83% и со тоа бележи пораст од 0,04% на месечна основа. Речиси исто учество се среќава во февруари односно 21,84% или месечен пораст од 0,01%.

Просечниот дневен промет во февруари 2008 година изнесува 42,5 милиони денари и бележи пораст од близу 35% во однос на јануари 2008 година, а зголемен е и просечниот дневен број на трансакции од 188 во јануари на 230 трансакции во февруари, односно за 22,3% во соодветниот период.

Прометот со обврзниците во јануари 2008 година изнесува 122,2 милиони денари, со што регистрира висок пораст од 70,4% на месечно ниво. Во февруари 2008 година пак, обврзниците бележат месечен пад на прометот од речиси 67% и регистриран е исклучително низок промет, од само 40,4 милиони денари.

Речиси сите државни обврзници бележат пораст на цената, освен обврзницата за денационализација од шестата емисија. Обврзниците од старото девизно штедење, во февруари, остваруваат промет од 12,5 милиони денари, а нивната последна просечна цена бележи пораст од 89,64% од номиналната вредност во јануари на 90,20% во февруари. Обврзниците за денационализација од втората и третата емисија бележат пад во прометот и благ пораст во цените. Имено, прометот на обврзниците за денационализација од втората емисија изнесува 2,1 милиони денари, а цената бележи пораст од 85,10% од номиналната вредност во јануари на 86% во февруари. Обврзниците за денационализација од третата

емисија остваруваат промет од 2,6 милиони денари, нивната цена бележи масечен пораст од речиси 1п.п. и достигнува 85,47% од номиналната вредност во февруари. Обврзниците за денационализација од четвртата и петтата емисија, во истиот период регистрираат пораст на цената од 0,07п.п. и 0,3п.п. респективно, и достигнуваат 85% и 84,80% од номиналната вредност. Прометот на обврзниците за денационализација од шестата емисија изнесува 5,5 милиони денари, а нивната просечна цена во февруари изнесува 84,71% од номиналната вредност. На пазарот на капитал се регистрира нова обврзница – корпоративната обврзница на Прокредит банка Скопје, која во јануари и февруари 2008 година бележи цена од 101,20%, а прометот изнесува речиси 77 милиони денари во јануари и 1,9 милиони денари во февруари.

Во јануари 2008 година, индикаторот на ценовните движења на Македонската берза за хартии од вредност – Македонскиот Берзански Индекс (МБИ–10) регистрира опаѓање од 8,19% на месечно ниво и изнесува 7.106,99 индексни поени. Во февруари 2008 година продолжува падот на МБИ–10, но со помал интензитет во однос на јануари. Имено, во февруари 2008, МБИ–10 опаѓа за 0,72% на месечна основа и бележи 7.056,08 индексни поени.

Од аспект на структурата на прометот по пазарни сегменти, во јануари 2008 година доминира официјалниот пазар со 71,88%, потоа редовниот пазар со 21,35%, а најмало учество во прометот имаат блок трансакциите, само 6,77%. Во февруари пак, повторно во прометот најголемо учество има официјалниот пазар со 53,43%. Овој месец блок трансакциите бележат поголемо учество во прометот односно 33,66%, додека на редовниот пазар се реализира 12,94% од прометот. Државниот сегмент не бележи учество во прометот во овој период.

Вкупниот промет на 10–те акции со најголемо учество во прометот на официјалниот пазар на Македонската берза за хартии од вредност во

февруари 2008 година изнесува 679,3 милиони денари. Притоа најголемо учество во прометот на 10–те најликвидни акции на официјалниот пазар во февруари 2008 година остваруваат АДГ Маврово Скопје со 111,9 милиони денари, или учество од 16,46% во прометот. Макпетрол АД Скопје и Алкалоид АД Скопје бележат промет од 96,9 и 83,7 милиони денари или учество во прометот на 10–те најликвидни акции од 14,26% и 12,32%, респективно.

Во февруари 2008 година, АДГ Маврово Скопје бележи најголем пораст на цената на акциите од 31,15% на месечно ниво и достигнува цена од 2.407,99 денари. Потоа, Комерцијална банка АД Скопје и Стопанска банка АД Битола бележат месечен пораст на цените од 5,93% и 3,61% и во февруари достигнуваат цена од 6.841,71 и 10.360,94 денари, соодветно.

Најголемо опаѓање на просечната цена на акциите забележува Макстил АД Скопје, која во февруари 2008 година опадна за 10,48% и изнесува 482 денари. Тетекс АД Скопје и РЖ Услуги АД Скопје бележат просечна цена од 3.746 и 954 денари и со тоа регистрираат месечен пад од 9,73% и 7,75%, соодветно.

Показателите за котираните друштва од МБИ–10 во февруари 2008 година покажуваат намалено учество на странските инвеститори во капиталот на овие друштва (освен во Бетон АД Скопје). Макстил АД Скопје веќе подолг период има најголемо учество на странски инвеститори во сопственичка структура од 80,70%, но се регистрира опаѓање на нивнотот учество од 0,34% во однос на јануари. Кај Комерцијална банка АД Скопје и Охридска банка АД Охрид исто така се регистрира мало намалување на учеството на странскиот капитал во февруари, но сепак кај овие акционерски друштва се забележува високо учество на странските инвеститори, од 78,46% и 59,31%, соодветно.

Паралелно со падот на индикаторот на ценовните движења МБИ–10, опаѓање бележи и

пазарната капитализација. Во јануари 2008 година, вкупната пазарна капитализација опадна за 6,81% на месечна основа и изнесува 288 милијарди денари. Во февруари пак, пазарната капитализација бележи месечен пад од 0,80%, и со тоа изнесува 285,7 милијарди денари. Пазарната

капитализација на акциите во февруари остварува близу 265 милијарди денари, или пад од 0,99% на месечно ниво, додека пазарната капитализација на обврзниците расте за 1,71% и изнесува 20,8 милијарди денари.

БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

	јануари 2007	февруари 2007	% промена
ПРОМЕТ (денари)			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	745.571.698	891.626.915	19,59%
АКЦИИ	623.417.636	851.189.131	36,54%
ОБВРЗНИЦИ	122.154.062	40.437.784	-66,90%
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕ ПРОМЕТ (денари)	35.503.414	42.458.425	34,95%
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕН БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ	188	230	22,33%
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	54.172.511	451.866.940	734,13%
ЈАВНИ БЕРЗАНСКИ АУКЦИИ	-	-	-
ВКУПНО	799.744.209	1.343.493.855	67,99%
БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	3.942	4.826	22,43%
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	5	2	-60,00%
ЈАВНИ БЕРЗАНСКИ АУКЦИИ	-	-	-
ВКУПНО	3.947	4.828	22,32%
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА (денари)			
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА АКЦИИ	267.580.974.901	264.932.502.593	-0,99%
БЕРЗАНСКА КОТАЦИЈА-АКЦИИ	105.659.196.935	104.103.393.449	-1,47%
ПАЗАР НА ЈАВНО ПОСЕДУВАНИ ДРУШТВА	161.921.777.966	160.829.109.144	-0,67%
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА ОБВРЗНИЦИ	20.434.776.336	20.784.105.229	1,71%
ВКУПНО ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА	288.015.751.236	285.716.607.822	-0,80%
МБИ-10	7.106,99	7.056,08	-0,72%
МБИД	7.817,78	7.667,50	-1,92%
ОМБ	105,56	105,86	0,28%
БРОЈ НА КОТИРАНИ ДРУШТВА	38	38	-
БРОЈ НА ДЕНОВИ НА ТРГУВАЊЕ	21	21	-

ДЕПОЗИТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО И НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА КАЈ БАНКИТЕ

Депозити на правни и физички лица

Во почетокот на 2008 година продолжи тенденцијата на зголемување на депозитите на населението. Така, во јануари 2008 година тие изнесуваат 95.492 милиони денари, што претставува зголемување за 1,9% во однос на претходниот месец, односно, значителен пораст од 30,27% на годишна основа. Зголемувањето главно се должи на порастот на денарски депозити. Депозитите по видување на населението остварија благо намалување за 0,69%, додека орочените депозити се зголемија за 3,31%.

Во февруари 2008 година депозитите на населението изнесуваат 96.449 милиони денари, што во однос на претходниот месец претставува зголемување од 1%, односно, со позначајно зголемување од 29,26% на годишна основа. Доколку ги анализираме депозитите според рочност, ќе констатираме дека кај депозитите по видување има намалување од 1,62%, односно на годишна основа зголемување за 7,34%, додека орочените депозити се зголемени за 2,49%, а на годишна основа за 45,69%. Гледано по валути, денарските депозити изнесуваат 43.121 милиони денари, со годишно зголемување од 52,08%.

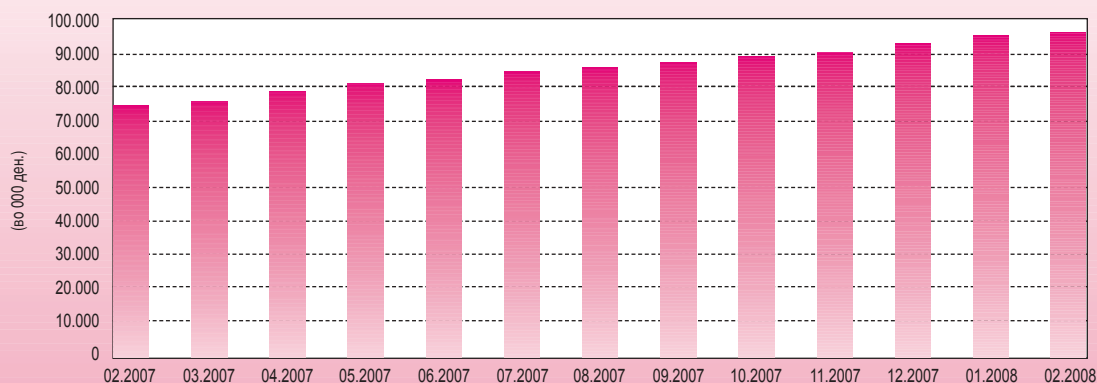
Депозити на Претпријатијата

Во текот на јануари, банките пласираа средства и кај населението и кај претпријатијата, при што пласманите кај населението имаат позначаен придонес за порастот на вкупните кредити на банките во јануари 2008 година. Од структурен аспект пласманите кај населението ја задржуваат високата годишна стапка на раст во јануари 2008 година (56%, наспроти годишниот раст на пласманите кај претпријатијата од 31%).

Фондот за Осигурување на депозитите врши обесштетување само на депозитите на физичките лица кај банките и штедилниците

Од вкупно пресметаната обврска за обесштетување (4 банки и 3 штедилници) во износ од 1.493 милион денари, до 29.02.2008 година Фондот за осигурување на депозити исплатил обесштетување во износ 96 милиони денари. Заклучно со февруари 2008 година, Фондот исплатил 71,16% од вкупно пресметаната обврска за обесштетување. Односот на вкупните средства со кои располага Фондот и вкупните депозити на физички лица во банките изнесува 2,93%.

Состојба на депозитите на физички лица кај банките и штедилниците

БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ

Бруто надворешниот долг¹⁾ на Република Македонија во 2007 година е зголемен за 8,6% во однос на 2006 година, како резултат на порастот на долгот во банкарскиот сектор и останатите сектори. Бруто надворешниот долг во 2007 година изнесуваше 48,3% од Бруто домашниот производ (БДП), наспроти (50,5%) во 2006 година.

Во државниот сектор бруто надворешниот долг бележи намалување за 14,7%, како резултат на предвремената отплата на дел од долгот. Намалување на долгот од 16,9% е забележан по основ на долгорочни заеми и по основ на обврзници за 4,6%, додека краткорочниот долг е зголемен. Во банкарскиот сектор бруто надворешниот долг е зголемен за 43,7%. Пораст е регистриран кај долгорочниот долг од 37,6%, од кој најголем дел произлегува од порастот на долгот по основ на заеми. Краткорочниот долг во банкарскиот сектор е зголемен за 52,9%, поради порастот на долгот по основ на валути и депозити. Во останатите сектори (небанкарски финансиски посредници, нефинансиски трговски друштва, домаќинства и непрофитни институции) бруто надворешниот долг е зголемен за 23,8%, поради зголемување на краткорочниот долг за 42,3%, додека долгорочниот долг во останатите сектори е речиси на исто ниво како и во 2006 година. Заемите во 2007 година се зголемени за 33,5%, пред се, како резултат на порастот на обврските кон директните инвеститори.

Нето надворешниот долг²⁾ на Република Македонија на крајот на 2007 година изнесуваше 30,4 милиони евра, што претставува намалување од 55% во однос на 2006 година.

Рочната структура на нето долгот е релативно повољна, со оглед дека обврските на државата се долгорочни, а средствата на монетарната власт во најголем дел се краткорочни и ликвидни. Обврските на банкарскиот сектор во поголем дел се долгорочни, додека валутите и депозитите со кои располагаат се краткорочно пласирани.

Во 2007 година, кај бруто надворешниот долг се забележани структурни поместувања во споредба со претходната година, при што се намалува учеството на долгот во државниот сектор, а се зголемува во банкарскиот сектор и кај останатите сектори. Доминантно учество има надворешната задолженост на останатите сектори (во најголем дел на нефинансиските трговски друштва) од 35,9% во вкупно бруто надворешниот долг. Надворешната задолженост на државниот сектор опфаќа 33,6% од вкупниот бруто надворешниот долг, наспроти 42,7% во 2006 година. Вкупната надворешна задолженост на банкарскиот сектор учествува со 14,3% во вкупниот бруто надворешен долг, и во најголем дел е детерминирана од користени долгорочни заеми и обврски на депозити на нерезиденти. Во врска со надворешната задолженост на монетарната власт (НБРМ), која во целост произлегува од користени кредити од Меѓународниот монетарен фонд, во 2007 година е извршено целосно предвременно исплаќање на долгот.

Бруто надворешните побарувања³⁾ се зголемени за 10,5% во однос на 2006 година. Намалување бележат побарувањата на банкарскиот сектор за 3%, а зголемување од 37,2% бележат побарувањата во останатите сектори, како и монетарната власт за 8,9%.

1) Според препораките на Меѓународниот монетарен фонд (ММФ) за начинот на пресметување и презентирање на долгот, бруто надворешниот долг претставува состојба на сите идни обврски на резидентите кон нерезидентите, што вклучува обврски по главнина, достасани неплатени обврски по главнина и камата, како и пресметана задоцнета камата, независно од видот на инструментот и рочноста.

2) Нето надворешниот долг е дефиниран како разлика помеѓу состојбата на бруто надворешниот долг и бруто надворешните побарувања.

3) Бруто надворешните побарувања се состојба на сите тековни и безусловни побарувања по основ на должнички инструменти кои ги имаат резидентите од нерезиденти.

ЈАВЕН ДОЛГ

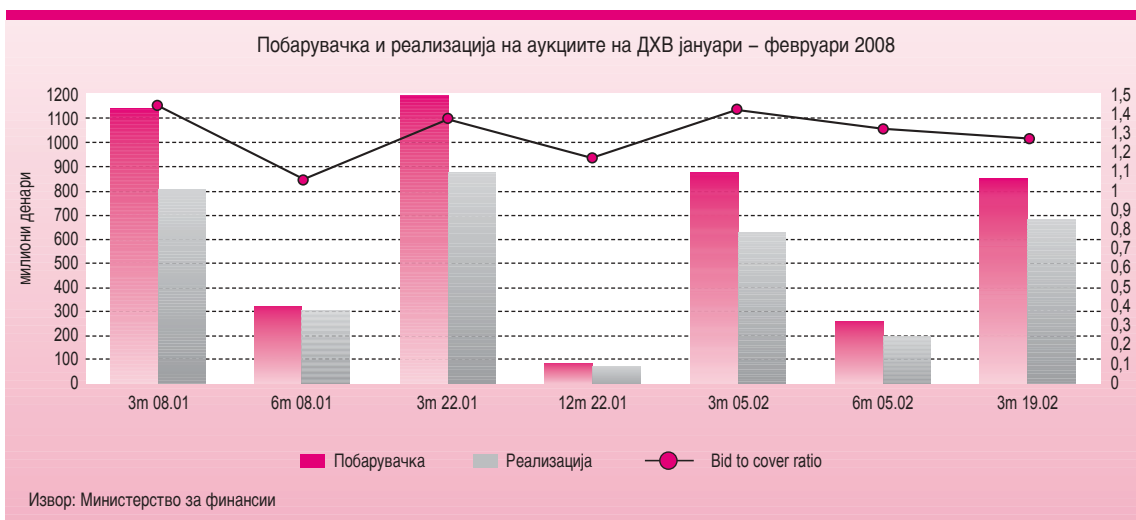
- **Намалување на вкупниот јавен долг** – Вкупниот јавен долг на Република Македонија согласно Националната методологија (според која не се вклучува долгот на Народна банка на Република Македонија), во февруари 2008 година се намали за 40,9 милиони евра, односно за 2,6% споредено со декември 2007 година. Надворешниот јавен долг во декември 2007 година изнесуваше 1.027,9 милиони евра и бележи константно опаѓање, што се должи на редовното достасување на кредитите, така што на крајот на февруари 2008 година изнесуваше 1.019,9 милиони евра, додека внатрешниот јавен долг, исто така се намали за 32,9 милиони евра и заклучно февруари 2008 година изнесуваше 522,7 милиони евра.
- **Примарен пазар на државни хартии од вредност** – на првата аукција на 3-месечни ДХВ во јануари беше понуден износ од 800 милиони денари, а побарувачка изнесуваше 1.140 милиони денари, додека на последната аукцијата на 3-месечни ДХВ во истиот месец беше понуден износ од 872 милиони денари, а побарувачката изнесуваше 1.191 милиони денари. На аукцијата на 6-месечните ДХВ беа понудени 300 милиони денари, а побарувачка изнесуваше 314,42 милиони денари. Во истиот месец се одржа и аукција на 12-месечни ДХВ, при што беше понуден износ од 150 милиони денари а побарувачката го достигна нивото од 72 милиони денари.

во милиони ЕУР			
	декември 2007	јануари 2008	февруари 2008
Надворешен јавен долг	1.027,9	1.026,0	1.019,9
Долг на општа Влада	877,2	877,9	876,1
Централна банка	0,0	0,0	0,0
Јавни претпријатија	150,6	148,1	143,8
Внатрешен јавен долг	555,6	546,1	522,7
Долг на општа Влада	552,8	542,0	518,5
Централна банка (благајнички записи)	344,3	352,7	363,4
Јавни претпријатија	2,8	4,1	4,2
Вкупен јавен долг - Закон за јавен долг	1.583,5	1.572,0	1.242,6
Вкупен јавен долг % од просечен БДП	29,0	26,3	25,8
Вкупен јавен долг како % од просечен извоз	74,6	56,0	55,0
Долг на општа Влада	1.430,0	1.419,9	1.394,6
Долг на општа Влада % од просечен БДП	26,2	23,8	23,4
Долг на општа Влада како % просечен извоз	67,4	50,6	49,7
Вкупен јавен долг според ГФС методологија*	1.927,8	1.924,7	1.906,0
Вкупен јавен долг % од просечен БДП	35,3	32,2	31,9

Извор: Министерство за финансии

*Според ГФС методологијата, освен долгот на општа Влада и долгот на јавните претпријатија се вклучува и долгот на Централна банка

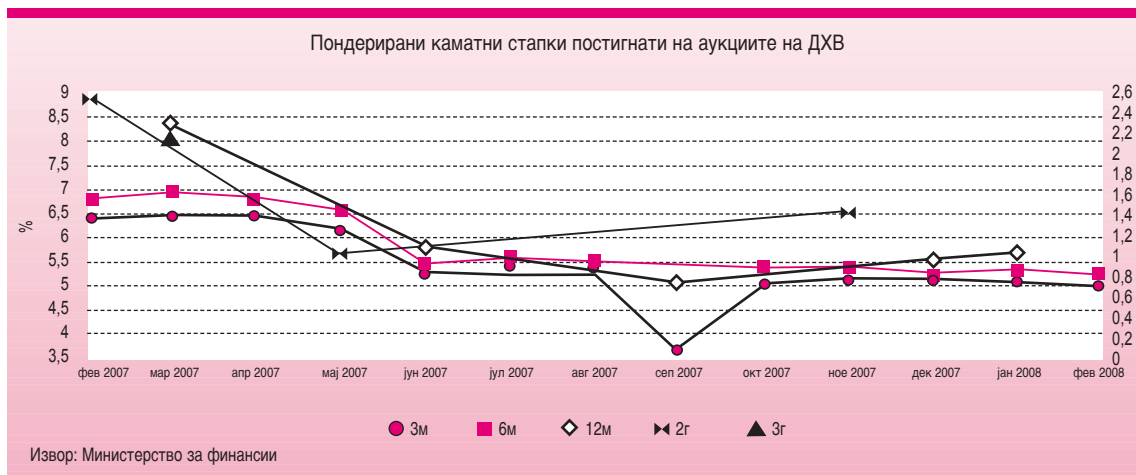

– на првата аукција на 3-месечни ДХВ во февруари беше понуден износ од 622 милиони денари, а побарувачката изнесуваше 875,06 милиони денари, додека на последната аукција во истиот месец беше понуден износ од 672 милиони денари, при што побарувачката го достигна нивото од 845,20 милиони денари. Кај 6-месечните ДХВ на аукцијата која беше реализирана во февруари, беше понуден износ од 200 милиони денари, а побарувачката која беше постигната изнесуваше 251,65 милиони денари. Во текот на месец февруари се одржа и аукција на 2-годишна државна обврзница, со ознака DO2008/01-0210, која се одржа на 21.02.2008 година, и како резултат на незаинтересираност на страната на побарувачката, истата не се реализираше.

Во јануари и февруари, со исклучок на аукцијата на 12-месечни државни записи, кога понудениот износ е поголем од побарувачката, кај останатите

рочности кои беа реализирани во овој период (3 и 6 месечни државни записи), побарувачката е поголема во однос на понудениот износ.

Во текот на јануари и февруари, просечната пондерирана каматна стапка кај 3-месечните државни хартии од вредност (ДХВ) бележи тренд на стабилизација со благо намалување во однос на претходните два месеци. Просечната пондерирана каматна стапка во текот на јануари изнесуваше 5,10%, додека во текот на февруари на аукцијата одржана на 05.02.2008 година се реализираше пондерирана каматна стапка од 5,04%, која на аукцијата одржана на 19.02.2008 година изнесуваше 5,06%. Пондерираната каматна стапка на 6-месечните ДХВ, во јануари изнесуваше 5,37%, а во февруари истата се намали на ниво од 5,27%. Кај 12-месечните ДХВ, пондерираната каматна стапка на аукцијата одржана во јануари изнесуваше 5,68%.

На аукцијата на 2-годишната ДХВ, која се одржа во февруари, се спроведе тендер со износи и беше понудена купонската каматна стапка од 6,25%.

Доколку се направи споредбена анализа на движењата на каматните стапки на ДХВ на почетокот од 2007 во однос на почетокот на 2008 година, истите бележат тренд на континуирано намалување. Илустративно, просечната пондерирана каматна стапка на 3-месечните државни записи постигната на аукциите во февруари 2007 година изнесуваше 6,37% додека пак, истата постигната на аукциите во февруари 2008 година е намалена за 1,32 процентни поени. Кај 6-месечните државни записи пондерираната каматна стапка во февруари 2007 изнесуваше 6,78% и во текот на годината достигна намалување од 1,51 процентни поени. Трендот на движење на каматните стапки е идентичен и кај останатите рочности на ДХВ.

- Секундарен пазар на државни хартии од вредност– На пазарот преку шалтер кај државните записи (ДЗ) во период јануари–февруари 2008 година, е забележано незначително тргување, односно се изврши само една трансакција со 3-месечни ДЗ во номинален износ од 1 милион денари, со просечна цена од 99,6748 и просечен принос до достасување од 4,35%. Додека пак, кај државните обврзници (ДО) во горенаведениот период не се остварени трансакции.

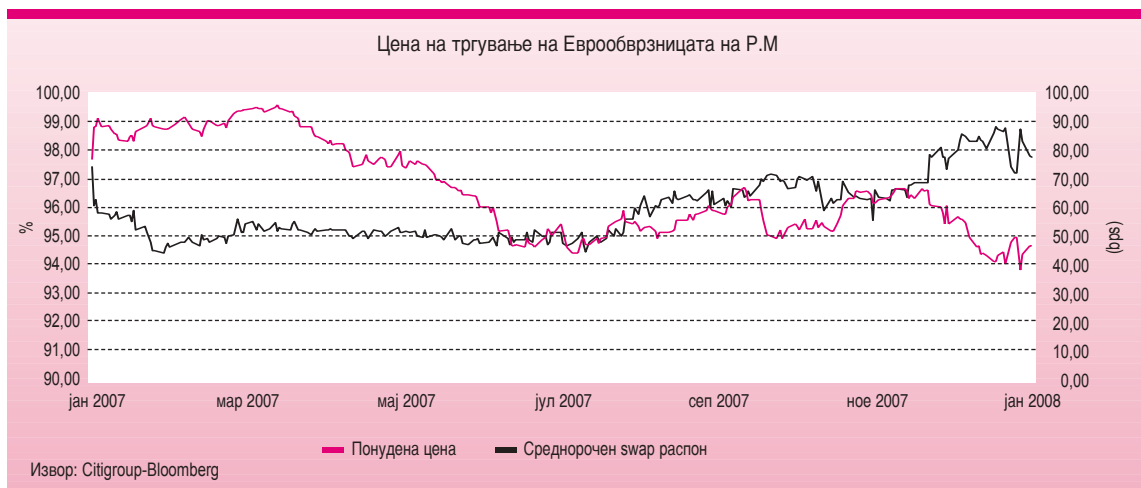
На Македонската берза во текот на јануари се тргуваше со структурни обврзници со вкупен обем од

861,14 илјади евра, а вкупниот промет на тргување со структурните обврзници изнесува 736,64 илјади евра или 45 милиони денари. Просечниот принос до достасување го достигнува нивото од 7,21%.

Вкупниот обем на тргување на Македонската берза со структурни обврзници во февруари изнесуваше 731,50 илјади евра, а вкупниот промет на структурните обврзници изнесува 628,80 илјади евра или 38,55 милиони денари. Просечниот принос до достасување забележува ниво од 7,11%.

Во февруари обемот на тргување со структурни обврзници е помал за 129 милиони евра во однос на обемот на тргување во јануари, а исто така и промет на тргување со структурните обврзници е помал за 107 милиони евра во однос на јануари. Приносот до достасување во февруари е помал за 0,09 процентни поени споредено со истиот во февруари. Учеството на странските инвеститори на Македонската берза кај обврзниците во февруари изнесува 8,38%, што претставува незначително намалување во однос на јануари кога истото изнесува 8,39%.

- На меѓународниот пазар на капитал се тргува и со Еврообврзницата која Р. Македонија ја издаде на 8.12.2005 година. Понудената цена на Еврообврзницата во 2007 година се движи во границите од 93,85% до 99,56% а, среднорочниот swar распон од 44,78 базични поени до 88,12 базични поени. Во 2007 година, просечната понудената цена е 96,67%, а просечниот среднорочен swar распон изнесува 58,88 базични поени.

1) Прометот на тргување се добива со множење на остварената цена и обемот (номиналната вредност) на хартијата од вредност.

МАКРОЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ ВО ЧЕТВРТИОТ КВАРТАЛ ОД 2007 ГОДИНА

Во К-4-2007, **реалниот раст на БДП** изнесуваше 5,1% во однос на истиот квартал од 2006 година и претставува забрзување на растот постигнат во К-2-2007 (4,2%) и К-3-2007 (4,2%), но намалување во однос на значајниот раст постигнат во К-1-2007 (6,8%). Најголем пораст забележаа секторите трговија на големо и мало (15,6%) и сообраќај и врски (11,3%), а во целост, секторот услуги забележа најголем пораст (4,1%). Пад е забележан во земјоделството (-11,1%) како последица на сушата што преовладуваше во претходните квартали од годината и како резултат на растечките цени на храната и енергенсите.

Гледано од **расходната страна**, во К-4-2007, финалната потрошувачка забележа номинален раст од 15,6%, бруто-инвестициите од 51,9%, извозот од 23,5%, а увозот од 34,5%. Номиналниот придонес на финалната потрошувачка во растот е 14%, кое ниво е највисоко во однос на претходните квартали; придонесот на бруто-инвестициите се зголеми и изнесуваше 4,13%, а и трговското салдо имаше негативен придонес од -4,1%. Иако вредностите се номинални и се повисоки поради акцелерирањето на инфлацијата кон крајот на годината, сепак компонентите на растот забележуваат и интензивирајќи реален пораст во однос на претходните квартали.

Водечкиот композитен индекс за Република Македонија, MakLead, го сочинуваат осум водечки индикатори за економскиот циклус, и тоа: просечна плата во преработувачка индустрија; просечен број лица – корисници за паричен надомест; оценка на производителите за снабденоста на производство со нови нарачки; индекс на договорени градежни работи; берзански индекс МБИ-10; понуда на пари,

График 1. Стапки на секторски раст на БДП

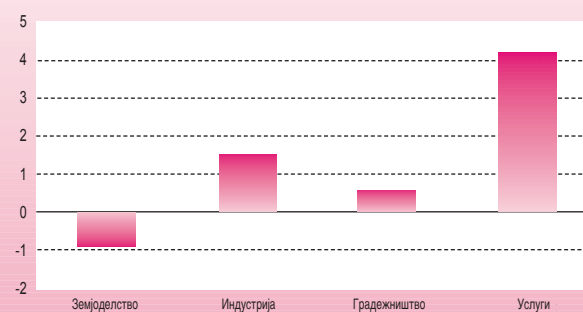
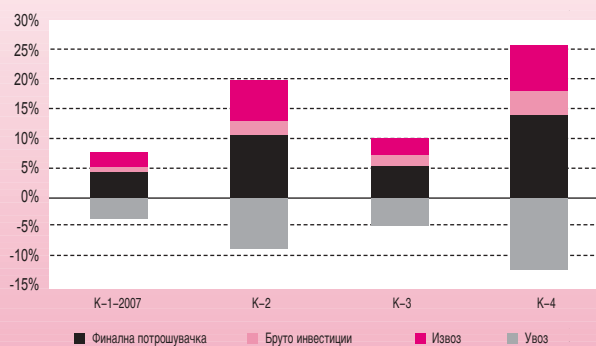

График 2. Придонес кон растот – расходна страна на БДП

М2; каматен диференцијал (пондерирана активна каматна стапка на комерцијалните банки минус примарна стапка); и увоз на средства за работа и средства за репродукција. Водечкиот композитен индекс во четвртиот квартал од 2007 година порасна за 5,04 индексни поени во однос на претходниот квартал, и за 26,3 индексни поени во однос на истиот квартал од 2006 година. Последователен пораст кај индексот се забележува од почетокот на 2004 година, од кога постои пресметан податок за истиот, но порастот е изразито интензивен од

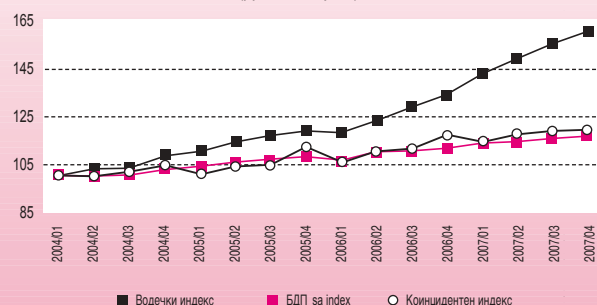
почетокот на 2006 година. Водечкиот дифузен индекс, кој го мери уделот на компонентите на водечкиот индекс што оствариле пораст, во третиот квартал од 2007 година забележа позитивни движења кај 3/4 од компонентите и во однос на истиот квартал од 2006 не забележува значајна промена. Дифузниот индекс го вклучува стандардизацискиот фактор кој ја стабилизира варијабилноста на секоја компонента на композитниот индекс, па оттука има десезонирачко влијание врз сериите.

Врз основа на вредностите на водечкиот композитен и дифузен индекс, во средината на 2008 година може да се очекува забрзување на економската активност, при што економијата ќе остане во зоната на интензивираан раст (види График 3).

Коинцидентниот композитен индекс на Република Македонија, MakCoin, го сочинуваат: бројот на вработени во неземјоделските сектори; просечната месечна нето плата; индексот на индустриско производство; и доходот во трговскиот сектор. Коинцидентниот композитен индекс во четвртиот квартал од 2007 година порасна за 1,3 индексни поени во однос на претходниот квартал, и за 3,2 индексни поени во однос на истиот квартал од 2006 година. Последователен пораст кај индексот се забележува во континуитет од почетокот на 2004 година и тој раст тесно го следи порастот на БДП (види графикон 3)¹. Коинцидентниот дифузен индекс, во четвртиот квартал од 2007 година забележа позитивни движења кај 87,5% од компонентите на коинцидентниот индекс и во однос на истиот квартал од 2006 забележува благ пад, но просечната вредност во 2007 година во однос на истата од 2006 забележува пораст.

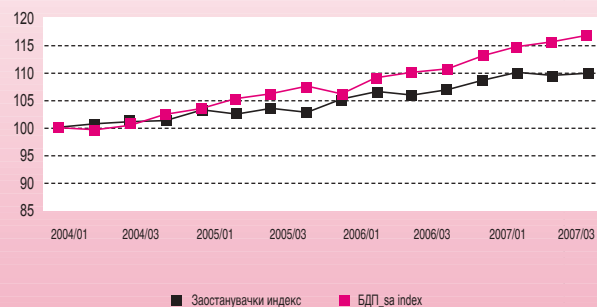
Заостанувачкиот композитен индекс на Република Македонија, MakLag, го сочинуваат: просечно времетраење на невработеноста; однос залихи/продажба во производство и трговија; трошок на трудот по единица производ; примарна каматна

График 3. Водечки и коинцидентен индекс и индекс на БДП (десезониран)

стапка; заеми на претпријатија; однос на потрошувачки кредити и доход; и индекс на потрошувачки цени за услуги. Заостанувачкиот композитен индекс во четвртиот квартал од 2007 година порасна за 0,6 индексни поени во однос на претходниот квартал, и за 2,6 индексни поени во однос на истиот квартал од 2006 година (види График 4). Заостанувачкиот дифузен индекс, во четвртиот квартал од 2007 година забележа позитивни движења кај 85,7% од компонентите на заостанувачкиот индекс и во однос на истиот квартал од 2006 забележа значителен пораст, со истовремен значаен пораст на просечната вредност која изнесува 75% за 2007 година.

График 4. Заостанувачки композитен индекс

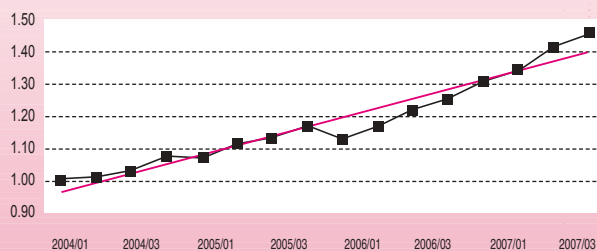
Односот на водечкиот и заостанувачкиот индекс е во постојан пораст во целокупниот период

1) За подетална емпирииска анализа види кај: Петрески, М. (2008) Индикативен линеарен модел за пресметка на моќта на прогнозирање на MakLead водечкиот композитен индекс на Република Македонија. Билтен на Министерството за финансии, 11–12, 2007, стр.55–63.

на набљудување. Целта на овој однос е да ги предвиди пресвртните точки, односно највисоките и најниските точки на економската активност. Пад на овој однос сигнализира значајно зголемување на трошоците за водење бизнис, што се случуваат подоцна во време на експанзија, и се претставени со заостанувачкиот индекс. Овој однос е значаен од аспект на тоа дека им претходи на пресвртните точки, односно го сигнализира или „предвидува“ нивното настанување. Во случајот на Република Македонија, поинтензивно зголемување на овој показател се забележува почнувајќи од 2006 година, која може да се земе како апроксимативна пресвртна точка во економијата, имајќи предвид дека просечната вредност на показателот во периодот пред тоа е единица. Во четвртиот квартал овој од-

График 5. Однос на водечкиот и заостанувачкиот индекс

нос е 1,45, што сугерира дека водечкиот индекс е за околу 45% повисок од заостанувачкиот индекс и сугерира на зајакната економска активност во иднина.

ЕФЕКТИ ОД РАБОТЕЊЕТО НА ВТОРИОТ ПЕНЗИСКИ СТОЛБ

Во 2000 година, се поставија законските темели на реформата на пензискиот систем за создавање на трестолбен пензиски систем. Под влијание на демографските фактори во Република Македонија и пошироко во светот, се јавува проблемот на стареење на населението и како резултат на тоа доаѓа до зголемување на бројот на старо население во вкупното население. Постепената конвергенција на бројот на пензионери и бројот на осигуреници кои плаќаат придонеси води кон неодржливост на принципот на генерациска солидарност на долг рок, во кој пензиите се исплаќаат од придонесите на тековните осигуреници (pay as you go). Реформата на пензискиот систем има и економски аспект, бидејќи со неа се избегнува пораст на стапката на придонес од платите и намалувањето на нето платите на вработените. Главната цел на реформата е да се обезбеди сигурен приход од пензија на пензионерите, без да се зголеми товарот врз осигурениците со пораст на стапката на придонеси.

Реформата на пензискиот систем предвидува формирање на три столба:

- Првиот столб го претставува задолжителното пензиско и инвалидско осигурување. Тој функционира на принципот на генерациска солидарност и со него управува Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија (ПИОМ). Во првиот столб се уплаќа 65% од придонесите за пензиско осигурување.

- Вториот столб претставува задолжително капитално финансирано пензиско осигурување. Вториот столб го формираат два приватни пензиски фондови со кои управуваат друштва за управување со пензиски фондови, при што осигурениците можат да изберат во кој од нив ќе се осигураат. Во вториот столб се уплатуваат 7,42% од бруто платата на осигурениците, односно 35% од задолжителните придонеси за пензиско осигурување.

- Третиот столб претставува доброволно капитално финансирано пензиско осигурување. Овој столб сèуште не е формиран, но во тек е создавање на законска регулатива со што би се дефинирале конкретните аспекти од оваа област.

Во рамки на реформата основана е Агенција за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување. Нејзината функција е вршење супервизија на друштвата за управување со пензиски фондови, самите пензиски фондови, чуварите на имот¹, странските менаџери со основна цел да обезбеди правилно функционирање на пензискиот систем и заштита на интересите на осигурениците во приватните пензиски фондови.

Пензиските фондови се отворени фондови, немаат статус на правно лице, а сопственици се членовите, при што индивидуалните сопственички права произлегуваат од средствата на нивните сметки.

1) Предвидено е улогата на чувар на имот во првите 5 години да ја врши Народната Банка на Република Македонија, но во иднина оваа улога треба да ја превземаат приватните банки.

Функцијата чувар на имот во првите пет години ја врши Народна Банка на Република Македонија, која ги чува средствата на пензискиот фонд на посебна сметка од сметката на друштвото за управување со пензиски фондови.

Податоците зборуваат дека на крајот на 2007 година, приватните пензиски фондови бележат 162.653 осигуреници, од кои 63.714 се доброволни², а 98.939 задолжителни³. Во однос на третиот квартал од 2007 година, вкупниот број на осигуреници во четвртиот квартал бележи пораст од 6,4%, притоа 1,4% изнесува порастот на бројот на доброволни осигуреници, а 9,9% порастот на бројот на задолжителните осигуреници.

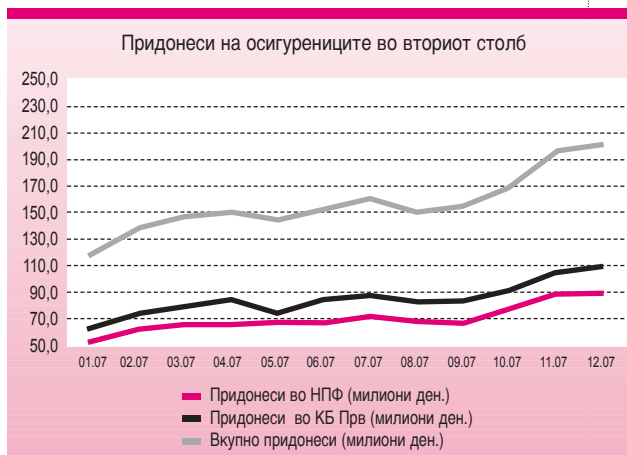
По фондови, пензискиот фонд – Нов Пензиски Фонд, на крајот на декември 2007 година, регистрира 28.998 доброволни осигуреници и 47.909 задолжителни, или 76.907 вкупно. Во однос на третиот квартал, овој пензиски фонд бележи пораст од 6,2% на вкупниот број на осигуреници, при што доброволните се зголемиле за 1,3%, а задолжителните за 9,5%.

Пензискиот фонд – КБ Прв отворен пензиски фонд, на крајот на четвртиот квартал бележи вкупно 85.746 осигуреници, од кои 34.716 се доброволни, а 51.030 задолжителни. На квартално ниво, се регистрира пораст на вкупниот број на осигуреници на овој фонд од 6,6%. При тоа, бројот на доброволни осигуреници бележи пораст од 1,5%, додека задолжителните осигуреници бележат пораст од 10,3%.

Осигурениците во приватните пензиски фондови уплаќаат придонеси и надоместоци на месечна основа (види График 1). Во декември 2007, Нов Пензиски Фонд регистрира близу 91 милиони денари од придонеси, што претставува пораст од 31,3% во однос на септември. Надоместоците кои ги наплатува овој фонд, во декември изнесуваат 7,8 милиони де-

нари. КБ Прв отворен пензиски фонд пак, регистрира над 110 милиони денари, односно пораст од 30,5% во однос на септември. Наплатените надоместоци на овој фонд во декември 2007 изнесуваат 9,5 милиони денари.

График 1. Придонеси на осигурениците во 2007 година

Средствата од членовите (осигурениците) во пензиските фондови се инвестираат во хартии од вредност, и тоа:

- Акции од странски издавачи;
- Обврзници од странски издавачи;
- Инвестициски фондови од странски издавачи;
- Краткорочни хартии од странски издавачи;
- Акции од домашни издавачи;
- Обврзници од домашни издавачи;
- Инвестициски фондови од домашни издавачи;
- Краткорочни хартии од домашни издавачи.

Покрај во хартии од вредност може да се инвестираат и во други средства согласно

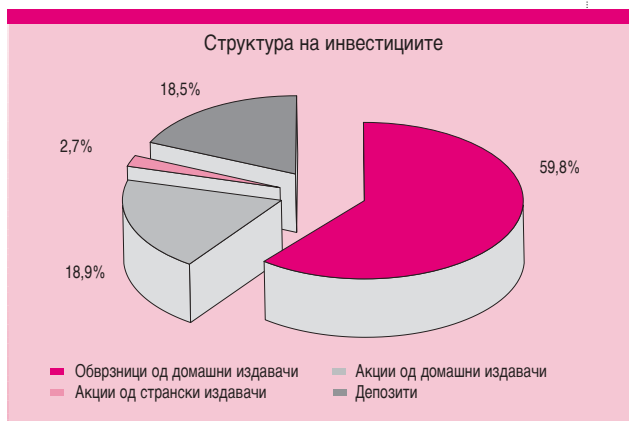
2) Вработени по прв пат пред 1 јануари 2003

3) Вработени по прв пат по 1 јануари 2003

Законот за задолжително капитално пензиско осигурување, и притоа осваруваат одреден принос. Така, од почетокот на 2006⁴ година до крајот на третиот квартал 2007 година, Нов Пензиски Фонд бележи просечен принос од 8,47%. Во овој период, КБ Прв отворен пензиски фонд регистрира просечен принос од 8,68%. Доколку пресекот се направи на крајот на 2007 година, просечниот принос на Нов Пензиски Фонд за периодот 1.1.2006–31.12.2007 изнесува 7,48%, додека за истиот период КБ Прв отворен пензиски фонд бележи просечен принос од 7,38%.

Друштвата за управување со пензиски фондови ги инвестираат средствата собрани во пензиските фондови, но притоа имаат одредени ограничувања во изборот на инструментите во кои вложуваат. На крајот на декември 2007 година, најголем дел од средствата на фондовите дури 59,8% се инвестирани во обврзници од домашни издавачи, потоа во акции од домашни издавачи 18,9%, во депозити се инвестирани 18,5% и во акции од странски издавачи 2,7% (види График 2). Помал дел од средствата се инвестирани во инвестициски фондови од странски издавачи (0,2%), парични средства (0,01%) и побарувања (0,01%).

График 2. Структура на инвестициите

Во Република Македонија веќе успешно функционира реформиранiot пензиски систем со два столба. За разлика од претходниот систем со еден столб финансиран на PAYG основа, реформиранiot пензиски систем има два столба при што првиот столб е компонента која функционира на PAYG принципот, додека вториот столб е нова капитално финансирана компонента која во системот со еден столб не постоеше. Реформата на пензискиот систем не запира тука, претстои развој на Третиот столб, на доброволно капитално финансирано пензиско осигурување, а извесен е и влез на нови приватни пензиски фондови во Вториот столб, со што дополнително би се раздвижил пазарот.

4) На 31.12.2005 година заврши зачленувањето на доброволните членови, така што во текот на 2006 и 2007 година се одвива зачленувањето на задолжителни членови.

АКТУЕЛНИ ВЕСТИ

УНИВЕРЗИТЕТОТ „КЕМБРИЏ“ ЌЕ ОБУЧУВА МАКЕДОНСКИ СТУДЕНТИ ЗА ИДНИ МЕНАѢРИ ВО ПРОИЗВОДНИ КОМПАНИИ

Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ и Институтот за производство при Универзитетот „Кембриџ“ потпишаа договор за соработка.

Договорот предвидува постдипломски студии за македонски студенти за Индустриски иновации, претприемништво и менаџмент под покровителство на Универзитетот „Кембриџ“ кои треба да ги подготват идните лидери на производните компании за нивно успешно водство и справување со поголемата конкуренција.

Воедно, договорот опфаќа и зголемување на капацитетите на Машинскиот факултет во Скопје за натамошно самостојно развивање алатки и техники кои ќе им помогнат на производните компании да се развиваат со подобрување на нивните стратегии, способност и продуктивност.

На потпишувањето на договорот присуствуваа премиерот на Република Македонија Никола Груевски, вицепремиерот задолжен за образование и земјоделство Живко Јанкуловски, директорот на Институтот за производство при Универзитетот „Кембриџ“ Питер Темплетон, ректорот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ Ѓорѓи Мартиновски и деканот на Машинскиот факултет – Скопје, Милан Косевски.

Премиерот Груевски изјави дека токму иновативноста, креативноста и умствената сила на Република Македонија ќе бидат главното оружје во битките кои и претстојат на државата. Со основање на овие студии, како што рече, ќе се создадат идеални услови Република Македонија да биде предводник на индустриски иновации, претприемништво и менаџмент во Југоисточна Европа, како и шанса за подобрување на конкурентноста и привлекување странски инвестиции.

– Тоа се битките во ерата на глобализацијата, дигитализацијата, информатичките технологии и глобалната мобилност. Единствениот ресурс во оваа борба ќе биде знаењето, особено специјализираното и применетото знаење, кое се стекнува на овој факултет. Машинските инженери кои дипломираат во последните години стекнуваат и менаџерски способности и претприемачки дух, што ги прави уште поконкурентни, како на домашниот, така и на светскиот пазар – рече премиерот Груевски.

Тој истакна дека со овој договор ќе се развие и имплементира дисциплинирана, академска и

практична програма која ќе овозможи продукција на знаење и вештини кои ќе го поддржат развојот на производниот сектор во Република Македонија. Како што додаде премиерот, оваа соработка е во целосна согласност со приоритетите на Владата за привлекување на реномирани странски универзитети во нашата држава, како дел од програмата за квалитетно образование, поддршка на процесот на привлекување на странски инвестиции и забрзан економски развој.

Професорот Темплетон истакна дека цели на соработката се да се поддржи развојот и растот на производството и сродните индустрии преку напредување на знаењето и способностите на кадарот. Како што посочи, треба да се размислува долгорочно за планираниот развој на производството.

ЗАПОЧНУВА ПРОГРАМАТА ЗА ПРЕКУГРАНИЧНА СОРАБОТКА СО БУГАРИЈА

Програмата за прекугранична соработка помеѓу Бугарија и Македонија за периодот 2007–2013 се отвори во Ќустендил, каде се одржа и првиот состанок на Комитетот за набљудување.

Новата Програма ќе обезбеди можност за поддршка и развој на веќе востановеното партнерство со создавање на нови и започнување на взаемни иницијативи и практики.

Буџетот на оваа Програма до 2009 година е 7,75 милиони евра од кои 6,59 милиони се од Европскиот фонд за регионален развој и Инструментот за претпристапна помош, а 1,16 милиони евра е преку самофинансирање од двете земји.

Приоритетни точки на Програмата се економска соработка, социјално зближување, подобрување на квалитетот на животот и техничка соработка.

Според Програмата, прекугранична соработка ќе се оствари со областите Ќустендил и Благоев-

град од Бугарија и Североисточниот, Источниот и Југоисточниот регион во Македонија.

Во овој Проект може да учествуваат, општини, невладини организации, асоцијации на општини, меѓуопштински организации за соработка и други организации од граничниот регион.

ЈАВНОТО ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО ЌЕ ГИ ПОДОБРИ УСЛУГИТЕ ЗА ГРАЃАНИТЕ

Општините очекуваат новиот Закон за концесии и други видови јавни приватни партнерства, донесен во јануари годинава, да им помогне во спроведувањето на надлежностите и во обезбедувањето квалитетни услуги за граѓаните.

– Очекуваме дека со овој Закон ќе се решат поголемиот број проблеми, посебно во делот на децентрализацијата – рече извршниот директор на Заедницата на единиците на локалната самоуправа (ЗЕЛС) Душица Перишиќ на конференцијата за јавно приватно партнерство во Стопанската комора на Македонија.

Мирослав Трајановски, консултант кој учествувал во креирањето на законската рамка, рече дека новото решение конкретно дефинира како приватниот партнер да соработува со јавниот сектор.

– Постојат два модели на јавно приватно партнерство. Првиот е т.н. концесиски и овозможува одредена јавна услуга што се извршувала на локално

или централно ниво, преку соодветна процедура да му се даде на приватен партнер, кој потоа го презема ризикот за зделката. Ако се прави автопат, на пример, а приватниот партнер ги гради наплатните рампи, тој ќе го собира приходот од нив, со што практично си ја враќа инвестицијата – објасни Трајановски.

Во вториот, британски модел на јавно приватно партнерство, јавната услуга и натаму ја врши централната или локалната власт, но приватниот партнер е должен да даде поддршка преку изградба на објекти. Со тоа не завршува неговата обврска, затоа што во период од 20 или 30 години, зависно на колку е склучен договорот, тој треба да ги одржува објектите. Профитот, пак, што го зема, е дефиниран претходно и стои, исто така, во договорот.

За да спречат какви било малверзации, додаде Трајановски, зделка меѓу јавниот и приватниот партнер не смее да се склучи без објавување тендер.

– Во европските претпристапни фондови пари за оваа намена има, но недостигаат проекти. Предвидените средства ќе пропаднат ако не се искористат во периодот за кога се дадени – предупредија советниците за ЕУ во Стопанската комора.

МАЛИТЕ БИЗНИСИ ЌЕ ПЛАЌААТ ДАНОК НА ПРИХОД

Сопствениците на малите бизниси чиј што годишен приход не надминува 50.000 евра ќе плаќаат данок на приход од 1,5%.

Ова е предвидено со најновите измени на Законот за данокот на добивка, а ќе важи и за работењето во 2007 година. Наместо досегашниот покомплициран начин на пресметка и плаќање на данокот на добивка, тие ќе плаќаат само данок на вкупниот приход и тоа на крајот на

годината. Новината се однесува на сите трговски друштва што извршуваат стопанска дејност, освен банкарска, финансиска, осигурителна и дејност од областа на забавните и игрите на среќа.

Со мали бизниси се занимаваат 40% од вкупниот број трговски друштва. Малите бизниси треба да се пријават во УЈП во Регистарот на трговски друштва за годишен данок на вкупен приход. Од Управата истакнуваат дека основните придобивки од новата даночна мерка ќе бидат поедноставување и скратување на даночните процедури. Истовремено, ваквиот начин ќе значи и поефикасно следење на ризичните обврзници.

ПЕТ МИЛИОНИ ЕВРА КРЕДИТ ЗА МАЛИ И ЗА СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

Европската банка за обнова и развој, преку ТТК банка, одобри кредитна линија од пет милиони евра за финансирање и развој на мали и средни претпријатија во нашата земја. Ова на стопанственици и бизнисмени им го соопшти Адријано Семен, меѓународен банкарски експерт и консултант од италијанската ЕУРЕКНА, со седиште во Скопје.

Кредитната линија има цел да им помогне на приватните иницијативи преку кои ќе се обезбеди побрз економски развој на земјата и истовремено ќе се придонесе за отворање нови работни места. Во ТТК банка од минатата година е акционер и Европската банка за обнова и развој, која се вбројува во групата средни банки во земјата, но со комплетен банкарски сервис преку кој опслужува повеќе од 35.000 клиенти.

ПОТПИШАН ДОГОВОР ЗА ВЗАЕМНА ЗАШТИТА НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Унапредување на соработката меѓу Република Македонија и Кувајт и привлекување на странски инвестиции, беше целта на договорот кој го потпиша министерот за финансии д-р Трајко Славески и амбасадорот на Кувајт Н.Е. Абдулах Ал Дуњаикик.

Како што оценија министерот Славески и амбасадорот Дуњаикиќ со потпишувањето на договорот се создава правна основа и прв чекор во привлекувањето инвестиции од заинтересираните кувајтски инвеститори во Македонија. Потпишувањето на овој договор е во насока на правната заштита на инвестициите. Со одредбите на овој договор, двете договорни страни се обврзуваат дека на инвестициите направени од инвеститори на другата договорна страна ќе им доделат третман кој не е помалку поволен од третманот што им се дава на инвестициите на сопствените инвеститори. Овој договор го регулира и начинот на решавање на евентуални настани спорови меѓу инвеститор и договорна страна или спорови меѓу две договорни страни. Договорот ќе важи за период од дваесет години.

МАКЕДОНИЈА ЌЕ ОБЕЗБЕДУВА СТРУЈА ПРЕКУ ВЕТЕРНИЦИ

Министерството за економија во соработка со Министерството за транспорт и врски и Министерството за животна средина и просторно планирање, како и Регулаторната комисија за енергетика, треба да изготват упатство за изградба на ветерни електрани во Македонија.

– Со тоа – изјави владиниот портпарол Ивица Боцевски – ќе се олесни постапката за изградба на ветерници во земјава и заинтересираните произво-

дители на еолска енергија ќе можат полесно да ги исполнат потребните услови и да се вклучат во електроенергетскиот систем на државата.

– На овој начин кодификувана е и правно регулирана рамката за изградба и работа на ветерни електрани во Македонија. По изработката на упатството јасно ќе се знае кои документи се потребни за секој заинтересиран инвеститор, да може да ги извади доколку сака да се занимава со производство на ветерна енергија.

Произведеното количество енергија прво ќе се нуди на домашниот електроенергетски систем, а доколку нема интерес ќе се понуди надвор од државата.

„ЕУРОИНС“ ДОБИ ДОЗВОЛА ЗА ВЛЕЗ ВО „МАКОШПЕД ОСИГУРУВАЊЕ“

Бугарската компанија „Еуроинс иншуренс груп“, ќерка на осигурителниот холдинг „Еурохолд Бугарија“, доби дозвола од Министерството за финансии за преземање на „Макошпед осигурување“. Според соопштението на „Еуроинс иншуренс груп“, постигната е зделка вредна 7,3 милиони евра за купување на „Макошпед осигурување“, односно бугарската компанија купи 83,25% од акциите на ова македонско осигурително друштво.

– Купувањето на осигурителната компанија претставува прва инвестиција на нашиот холдинг во Македонија. Се предвидува во следната етапа гринфилд-инвестиција во лизинг-компанија, која ќе биде интегрирана со осигурителната, а што ќе биде по примерот на моделите во Бугарија и во Романија – се вели во соопштението.

40 ИЛЈАДИ МАКЕДОНСКИ ЈАГНИЊА ЌЕ ОДАТ НА ЕВРОПСКИОТ ПАЗАР

Горни Полог од Гостивар, двете струмички, битолската, прилепската клиница Кланекс и кавада-

речката Серта, планираат оваа година за време на велигденските празници на традиционалните пазари да извезат околу 40 илјади јагниња односно 1.643 тони јагнешко месо. Најголеми интересенти за македонското јагне се Италијанците, Грците и Германците.

Исплатата за откупените јагниња по владина одлука и годинава ќе оди по системот готовина на рака. Следната година, согласно новиот Закон за платен промет, исплатата исклучително ќе се врши преку личните трансакциони сметки на сточарите.

Македонија во последните пет години извезла 1.535.788 јагниња или околу 307.157 годишно, од кои во просек годишно се заработуваат 12,5 милиони евра.

МАКЕДОНИЈА ВТОРА ВО РЕГИОНОТ ПО КВАЛИТЕТОТ НА УСЛУГИТЕ ВО ПРОДАВНИЦИ

Македонија го зазема второто место во регионот по квалитетот на услугите што еден купувач ги добива на продажните места.

Ова се наведува во тајното истражување „Mystery Shopping Day“, спроведено од агенцијата „Хераклеја“, кое што беше презентирano во Загреб. Истражувањето е спроведено врз база на тајни купувачи кои посетиле по 850 трговски објекти во секоја држава произлезена од поранешна Југославија. Оценувањето се одвивало во пет категории, поздрав од продавачот, проценување на потребите на купувачот, познавање на производот, нудење на дополнителен производ и изразување благодарност за посетата на продажното место.

Притоа Македонскиот продавач убедливо го зазема водечкото место во категоријата проценување на желбите на купувачот.

Врз база на збирна оценка, Хрватска го зазема првото место со освоени 70,7% од максималните бодови, пред Македонија (68,9%), Косово (67,9%), Србија (66,5%), Словенија (63,7%), Босна и Херцеговина

(58,5%) и Црна Гора (55,9% бодови). Идеален продавач би бил оној кој би ги познавал производите и би поздравувал како Хрватот, би ги препознавал желбите како Македонецот, би ги нудел производите како Косоварот, а би се заблагодарувал на довербата како Словенецот. Цел на анкетата биле автосалони, банки, малопродажни места, бензински пумпи, супермаркети и продажни пунктови на телекомуникациски компании.

СИТЕ КОТИРАНИ КОМПАНИИ ЌЕ ОБЈАВУВААТ ЦЕЛОСНИ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ

Комисијата за хартии од вредност даде согласност на измените и дополнувањата на Правилата за котација на Македонската берза.

Според измените на правилата, освен четирите суперкотирани компании Бетон, Инвест банка, Комерцијална банка и Топлификација отсега, и останатите триесет и четири котирани друштва ќе мораат да објавуваат целосни консолидирани ревидирани финансиски извештаи и тоа: Ревизорско мислење, Биланс на состојба, Биланс на успех, Извештај за паричните текови, Извештај за промените во капиталот и Белешки кон финансиските извештаи. Оваа обврска друштвата се должни да ја исполнуваат во рок од 30 дена по усвојувањето од Собранието на акционери. Преку објавување на целосни консолидирани ревидирани финансиски извештаи ќе се зголеми транспарентноста, а инвеститорите ќе имаат повеќе информации за друштвата.

ДЕН НА ДРВОТО - „ЗАСАДИ ЈА СВОЈАТА ИДНИНА!“

Над два милиона дрвца или онолку колку што Република Македонија има жители, засадија македонските граѓани во рамките на големата граѓанска акција „Ден на дрвото-Засади ја својата иднина“. Дрва се насадени на 57 локации низ државата кои минатата година беа зафатени од пожар.

Оваа граѓанска иницијатива беше поддржана од Владата која овој ден го прогласи за неработен, потоа од ЗЕЛС, Македонскиот зелен центар, ЈП „Македонски шуми“, Дипломатскиот кор во државава и сите невладини организации.

Иницијативниот одбор е составен од македонски јавни личности, а во акцијата беа вклучени 9.000 стручни лица, преку 200 илјади граѓани, 30-тина градови и преку 20 општини.

ФОРМИРАНА ТУРИСТИЧКА КОМОРА НА МАКЕДОНИЈА

Во присуство на 70-ина претставници на правни субјекти од областа на туризмот беше формирана Туристичка комора на Македонија.

Комората има за задача да се грижи за развој и промоција на целокупната туристичка понуда во земјава, да го истражува и зголемува туристичкиот пазар и да соработува со националните туристички организации во другите земји, со цел за рамноправно вклучување во меѓународните туристички промотивни проекти и кампањи. Според зборовите на претседателот на Здружението за рурален развој „Извор“ од општина Другово, кој стана рамноправен член на Комората, нивна основна цел ќе биде туризмот да стане препознатлив бренд во Република Македонија.

Во рамки на Комората формирани се кластери, а за претседател е избран туристичкиот работник Миодраг Атанасиевски од Скопје.

– Кластерот за рурален развој за своја прва задача ќе има изработка на локален акционен туристички план за општините Другово и Вранештица, кои имаат одлични услови за развој на селскиот туризам – изјави Саша Дуковски.

Туристичката комора на Македонија ќе соработува и со Сојузот на стопански комори на Република Македонија.

ГРАНИТ ЌЕ ГРАДИ АВТОПАТ ВО УКРАИНА

Македонската градежна компанија Гранит објави дека превземала работа во Украина, односно изградба и реконструкција на автопатот М 06 Киев-Чоп. Вредноста на зделката е 53,4 милиони евра. Оваа градежна компанија минатата година ја заврши со 28% раст на профитот, односно нето добивката достигна вредност од 5,5 милиони евра.

ЕДУКАТИВЕН ПРОЕКТ НА ДИСТРИБУТИВНАТА КОМПАНИЈА EVN ВО ОСНОВНИТЕ УЧИЛИШТА

Проектот на дистрибутивната компанија EVN–Македонија „Училишен сервис“ веќе пет месеци успешно се спроведува во основните училишта низ државата. Досега се посетени 60 училишта, а до крајот на учебната година менаџерите на EVN ќе посетат уште триесетина осмолетки, информираат од Компанијата.

На предавањата децата од трето и четврто одделение имаат можност да чујат нешто повеќе за енергетските поими, за значењето на струјата и како треба да се штеди електричната енергија. Проектот ќе се одвива и во следните четири години и ќе ги опфати сите основни училишта во земјата.

„SWEED MILK“ ЌЕ ГИ ЕДУЦИРА ФАРМЕРИТЕ ДА РАБОТАТ ЕВРОПСКИ

Педесетина фармери од Македонија ќе заминат на петдневен престој во Шведска заради едукација и запознавање со стандардите на сточарското производство во таа земја. Крајниот ефект од таа акција, која првпат се организира во земјата, треба да биде поттикнување на примената на европските стандарди во производство на млеко на македонските фарми. Посетата е во организација на шведската Федерација на фармери, во соработка со „S-farm“ и „Sweed milk Makedonija“.

– Компанијата со едукативната тура сака да поттикне примена на европски стандарди во производство на млеко на македонските фарми. Многу полесно и поефективно е практично да се применат искуствата што функционираат, а тоа е најдобро ако тие се искушат. Ќе бидеме позадоволни ако искуството од Шведска се имплементира и во Македонија – вели Драги Ѓорѓиевски, менаџер за откуп со млеко на „Sweed milk Makedonija“.

„ЛУКОИЛ“ ОТВОРИ НОВИ БЕНЗИНСКИ ПУМПИ

„Лукоил“ отвори две бензински пумпи во Скопје и во Штип, со што бројката на бензински станици на оваа компанија во земјата достигна шест.

– Се надевам дека до крајот на годината ќе успееме да ја пуштиме и петнаесеттата бензинска станица во земјата. Задоволни сме со бизнис–амбиентот и со односот на Владата спрема нас. Градиме објекти каде што на луѓето ќе им биде удобно да поминат, да наточат квалитетно гориво и да се одморат. Ќе продолжиме со позасилено темпо да работиме на реализација на програмата за отворање 40 бензински во Македонија – изјави директорот на „Лукоил“ – Македонија, Андреј Михајлович Куку, на отворањето на бензинската пумпа на ул. „Првوماјска“ во Скопје. Вредноста на објектот што се простира на површина од 2.500 квадратни метри изнесува над милион евра. Ќе работи 24 часа и ќе се продаваат сите видови горива, а наскоро и Евро 5. „Лукоил“ наскоро ќе почне да гради бензински во Струмица, уште една во Скопје и во Велес.

МАКЕДОНСКО-БУГАРСКА ИНВЕСТИЦИЈА ОД 10 МИЛИОНИ ЕВРА

Во Скопје се ставија темелите на бизнис центарот „Меги“, кој ќе се протега на 10.000 метри квадратни.

Зад овој проект стои македонско – бугарската компанија „Медиа инвестмент“. 51% е бугарски капитал на повеќе компании, здружени во „Холдинг“, а со 49% како македонски коинвеститор е бизнисменот Зоре Темелковски.

Според инвеститорите, овој нов бизнис центар ќе биде прв што ќе се реализира по европски стандарди. Изградбата треба да заврши за една година.

– Инвеститорите се движат низ нашата држава и треба час поскоро администрацијата да овозможи лесно влегување со европски принципи. Оваа инвестиција ќе биде, предвидуваме, околу 10 милиони евра. Зад оваа фирма стои исклучиво „Медија инвестмент“, а користи и домашни банкарски потенцијали, за 50% од инвестицијата – изјави Зоре Темелковски, коинвеститор на проектот Бизнис центар „Меги“.

„АГРОКОР“ ЌЕ ГО ЗГОЛЕМИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЗЕЛЕНЧУК ВО МАКЕДОНИЈА

Додека се подготвува изградбата на новиот откупно–дистрибутивен центар во Струмица, односно првата Агроберза во Македонија, за која ќе бидат инвестирани околу 15 милиони евра, претставници

– Планираме откуп на зеленчук што ќе го пламираме не само на хрватскиот пазар, туку и пошироко во Европа, каде имаме наши продажни пунктови. Пред стартот на Агроберзата ќе откупуваме зелка, компир, домати, пиперки, краставици и друго, што практично ќе значи пробен период пред почетокот на најавената организирана форма на пласман на комплетното градинарско производство од овој регион. Струмица навистина има квалитетно производство. Меѓутоа струмичките производители не се доволно подготвени, особено за настап на странските пазари. Наша задача е да го подигнеме овој квалитет на уште повисоко ниво, што во секој поглед ќе одговара на европските стандарди – истакнуваат претставниците на „Агрокор“.

Според најавите, изградбата на откупно–дистрибутивниот центар во Струмица ќе започне во текот на наредните месеци, а како што се очекува тој ќе биде даден во употреба пред почетокот на наредната производна сезона. Дотогаш „Агрокор“ ќе биде присутен во Струмичко и ќе настојува да го откупи она што ќе ги задоволи потребите на нивните коминтенти. Најавите за поголем откуп на зеленчукот предизвикаа голем интерес кај струмичките земјоделци, што резултира со нивната подготвеност сезонава да го зголемат раноградинарското производство најмалку за 30%

ВИТАМИНКА ЗА 7% ГО ЗГОЛЕМИ ИЗВОЗОТ ВО 2007

Витаминка лани оствари вкупен извоз во вредност од околу осум милиони евра, а во првите три месеци оваа година извезени се производи во износ од два милиони евра, велат од маркетинг секторот на компанијата.

Новина во работењето на Витаминка е тоа што преку Програмата Business2Business (B2B), компании од земјата и од странство можат да остварат Интернет контакт со секторот за извоз во фабриката и на тој начин да направат нарачка. Станува збор за нов модул за извоз, кој е поставен на веб страницата на прехранбената компанија.

на хрватската фирма „Агрокор“ ги анализираат состојбите во струмичкиот регион, каде се договараат со производителите за можните количини на зеленчук што ќе бидат откупени во оваа сезона.

– Тоа значи дека сите заинтересирани компании на назначените сајтови на кои е пријавена компанијата можат да аплицираат со сопствена нарачка, која потоа ќе биде доставена до нашата извозна служба. Потоа ние контактираме со компаниите и ги прецизираме деталите за количината, цените и условите за доставување на производите. Ова не е новина во Македонија, но многу малку се практикува. На овој начин реално може да се оствари сора-

ботка со странски компании, но интересот е мал – вели Горан Кокароски од маркетинг секторот во Витаминка.

Витаминка 40% од своето годишно производство го пласира на странските пазари од кои најприсутна е во државите од поранешна Југославија, Албанија, Бугарија, Австрија, Германија, Швајцарија, Австралија и други.

ВЕСТИ ОД РЕГИОНОТ

„НОКИА“ ОТВОРИ ФАБРИКА ВО РОМАНИЈА

Најголемиот производител на мобилни телефони во светот на финската компанија „Нокиа“ отвори фабрика во Романија, при што се очекува инвестицијата да достигне вредност од 200 милиони евра и да бидат отворени 15.000 нови работни места.

– „Пристигнувањето на „Нокиа“ тука е важно не само за регионот на Клуж, туку и за цела Романија“, истакна претседателот на окружниот совет Мариус Никоара.

„Нокиа“ беше предмет на критика и спорови, поради одлуката да ја затвори фабриката во германскиот град Бохум и производството да го пренесе во Романија.

Во првата фаза во фабриката на „Нокиа“ во Жуку ќе работат 500 лица, а до крајот на годината се очекува нивниот број да се зголеми на 1.200 лица. Фабриката ќе произведува мобилни телефони за Европа, Блискиот Исток и Африка.

Според агенцијата „Блумберг“, развојот на индустрискиот парк „Нокиа“ ќе зависи од инвестициите, што романската администрација ќе ги направи во локалната инфраструктура.

Целиот индустриски парк, создаден од „Нокиа“ и нејзините кооперанти, ќе доведе до отворање на 15.000 нови работни места.

TANGELMANN GROUP ЌЕ ВЛОЖУВА 250 МИЛИОНИ ЕВРА ВО БУГАРИЈА ДО 2011 ГОДИНА

Германскиот трговски ланец Плус, од составот на Tangelmann Group, планира до 2011 година во Бугарија да создаде силен малопродажен ланец. Претставници на германската компанија објавија дека на почетокот на 2009 година, планираат да изградат голем логистички центар во близина на Софија и да отворат 30 продавници во Бугарија. Во периодот од 2008 до 2011 година во Бугарија треба да се отворат 150 продавници од трговскиот ланец Плус, а вкупната инвестиција во наредниот тригодишен период се проценува на 250 милиони евра.

Моментално во Бугарија главни трговски ланци се Fantastico, Familia, CBA, Piccadilly и „345“, како и меѓународните компании како што се Metro, Kaufland, Billa и Hit. Со работа во Бугарија планира да започне и германскиот дисконтен ланец Lidl.

ИМЛЕК ЌЕ ИНВЕСТИРА 10 МИЛИОНИ ЕВРА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

Српската компанијата за производство на млеко и млечни производи Имлек планира оваа година да инвестира 10 милиони евра во унапредување на производството на млеко. Како што истакнува генералниот директор на Имлек, Слободан Петровиќ, парите ќе бидат инвестирани во обнова на погоните, опремата за молзење и

опремата за производство на храна, потсетувајќи дека во последните три години компанијата инвестирала 40 милиони евра во унапредување на квалитетот и обемот на производство.

Петровиќ објасни дека инвестицијата не е завршена, а нејзината цел е да се подигне квалитетот на млекото, односно дека ознаката екстра класа не носи само 60% туку 90% од откупеното млеко, а таков квалитет е потребен за да може млекото да се извезува во Европската унија.

До сега НАССР сертификат имаат девет кооперанти на Имлек, а во подготовка за добивање на стандарди се уште околу 200 фарми. Според неговите зборови, Имлек во моментов преработува околу 9% повеќе млеко во однос на минатата година.

Минатата година биле преработени околу 300 милиони литри млеко, а оваа година се очекува преработка на околу 325 литри, додава Петровиќ.

Минатата година Имлек стана сопственик на ИМБ. Сопственик на „Имлек“ е холандската групација „Данубе фудс“.

ТИВАТ ЌЕ ДОБИЕ ХОТЕЛ „FOUR SEASONS“

Канадскиот бизнисмен Питер Манк во Тиват, во состав на проектот Порто Монтенегро, ќе гради хотел од ланецот „Four seasons“

Манк извести дека црногорската Влада предвиде капацитетот на овој елитен хотел, чија градба треба да почне на есен, да биде со најмалку 300 или повеќе кревети, а кога објектот ќе биде готов во 2010 година, ќе биде првиот хотел од тој ланец на медитеранот.

„Four seasons“, со кои Манк веќе го договори бизнисот, е основан во 1960 година и е еден од водечките светски ланци препознатливи по најголемите стандарди во туризмот. Присутни се на сите континенти, поседуваат 75 хотели, а најблискиот хотел во моментов се наоѓа во Будимпешта.

Во Владата велат дека најавата за изградба на тој хотел „е резултат на промоцијата и спроведувањето на добро осмислена стратегија во тур-

измот, чии намери се Црна Гора да биде елитна туристичка дестинација“.

Манк во Тиват, во подоцната фаза ќе изгради уште еден хотел од висока категорија вклучувајќи и апартмани. Проектот Порто Монтенегро, на локацијата на поранешното тиватско воено бродоградилиште Арсенал, пред сè, предвидува градба на мегајахти но, и бројни други туристички содржини.

Од светските имиња во Црна Гора, веќе е присутен „Aman Resorts“, кој што летово ќе го отвори реновиралиот хотел Милочер, а во наредната година и Свети Стефан. Аман ќе изгради и целосно нов хотел на Краличина плажа.

СЛОВЕНИЈА ГИ ОТВАРА ВРАТИТЕ ЗА РАБОТНИЦИ КОИ НЕ СЕ ОД ЕУ

Влада донесе одлука во 2008 година да издаде 24.600 работни дозволи за лица кои потекнуваат од земји што не се членки на Европската Унија, јави словенечката агенција СТА.

Квотата од 24.600 работни дозволи е утврдена од страна на Министерството за труд и Советот за економска и социјални прашања на Словенија, врз основа на проценките за економскиот раст и за недостигот на домашна работна сила.

Со владината одлука се предвидува од вкупниот број нови странски работници во 2008 година, 13.500 да добијат постојано вработување, 8.000 да бидат ангажирани сезонски, а 3.000 да бидат вработени на одредено време.

На почетокот на минатата година Словенија реши да ги отвори своите граници за 18.500 работници од странство, но поради недостигот на работна сила во јуни оваа квота беше зголемена на 24.500, а во ноември на 29.500 лица.

„АДРИА ЕРВЕЈЗ“ ПОЧНА ДА ЛЕТА НА ЧЕТИРИ НОВИ ЕВРОПСКИ ДЕСТИНАЦИИ

Словенечкиот авиопревозник „Адриа ервејз“ до крајот на март ќе воведо летови на четири нови

дестинации во Европа – Атина, Букурешт, Осло и Стокхолм, соопштија од компанијата.

Летовите за Атина и Осло ќе се извршуваат три пати неделно, а за Букурешт и Стокхолм по четити пати неделно, пренесе словенечката агенција СТА.

„Канадери“ со 84 седишта ќе летаат за Атина во вторник, четврток и недела, каде со грчкиот авиопревозник „Еџиан ерлајнс“ ќе ги организираат конекциите за грчките острови.

За Букурешт ќе летаат авиони со 50 седишта и тоа во понеделник, среда, петок и сабота.

Вторник, среда и сабота се резервирани за летовите за Осло, а за Стокхолм ќе може да се лета секој вторник, четврток и петок.

„Адриа ервејз“ веќе има партнерски однос со скандинавската компанија САС, на летот за Копенхаген.

ХРВАТСКА ЛАНИ СО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ ОД 32,9 МИЛИЈАРДИ ЕВРА

Надворешниот долг на Хрватска минатата година е зголемен за 3,7 милијарди евра, така што на крајот на декември бруто надворешниот долг изнесувал 32,9 милијарди евра. Годишната стапка на раст на надворешниот долг е намалена од 13,7% во 2006 година на 12,5% минатата година.

Освен намалувањето на растот, забележани се значителни промени во структурата на надворешниот долг, како и во придонесите на поединечни сектори за неговиот раст, нагласуваат аналитичарите на Хрватската Народна банка. Забележано е силно зголемување на долгот на претпријатијата, кои се поинтензивно се задолжуваат во странство.

Домашните банки, пак под влијание на мерките на Хрватската Народна банка, значително ги намалиле своите странски обврски, додека странскиот долг на државниот сектор остана речиси непроменет во однос на 2006 година.

ЛУКОИЛ ВЛЕЗЕ И ВО ЦРНА ГОРА

Договорот со Рокшпед, вреден 26,5 милиони евра, го потпиша Лукоил Монтенегро, компанија основана во Подгорица во октомври 2006 година.

Годишниот обрт на рускиот гигант Лукоил изнесува околу 60 милијарди долари, а присутни се во многу земји, како во речиси сите држави од поранешниот Советски Сојуз, така и во Македонија, Србија, Бугарија, Турција, Кипар, па и во Финска и САД.

Бензинските пумпи на Рокшпед се наоѓаат на многу прометни локации во Подгорица, на патот кон крајбрежјето и кон северниот дел од земјата. Со купувањето на овие бензински станици Русите на голема врата влегуваат на црногорскиот пазар на нафтени деривати.

ЦРНА ГОРА ИМА НЕДОСТИГ ОД СЕЗОНСКА РАБОТНА СИЛА

Во Црна Гора во последните неколку години, како што наведуваат од Заводот за вработување на Црна Гора, изразено е големо неусогласување меѓу понудата и побарувачката на сезонски работници во областите каде туризмот и угостителството се најразвиени.

Во Извештајот на црногорскиот Завод за вработување се наведува дека годишната потреба во таа област е околу 15.000 работни места, од кои околу 80% се однесуваат на потребите во приморските општини. Најмногу се бараат келнери, готвачи, собари, месари, градинари, пекари, слаткари, помошни работници, градежни работници и други.

Во текот на 2007 година огласени се 9.394 слободни работни места во туризмот и угостителството, од кои 7.244 во приморските општини. Од друга страна, во Заводот за вработување регистрирани се 2.400 невработени угостителско – туристички работници чија квалификација и старосна структура е многу неповолна.

СТАТИИ

М-р Виктор Мизо

УЛОГАТА НА "ИНВЕСТ МАКЕДОНИЈА" ВО ПРИВЛЕКУВАЊЕ СДИ ВО МАКЕДОНИЈА

М-р Виктор Мизо завршил додипломски и постдипломски студии на машинскиот факултет на Rochester Institute of Technology во САД. Работел 2 години како инженер на дизајн на локомотиви во General Electric, како дел од селективниот Technical Leadership Програм. Третата година во General Electric ја поминал како Black Belt во Six Sigma програмата за квалитет. МБА студиите ги завршил на Harvard Business School во 2000 година и потоа работел како консултант во McKinsey & Co. Бил дел на основачкиот тим на start-up компанија од областа на on-line media, како и менаџер на светско познати артисти од електронската музичка индустрија. Пред функцијата Директор на Агенцијата за странски инвестиции на РМ, бил еден од ко-основачите на компанија за дигитален пренос на фалјови во 3Г телефонија со седиште во Јапонија.

Владата го стави привлекувањето на СДИ на врвот на листата приоритети, а со големиот број бизнис-ориентирани структурни реформи значително се зголеми атрактивноста на Македонија како дестинација за инвестиции

Иако е ризично, во време на глобална рецесија и регионална неизвесност, земјите во развој, економиите во подем и земјите во транзиција се повеќе ги базираат своите стратегии на пораст на модернизација на приливот на странски директни инвестиции (СДИ), и тоа со добра причина. Според ОЕЦД, вкупните користи од СДИ за економиите во развој се емпириски очигледни и

добро документирани. Во окружување со основно ниво на развој и соодветни политики, СДИ, меѓу другото, предизвикуваат прелевања на технологија, придонесуваат за развој на човечкиот капитал и помагаат да се создаде поконкурентно деловно окружување. Покрај тоа, надвор од строго економските користи, преку практикување на принципите на корпоративна социјална од-

"Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии"

говорност, СДИ имаат потенцијал да ги подобрат условите во окружувањето и социјалните услови во земјата–домаќин.

Надвор од почетниот макроекономски стимул од фактичката инвестиција, СДИ влијаат на ефикасноста на употребата на ресурсите во економијата–примач. Трансферот на технологија и распределувањето функционираат преку четири интерконекциски канали: вертикални врски (со добавувачите во земјата–домаќин), хоризонтални врски (со компаниите во истата индустрија), миграција на квалификуваната работна сила и интернационализација на истражувањето и развојот.

Кога станува збор за развој на човечки капитал и подобрување на деловната клима, главното влијание на СДИ се чини дека е индиректно, и се случува не само преку напорите на инвеститорите кои доаѓаат, туку повеќе преку политиките на државата со кои се настојува да се привлечат СДИ преку подобар човечки капитал. Токму ова се случи во Македонија. Владата го стави привлекувањето на СДИ на врвот на листата приоритети, а со големиот број бизнис–ориентирани структурни реформи значително се зголеми атрактивноста на Македонија како дестинација за инвестиции. Со рангирањето на Македонија меѓу најреформските земји во светот, Светска банка оддаде признание и даде пофалби за реформите во фискалната област (намалување на даноците и поедноставување на процедурите за плаќање даноци), за резултатите од проектот „регулаторна гилотина“ кој намали значителен дел од бирократијата, како и за олеснувањето на регистрирањето фирми во Македонија. Овој процес не само што придонесе за зголемување на атрактивноста на Македонија за странските инвеститори, туку даде основа за развој и на локалната економија и условите за македонските компании и производи да станат поконкурентни на меѓународните пазари.

Од друга страна, емпириските докази од голем број студии на ОЕЦД покажуваат дека потенци-

јалната негативна страна на прекумерната зависност од СДИ вклучува влошување на платниот биланс бидејќи добивката се репатрира, немањето позитивна врска со локалните заедници и потенцијално штетното влијание на СДИ врз животната средина. Дури и некои очекувани користи може да се покажат како недофатливи доколку, на пример, економијата–домаќин, во својата сегашна состојба на економски развој, нема соодветен капацитет да ги искористи технологиите или know-how пренесени преку СДИ.

Емпириските докази од голем број студии на ОЕЦД покажуваат дека потенцијалната негативна страна на прекумерната зависност од СДИ вклучува влошување на платниот биланс бидејќи добивката се репатрира, немањето позитивна врска со локалните заедници и потенцијално штетното влијание на СДИ врз животната средина

Еден од факторите што придонесуваат за успех на земјата во привлекување на СДИ и максимизирање на користите од нив е склопот на институционалната рамка вклучена во привлекување СДИ. Во оваа смисла, „Инвест Македонија“ е фокална институција во процесот на привлекување и апсорбирање на странските директни инвестиции во Македонија. Работејќи независно, а сепак дополнувајќи се со министрите за СДИ, „Инвест Македонија“ одигра клучна улога во меѓународното позиционирање на земјата, и на нејзиниот економски развој.

„Инвест Македонија“, како официјално тело за промоција на инвестициите во земјата е значително активна од февруари 2007 година, кога беше објавена првата реклама „Инвестирајте во Македонија – новиот бизнис–рај во Европа“ на корицата на изданието на „Економист“ за Давос. Оттогаш, Агенцијата ја координираше меѓународната кампања за имиџот во печатените и електронските медиуми „Инвестирајте во Македонија“ во над 80 весници и списанија од над 40 земји во светот.

Иако крајната цел на кампањата се совпаѓа со највисоките приоритети на Владата за економски растез, намалување на невработеноста и подобрување на животниот стандард во земјата, поитна цел на кампањата беше да се стави Македонија на светската карта на инвеститори: бизнисмените да станат свесни и да размислуваат за Македонија како потенцијална дестинација за релоцирање или проширување на својот бизнис. Од независноста на Македонија во текот на последниве 16 години, ништо не е инвестирано во брендот Македонија, и според тоа, перцепциите беа замаглени, интересот мал, и во крајна линија, странскиот капитал редок. За таа цел, во некои случаи кампањата директно придонесе во создавањето имиџ за Македонија како нова и модерна земја што е подготвена за бизнис, но во други случаи, таа беше фактор кој ги трансформираше перцепциите на немири, несигурност и нестабилност во перцепции за Македонија како стабилен регионален играч ориентиран кон иднината. Покрај бројните предизвици, Македонија се позиционираше како земја што направила избор на економска отвореност и европска интеграција, поткрепена со својата пријателска политика кон инвеститорите, сегашна кандидатура за членство во ЕУ и претстојно членство во НАТО.

Од независноста на Македонија во текот на последниве 16 години, ништо не е инвестирано во брендот Македонија, и според тоа, перцепциите беа замаглени, интересот мал, и во крајна линија, странскиот капитал редок

„Инвест Македонија“ одговори на повеќе од 2000 квалитетни барања и беше домаќин на посети на претставници од над 200 заинтересирани компании во Македонија.

До неодамна Македонија воопшто не беше разгледувана во процесот на инвестициско одлучување на компаниите. Сега голем број компании ја вклучија Македонија во својот потесен избор во своите длабински анализи на инвестициски дестинации и според тоа, создадоа голем број потенцијални инвестиции. Очекуваме 2008 година да биде плодна година во областа на СДИ за Македонија, со оглед на тоа дека неколку компании со кои соработувавме во 2007 година треба наскоро да ги донесат своите конечни одлуки.

Главната порака е дека кампањата се обидува да го пренесе во глобалниот бизнис контекст дека инвестирањето во Македонија е добитна комбинација. Земјата зависи од странски инвестиции, но во исто време, нуди стабилна клима и евтино работно окружување. Македонија е политички, макроекономски и фискално стабилна, забележува брз растез и е ориентирана кон иднината. Таа е стратешки позиционирана близу до земјите на Европската унија, централна Европа и Турција. Договорот за асоцијација со Европската унија, ЕФТА и ЦЕФТА, договорите за слободна трговија со Турција и со Украина, и квалитетната инфраструктура овозможуваат слободен и едноставен пристап до пазар со над 650 милиони потрошувачи. Владата го донесе најповолниот даночен пакет мерки во Европа, со рамна стапка од 10% на данок на доход на претпријатија и персонален данок на доход, како и 0% на реинвестирана добивка. Се на се, деловната клима е во подем, а пакетот стимулативни мерки е без конкуренција.

Во контекст на горенаведеното, може да се заклучи дека рекламната кампања успеа во три различни цели: го нагласи постоењето на суверена и независна Македонија, ја позиционираше Македонија како стратешки лоцирана земја во центарот на пазар од 650 милиони потрошувачи и ако ништо друго, покажа дека Македонија сака да води бизнис. Интересот ги надмина очекувањата. Само врз основа на кампањата, досега

Уште една важна порака што ја пренесува кампањата е дека Македонија исто така може да се пофали со расположливост на високо образовани млади луѓе со добро познавање странски јазици и силна работна етика по конкурентни цени. Вишокот капацитет и ниските просечни

плати ја ставаат земјата во одлична позиција да ја искористи потребата на водечките производите по нови сигурни пазари во Источна Европа. Централноевропските економии веќе страдаат од прекумерни инвестиции, миграција на работната сила кон странство и се поголема инфлација на плати, додека економиите на исток ја немаат неопходната стабилност за големи инвестициски проекти.

Важна карактеристика за Македонија е предноста на мала земја. Владата вовеле едноставен и директен пристап до големите креатори на политики, што во согласност со целокупната отвореност кон странски инвестиции. На пример, Македонија гарантира одобрување специјален пакет бенефиции во технолошко-индустриските развојни зони во рок од 10 дена од почетокот на преговорите.

„Инвест Македонија“, како неразделив дел од напорите за привлекување СДИ, работи во три различни, но комплементарни области. Како дел од маркетиншките активности и активностите за стратешки комуникации и во соработка со експерти од Обединетото Кралство и Ирска, покрај рекламната кампања, „Инвест Македонија“ собра сеопфатни секторски студии за целните сектори: автомобилски компоненти, ИКТ, здравствени продукти и лекови, агробизнис, текстил и контакт-центри. Агенцијата подготви различни промотивни материјали и одржува сеопфатна Интернет-страница што често се ажурира. Секторот за маркетинг и комуникации исто така, тесно соработува со меѓународни новинари заинтересирани за темелните извештаи за Македонија за да ги испористи можностите што ги нуди Македонија. Покрај тоа, ги координира активностите за директен контакт, како што се патувачките презентации и презентациите на саеми.

Како логично продолжување на рекламната кампања за подигнување на свеста, „Инвест Македонија“ ќе координира дваесет и три канцеларии во странство на чие чело ќе бидат економски промотори во целните земји. Економски-

те промотори лично ќе се среќаваат со потенцијалните инвеститори и ќе им ги објаснуваат стимулативните мерки за инвестиции, можностите и потенцијалите на Македонија. Ова е екстремно сложен потфат, но се покажал како ефективен во голем број земји што успешно привлечеле СДИ.

Како дел од нашите активности за опслужување на инвеститорите, тесно соработуваме со потенцијалните инвеститори за да ги разбереме нивните деловни потреби и да ги поддржиме во процесот на длабинска анализа: од одговарање на почетните прашања и организирање ВИП план за посета на Македонија, до објективно проценување на деловната клима и можностите за успех на проектите. Исто така, соработуваме со инвеститорите кои се веќе етаблирани во Македонија за да го поддржиме нивниот развој и да обезбедиме дека Македонија може да ги исполни нивните деловни потреби за да го олесни тој развој. Во тој поглед, во основа функционираме како консалтинг-агенција која нуди услуги бесплатно и има неспоредлив пристап до клучните лица кои донесуваат одлуки.

Централноевропските економии веќе страдаат од прекумерни инвестиции, миграција на работната сила кон странство и се поголема инфлација на плати, додека економиите на исток ја немаат неопходната стабилност за големи инвестициски проекти

За својот увид од работењето со потенцијалните и етаблираните инвеститори во врска со пречките со кои се соочуваат при водењето бизнис во Македонија, „Инвест Македонија“ го информира директно премиерот и клучните министри за економски прашања на двонеделни средби на Комитетот за странски директни инвестиции. Овој склоп обезбедува директен пристап до клучните лица кои донесуваат одлуки и ефикасно решавање на проблемите. Импулсот и насоките доаѓаат директно од највисокото лидерство на земјата, а сите релевантни институции се синхронизирани во напорите за привлекување

СДИ. Истовремено со промотивната кампања, Македонија продолжува со процесот на структурни реформи за понатамошно подобрување на деловната клима во Македонија. Според тоа, нашиот производ континуирано се подобрува.

Како логично продолжување на рекламната кампања за подигнување на свеста, "Инвест Македонија" ќе координира дваесет и три канцеларии во странство на чие чело ќе бидат економски промотори во целните земји.

Економските промотори лично ќе се среќаваат со потенцијалните инвеститори и ќе им ги објаснуваат стимулативните мерки за инвестиции, можностите и потенцијалите на Македонија

Македонија не беше очигледниот одговор кога „Џонсон контролс“ ја започна потрагата за своите најнови производствени капацитети за електронски компоненти, ниту пак постоеше веројатност дека високите менаџерски кругови на „Џонсон Мети“ ќе го промовираат инвестирањето во Македонија заедно со државните официјални лица од земјата. Влегувањето на големи мултинационални компании како што се Сосиете Женерале и Мобилком Австрија јасно покажува тренд кој Македонија мора да го засили и да го

искористи. Сега е важно да се продолжи со реформите и со промоцијата на Македонија како поволна инвестициска дестинација.

Наш најитен приоритет е да се приклучиме кон НАТО по започнувањето на процесот на преговори за членство во Европската унија, со експлицитно нагласување на периодот меѓу поканата за членство во НАТО и полноправно членство во ЕУ како потенцијално многу поволен период за привлекување СДИ. Економијата и понатаму ќе биде на врвот на агендата на Владата, бидејќи се однесува на понатамошно подобрување на деловната клима и на зголемување на животниот стандард на граѓаните. Владата треба да продолжи со одржување на стабилната макроекономска состојба со ниско ниво на инфлација и да ги заврши реформите во судството. Исто така, жестоката борба против корупцијата мора да продолжи. Реформите во катастарот, кои се во завршна фаза, значително ќе го олеснат формирањето на странски компании овде. Регулаторната гилотина веќе е крајно успешна и очекуваме понатаму да ја намали бирократијата во корист на деловната заедница. Исто така, Владата треба да продолжи да се пренасочува кон понатамошно подобрување на образовниот систем со цел да создаде квалификуван персонал за компаниите кои ќе доаѓаат во Македонија во иднина.

Киро Спанцев

ШТО Е И ЗОШТО ИНДУСТРИСКА ПОЛИТИКА ВО МАКЕДОНИЈА

Киро Спанцев е актуелен заменик министер во Министерството за економија. Завршил технолошко-металуршки факултет, насока неорганска технологија, во Скопје.

Работел во Кавадарци како директор на Метал-промет и подоцна на Спин-ко. Потоа работел во единицата за инвестиции и развој во ФЕНИ до неговото затворање, а во 1995 од Владата на Република Македонија е именуван за повереник во Фенимак.

Од 1999 работи во тогашното Министерство за стопанство, како помошник министер за индустрија, а во Министерството за економија го координирал Секторот за економска политика, техничко-технолошки и структурни реформи, како државен советник. Бил член во Телото за структурни реформи и претседавал со Координативното тело за структурни реформи за завршување на ФЕСАЛ 2 аранжманот. Учествовал во преговори со Светска банка и ММФ. Именуван е за заменик-координатор за Поглавје 20 од НПАА-Претпријатија и индустриска политика, главен координатор и член на комисијата за изготвување на Законот за стечај, Законот за слободни економски зони и Законот за градежни производи.

Во моментот, покрај функцијата заменик министер во Министерството за економија, членува во Економско-социјалниот совет, Комисијата во Дирекцијата за храна, Комитетот за изготвување на Стратегија за развој на шумарството во Република Македонија, УО на Државниот завод за статистика.

Има објавено трудови за Трипартитниот дијалог меѓу Владата, Синдикатот и работодавачите и Влијанието на стечајните постапки врз економијата.

Индустриската политика може да се дефинира како сет на мерки со кои Владата се обидува да ја прилагоди алокацијата на индустриски ресурси

За индустриската политика и нејзината улога

Водечките економисти и практичари се согласуваат дека конкурентноста и економскиот раст на една земја зависат од образованието и стекнувањето на знаење потребно за развивање на посебни национални продуктивни способности за конку-

рентност во околина која многу брзо се менува и е високо конкурентна. Улогата на јавните политики е да го олеснат патот и да го следат појавувањето на конкурентните учесници на пазарот.

Индустриската политика може да се дефинира како сет на мерки со кои Владата се обидува да ја

"Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии"

прилагоди алокацијата на индустриски ресурси. Владата претставува катализатор и поттикнувач на промените, бидејќи политиките обезбедуваат рамковни услови за развивање на претпријатијата и иновациите, со цел да создадат атрактивна околина за инвестиции во индустријата и нови работни места. Она што го осознаваме денес, преку водечките економисти, како и од оние кои ја создаваат и спроведуваат модерната индустриска политика, се согледува дека таа значително се разликува од традиционалната индустриска политика која се фокусира на секторите со потешкотии, односно послабите сектори. Таа политика секогаш била креирана „одозгора“ и била селективна во поддршката. Зголемувањето на конкурентноста и процесот на глобализација доведоа до значителна измена во пристапот на таканаречената проактивна индустриска политика. Проактивната индустриска политика која го предвидува идниот развој, се разликува од индустриската политика која ги спречува структурните промени и ги поддржува „слабите“ сектори. Проактивната индустриска политика во земјите на ЕУ е ориентирана кон иднината и ги предвидува идното движење и развивање на ресурсите и конкурентните предности и промените во технологијата.

Зголемувањето на конкурентноста и процесот на глобализација доведоа до значителна измена во пристапот на таканаречената проактивна индустриска политика.

Проактивната индустриска политика во земјите на ЕУ е ориентирана кон иднината и ги предвидува идното движење и развивање на ресурсите и конкурентните предности и промените во технологијата

Денес индустриската политика се развива и делува како поврзана политика која зависи од другите политики. Таа е тесно поврзана со политиката на иновации, со политиката на конкурентност, трговската политика и политиката на внатрешен пазар. Успешното имплементирање на индустриската политика е поврзано со регионалната политика, образованието, политиките на вработување и животната средина. Оваа комплексност е многу важна и за

креирањето и за спроведувањето на индустриската политика. Праксата исто така, покажала дека индустриската политика бара прагматичен приод, комбинирање на различните политики заедно со учење и примена на најдобрата пракса од земјите со поголем раст и развој, имајќи ги во предвид посебните услови и специфичности на домашната економија. За ефикасна имплементација на индустриската политика потребен е амбиент на доверба и широк национален консензус кој ги третира конкурентноста и претприемништвото од перспектива на раст и развој.

Основни принципи на индустриската политика на Европската унија

Целта на европската индустриска политика е забрзување на прилагодувањето на индустријата кон структурните реформи, охрабрување на иницијативите, развој и соработка помеѓу преземените активности и поттикнување на потенцијалот на индустријата за иновации, истражување и развој на технологии. За остварување на овие цели придонесуваат и другите политики кои се успешно интегрирани во индустриската политика: поголема отвореност кон светскиот трговски систем; политики кои се однесуваат на единствен пазар; политика на истражување и развој; политика на конкуренција; социјална политика и политика на вработување; заштита на потрошувачите и политика на јавно здравство и заштита на животната околина. Концептот на индустриска политика е хоризонтална политика, чии цели се обезбедување најповолни услови за конкурентност на индустријата со фокусирање врз иновациите и информатичкото општество. Нејзините инструменти, оние кои се однесуваат на политиката за претпријатијата имаат за цел создавање на услови, во чии рамки, иницијативи може да преземаат претприемачите и бизнисите со искористување на своите идеи и можности.

Во процесите на соочување со глобализацијата, која од индустријата на ЕУ бара одговор на брзиот развој, се создава нов предизвик за организациони и технолошки промени, иновативност и претприемништво и инвестирање во одржливиот развој.

Европската комисијата предлага овие предизвици да се пресретнат со промоција на иновации, знаење и истражување во претприемништвото и одржливо индустриско производство.

Индустриската политика во ЕУ се развива во правец на остварување на целите за зголемување за имплементацијата на Лисабонската стратегија – зајакнување на индустрискиот сектор со развивање на поинтегриран пристап кон индустриската политика. Постои заедничка согласност дека со можноста земјите и компаниите да развиваат и применуваат нови технологии се поттикнува конкурентноста, а основен предуслов за примена на новите технологии е човечкиот капитал. Од 2000 година индустриската политика се реактуелизира како тема на националните економии и посебно на ЕУ, го задржува хоризонталниот пристап, но и новите сознанија за можното различно влијание на хоризонталните мерки врз определени сектори. Многу земји во ЕУ фаворизираат концепт на активна индустриска политика на ниво на Заедницата, а некои развиваат концепт на национално ниво (Франција, Англија, Холандија).

За да се избегнат неусогласеноста помеѓу различните политики и власта, односно авторитетот кој ги имплементира, треба да постои кохерентна стратегија на политиката за целите и инструментите. Индустриската политика како суштински елемент на Лисабонската стратегија за поттикнување на развојот, конкурентноста и вработувањето, треба да соработува со другите политики за воспоставување на пазарно-ориентирани рамковни услови за подобрување на конкурентноста на претпријатијата.

Пример за индустриска политика: Ирска

Ирска е една од најбрзо растечките економии во ЕУ и претставува пример за трансформација од слаба, периферна економија кон економија-центар за преработувачка со висока технологија и развиени услуги. Поради брзиот пораст на извозот, производството и вработувањето, пазарните аналитичари ја нарекуваат „Келтски тигар“. Фокусот на ир-

ската индустриска политика се менува со годините, од затворена економија (1920–1950) кон економија која привлекува домашни инвестиции (1960–1990), до денешната економија со поинтегриран пристап кон промоција на индустријата со нагласување на важноста на иновациите и креирањето на знаење во 21-от век.

Целта на европската индустриска политика е забрзување на прилагодувањето на индустријата кон структурните реформи, охрабрување на иницијативите, развој и соработка помеѓу преземените активности и поттикнување на потенцијалот на индустријата за иновации, истражување и развој на технологии

Покрај успешното привлекување на домашни инвестиции, осумдесеттите години на минатиот век, беа време на длабока економска, социјална и политичка криза во Ирска, која го доведе во прашање развојот на одржливите бизниси кои генерираа вработување. Прилагодувањето на домашните претпријатија на меѓународната конкуренција често беше и неуспешен процес, а во 1970-те, загриженост предизвика слабата поврзаност на компаниите во странска сопственост и со оние од домашната економија. Економската стратегија во Ирска се потпираше на внатрешни инвестиции и на транснационални компании кои за жал, остварената додана вредност ја пренесуваа во главните седишта надвор од земјата, или во главните претставништва во другите држави. Загрижувачки беше фактот што влијанието на овие компании беше значително за ирската економија само од аспект на ангажирање на работна сила кое со годините, исто така се претвори во опаѓачки тренд. Разликата помеѓу странските и домашните претпријатија во технологијата, извозната ориентација, квалитетот на производи, во овој период ја означува Ирска како „двојна економија“ и го постави прашањето за соодветна индустриска политика и со поголем фокус врз градењето на јаки домашни претпријатија и зајакнување на домашните сектори.

Новата перспектива за индустриски раст на Ирска започна со свесна одлука од страна на политичарите одговорни за индустрискиот развој, да инвестираат во развој на човечките ресурси. Се воспоставија добро испланирани врски помеѓу образованието и стратегиите на претпријатијата,

Од 2000 година индустриската политика се реактуелизира како тема на националните економии и посебно на ЕУ, го задржува хоризонталниот пристап, но и новите сознанија за можното различно влијание на хоризонталните мерки врз определени сектори

кои обезбедија брзо-реагирачки политики со одраз во промена на вештините и компетенциите кои ги бараше глобализираниот свет. Овие промени, во комбинација со делотворната ирска економска политика и стратешката употреба на фондовите од ЕУ, станаа потпора на значителниот раст на ирската економија во наредните години. Во тековната националната рамка на политики во Ирска, клучен приоритет се иновациите. Националниот развој во Ирска „тежнее кон визијата за Ирска во 2013 година, меѓународно реномирана како одличен пример за нејзините истражувања и создавањето и користењето на новото знаење за економски и социјален напредок во прв план, во рамки на една култура предводена од иновации“ (Национален развоен план на Ирска 2007–2013).

Пример за индустриска политикај: Финска

Искуството во Финска во 1990–те претставува едно од неколкуте примери за тоа како знаењето

може да претставува водечка сила на економскиот раст и развој. Во период помал од една деценија, Финска успеа да ја трансформира својата индустриска структура која се базираше на сировини, енергија и капитал (со доминантни индустриски поврзани со секторот шумарство) до индустриска политика е да ја направи земјата атрактивна локација за меѓународно-конкурентните компании. Три главни елементи се основни придвижувачи на индустриската политика:

1) Силна поврзаност на научната, технолошката и иновативната политика;

2) Навремено прифаќање на еден системски поглед кон индустриската политика во вид на развиена свест за поврзаната зависност помеѓу истражувачките организации, универзитетите, фирмите и индустриските, благодарение на растечката важност на знаењето како главно средство за постигнување на конкурентност;

3) Политика на кластери, заеднички имплементирана од повеќе министерства.

Финска е доказ за тоа како фокусот, определбата, националниот консензус и кооперативноста помеѓу институциите и тесната соработка со приватниот сектор можат драматично да ги пресфрлат негативните трендови кон брз и одржлив раст.

Пример за индустриска политикај: Словенија

Главната цел на словенечката Национална стратегија за развој е конкурентност на економијата, како предуслов за стабилен раст на економијата и подобрување на квалитетот на живот и висок животен стандард на населението. Во 1999 беше дизајнирана модерна, проактивна, индустриска политика со поставување на јасна разлика помеѓу хоризонталната поддршка за развој на сите индустриски и директниот спас и поддршката за реструктурирање на индивидуалните компании. Правилата на државна помош се имплементираа со јасно дефинирање на улога на државата. Двете вертикални

Новата перспектива за индустриски раст на Ирска започна со свесна одлука од страна на политичарите одговорни за индустрискиот развој, да инвестираат во развој на човечките ресурси. Се воспоставија добро испланирани врски помеѓу образованието и стратегиите на претпријатијата, кои обезбедија брзо-реагирачки политики со одраз во промена на вештините и компетенциите кои ги бараше глобализираниот свет

програми за текстилната и челичната индустрија беа дизајнирани согласно претпристапен договор со ЕУ.

Новата улога на индустриската политика се одрази во реорганизирање на административната структура во 2000 година, ставајќи ги заедно малите и средните претпријатија, индустриската и инвестиционата политика, како составен дел на новата политика. Во 2002 година беше усвоен стратешки документ за претприемништво и конкурентност со претставување на интегрираниот пристап на Владата за постигнување на повисока конкурентност на економијата. Програмата на мерки за промоција на претприемништво и конкурентност е оперативна алатка за имплементација на политиката. Структурата и целите на програмата се:

- 1) Знаење и развој;
- 2) Подобрување на капацитетот за конкурентност на претпријатијата и
- 3) Промоција на претприемништво.

Словенечката индустриска политика како политика на конкурентност се базира на интеграција на неколку клучни полиња на политики кои ги определуваат поттикнувачите на конкурентност: претприемништво, технолошки развој, промоција на инвестиции и способност на компаниите за конкурентност. Политиката на конкурентност има хоризонтална природа. Министерството за економија е одговорно за дизајнирање, имплементирање и евалуација на политиката. Во процесот на развивање на политиката беа вклучени различни засегнати страни и различни форми на јавно-приватни консултации. Процесот се одвива кон зајакнување на структурата за имплементација, со јасно разликување на одговорностите на Министерството, одговорно и за развивање на политиките и независните, јавни или приватни агенции за имплементација.

Избраните случаи за развивање на индустриска политика во Ирска, Финска и Словенија покажуваат дека покрај општата ориентација кон привлеку-

вање на инвестиции, клучниот фактор за успех на индустрискиот развој е националниот консензус за создавање на економија на знаење. Примерите покажуваат дека успешен индустриски развој може да се постигне со соработка и координација помеѓу релевантните политики и приватниот и јавниот сектор.

Финска е доказ за тоа како фокусот, определбата, националниот консензус и кооперативноста помеѓу институциите и тесната соработка со приватниот сектор можат драматично да ги пресвртат негативните трендови кон брз и одржлив раст

Индустриска политика во Македонија

Главните активности кои ги промовира модерната индустриска политика во ЕУ се истражување, креирање на знаење и дифузија на технологијата. Сето ова упатува на кооперативност на политиките кои го поттикнуваат развојот на пазарот, го охрабруваат појавувањето на новите фирми и на конкуренцијата, создавајќи поеластичен пазар на производи и пазар на труд. Македонија како земја кандидат за влез во ЕУ, се очекува да го следи истиот пат, јасно создавајќи своја сопствена политика прилагодена на специфичните домашни услови. Досега, Македонската Влада покажа успешност во креирањето и имплементацијата на системски реформи, кои веќе покажаа добри резултати, посебно на полето на привлекување на странски инвестиции. Основните претпоставки за креирање на индустриска политика се:

- Аналитички приод за унапредување на конкурентноста во економијата и создавање услови за економски пораст од страна на институциите;
- Секторска анализа на индустријата – како се одразуваат хоризонталните мерки на политиката во поделни, поважни сектори;

- Создавање услови за унапредување на технолошкиот развој со ниво на приоритет како развојна потреба;

Словенечката индустриска политика како политика на конкурентност се базира на интеграција на неколку клучни полиња на политики кои ги определуваат поттикнувачите на конкурентност: претприемништво, технолошки развој, промоција на инвестиции и способност на компаниите за конкурентност

- Промовирање на општество базирано на знаење;
- Политика на континуирано стимулирање на понуда и побарувачка на инвестиции;
- Владеење на правото, промоции и зголемување на свеста за деловно и економско однесување;
- Реформи во образовниот систем, осовременување на знаењето и капацитетот на човековите ресурси со применливост во праксата;
- Создавање услови за поголема продуктивност, спроведување на активни мерки за намалување на трошоците за работа (царински и даночни олеснувања), поттикнување на извоз, обезбедување на сертификати и стандарди;

Главните програми, мерки и инструменти ќе бидат ориентирани кон подобрување и поттикнување на деловната околина, создавање на подобра инвестициона клима, проактивно претприемништво кое води кон зголемена конкурентност

- Стратегија за развивање на човечкиот капитал, создавање на пазар на работна сила и поволности за вработување;
- Корпоративно управување/систем на корпоративна општествена одговорност и

- Креирање на јавно приватно партнерство.

Идниот економски развој, исто така, се планира во насока на создавање на нови знаења за градење на посебна национална конкурентна способност на земјата. Активностите ќе се одвиваат долгорочно и ќе вклучуваат и ќе зависат од многу учесници.

Проектот за развивање на индустриска политика во Македонија ќе отвори можности за дискусија помеѓу клучните засегнати страни во индустрискиот развој, тежнење кон национален консензус кој се базира на индустрискиот развој и принцип на заедничко учество на знаењето и примената на најдобрата пракса во светот. Резултат на оваа активност ќе биде донесувањето на национален документ за индустриска политика.

Во Министерството за економија во 2007 година започнаа активности за реализација на проектот за креирање на проактивна, интегрирана индустриска политика која води кон зголемена конкурентност на економијата, раст, иновации, истражување и развој. Главните програми, мерки и инструменти ќе бидат ориентирани кон подобрување и поттикнување на деловната околина, создавање на подобра инвестициона клима, проактивно претприемништво кое води кон зголемена конкурентност. Со цел поврзување на постоечките политики во Република Македонија кои опфаќаат мерки и инструменти интегрирани во различни програми, во рамки на отпочнатиот процес на развивање на индустриската политика веќе функционира меѓу-министерска работна група за координација и консултации во текот на целиот процес. Со кампања за зголемување на свеста, низ отворен дијалог и округли маси, се планира вклучување на бизнис заедницата, универзитетите и другите релевантни засегнати страни, кои ќе бидат консултирани во процесот. До крајот на 2008 година, се очекува донесување на посебен стратешки документ за национална индустриска политика во Република Македонија, кој ќе ги содржи долгорочните цели за имплементација и краткорочните приоритети.

References:

1. Aiginger, Karl and Sieber, Susanne: Towards A Renewed Industrial Policy In Europe. Prepared for the Background Report of the Competitiveness of European Manufacturing. European Commission, DG Enterprise, 2005.
2. O'Donnell, Rory: Ireland's Economic Transformation. Industrial Policy, European Integration and Social Partnership. Center for West European Studies, Working Paper. Dec. 1998.
3. Ireland National Development Plan 2007-2013.
4. Yl?Anttila, Pekka and Palmberg, Christopher: The Specificities Of Finnish Industrial Policy - Challenges And Initiatives At The Turn Of The Century. ETLA Discussion Paper No. 973, 2005.
5. National Development Plan 2007-2013 of the Republic of Slovenia.
6. COM (2005) 474: Communication from The Commission: Implementing the Community Lisbon Programme: A policy framework to strengthen EU manufacturing - towards a more integrated approach for industrial policy, 2005.
7. COM (2007) 374: Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee Of The Regions: Mid-Term Review Of Industrial Policy. A contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy, 2007.
8. Мемо I, Февруари 2008 и Мемо II, март 2008, Тадеја Цојнар Лесковсек консултант од БЕРИС проектот и Меѓуминистерска работна група за индустриска политика, Министерство за економија на Република Македонија 2008.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ

Табела 1: ОСНОВНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007*
Реален БДП	%	3,4	4,3	4,5	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	4,0	5,1
БДП	мил. долари	3.581	3.674	3.588	3.437	3.769	4.631	5.368	5.815	6.345	7.587
Инфлација (просек)	%	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	2,3
Инфлација (крај на период)	%	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9	6,6
БДП дефлатор	%	1,4	2,7	8,2	3,6	3,4	0,3	1,3	3,8	3,2	н/а
Буџетско салдо (централен буџет и фондови)	% БДП	-1,7	0,0	1,8	-7,2	-5,7	-0,6	0,4	0,3	-0,6	0,6
Девизен курс, просек	ДЕН/1\$	54,5	56,9	65,9	68,1	64,7	54,3	49,4	49,3	48,8	44,7
Девизен курс, просек	ДЕН/1€	61,1	60,6	60,7	60,9	61,0	61,3	61,3	61,3	61,2	61,2
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1\$	51,8	60,3	65,3	69,2	58,6	49,9	45,9	51,7	46,5	42,0
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1€	60,9	60,6	60,8	61,0	61,1	61,3	61,4	61,2	61,2	61,2
Извоз (Ф.О.Б.)	мил. долари	1.291	1.190	1.321	1.155	1.112	1.362	1.672	2.041	2.401	3.349
Увоз (Ф.О.Б.)	мил. долари	1.807	1.686	2.011	1.681	1.916	2.211	2.785	3.097	3.763	4.976
Трговски биланс	мил. долари	-516	-496	-690	-526	-804	-849	-1.113	-1.056	-1.362	-1.627
како % од БДП	%	-14,4	-13,5	-19,3	-15,3	-21,4	-18,4	-21,2	-18,3	-20,3	-21,4
Биланс на тековна сметка	мил. долари	-279	-65	-98	-236	-378	-184	-453	-158	-56	-238
како % од БДП	%	-7,8	-1,8	-2,7	-6,9	-10,0	-4,0	-8,4	-2,7	-0,9	-3,1
Девизни резерви	мил. долари	0,33	0,45	0,71	0,78	0,73	0,90	0,99	1,33	1,87	2,29
Покривање на увозот (резерви/увоз)	месеци	2,2	3,2	3,7	4,7	4,0	3,9	3,3	3,6	5,5	4,0
Бруто надворешен долг ¹⁾	мил. долари							2.570,4	3.131,3	3.216,0	3.983,7
како % од БДП	%							61,4	51,1	51,8	35,7
Странски директни инвестиции	мил. долари	127,7	32,4	175,1	440,7	77,7	96,0	155,0	97,0	383,8	321,0
како % од БДП	%	3,6	0,9	4,9	12,8	2,1	2,1	2,9	1,7	6,0	4,2

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии на Република Македонија

Табела 2: ОДБРАНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ ВО ОДДЕЛНИ ТРАНЗИЦИОНИ ЕКОНОМИИ

	Реален БДП				Потрошувачки цени ¹				Тековна сметка (салдо) ²⁾			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Пазари во развој - Вкупно	6,9	6,1	6,6	5,8	6,3	5,1	5,4	5,6	-5,4	-4,7	-6,2	-6,6
Бугарија	6,6	6,2	6,3	6,2	6,1	6,0	7,4	7,6	-6,6	-12,0	-15,6	-21,4
Чешка	4,5	6,4	6,4	6,5	2,8	1,8	2,5	2,8	-5,3	-1,6	-3,1	-2,5
Естонија	8,3	10,2	11,2	7,1	3,0	4,1	4,4	6,6	-12,3	-10,0	-15,5	-16,0
Унгарија	4,8	4,1	3,9	1,3	6,8	3,6	3,9	7,9	-8,4	-6,8	-6,5	-5,6
Латвија	8,7	10,6	11,9	10,2	6,2	6,7	6,5	10,1	-12,8	-12,5	-22,3	-23,3
Литванија	7,3	7,9	7,7	8,8	1,2	2,7	3,8	5,8	-7,7	-7,1	-10,8	-13,0
Полска	5,3	3,6	6,2	6,5	3,5	2,1	1,0	2,5	-4,2	-1,6	-3,2	-3,7
Романија	8,4	4,1	7,9	6,0	11,9	9,0	6,6	4,8	-8,4	-8,9	-10,4	-13,9
Словачка	5,2	6,6	8,5	10,4	7,5	2,8	4,4	2,8	-7,8	-8,5	-7,1	-5,3
Словенија	4,4	4,1	5,7	6,1	3,6	2,5	2,5	3,6	-2,7	-2,0	-2,8	-4,8
Хрватска	4,3	4,3	4,8	5,8	2,0	3,3	3,2	2,9	-4,9	-6,2	-7,9	-8,5
Малта	0,2	3,4	3,4	3,8	2,7	2,5	2,6	0,7	-6,0	-8,7	-6,7	-6,2
Турција	9,4	8,4	6,9	5,0	8,6	8,2	9,6	8,8	-4,0	-4,7	-6,1	-5,7

1) Годишен просек

2) Процент од БДП

Извор: World Economic Outlook, IMF, Washington D.C., April 2008

Табела 3: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на раст, квартал во однос на ист квартал претходна година, 2000–2007)

		Земјоделство, лов, шумарство и риб- арство	Вадење руди и камен, преработувач. индус. снабдување со ел. енергија, гас и вода	Градежништво	Трговија на голе- мо и трговија на мало	Хотели и ресторани	Сообраќај, складирање и врски	Финансиско посреду- вање во врска со недвижен имот, изнајмување и импутирани станарини	Јавна управа и одбрана, социјална заштита, образование, здравство и социјална работа	Импутирани банкарски услуги	Додадена вредност	Нето да- ноци на произ- водство	БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
		A + Б	В + Г + Д	Ѓ	Е	Ж	З	С + И + Љ	Ј + К + Л + Н				
2000	I	2,4	16,3	4,1	37,7	-7,1	13,4	2,4	1,0	0,5	11,4	15,1	12,0
	II	3,6	17,1	-9,9	4,6	-14,8	11,1	2,5	1,3	0,8	5,6	9,0	6,1
	III	1,2	1,8	5,3	-8,7	-9,6	10,1	2,7	-0,8	1,9	0,6	3,9	1,0
	IV	-3,1	4,5	12,5	-12,7	-13,1	0,7	3,2	-1,1	3,7	-0,3	3,0	0,2
	00/99	1,0	9,4	2,6	3,0	-11,3	8,5	2,7	0,1	1,7	4,1	7,5	4,5
2001	I	-6,9	-2,8	0,7	-18,9	6,7	-4,8	3,0	-8,7	-6,9	-6,2	-6,9	-6,3
	II	-12,5	-4,7	-4,9	4,5	-7,1	-7,2	2,6	-5,1	-8,5	-3,8	-4,4	-3,9
	III	-13,3	-10,6	-22,9	4,4	-14,7	-11,1	1,4	0,8	-13,1	-6,2	-6,9	-6,4
	IV	-10,3	-0,5	-22,8	9,7	-0,1	-9,9	1,3	3,7	-13,5	-1,5	-2,2	-1,6
	01/00	-10,8	-4,6	-14,4	-0,8	-4,5	-8,3	2,1	-2,3	-10,5	-4,4	-5,1	-4,5
2002	I	-5,6	-10,1	-7,0	6,0	-1,0	-3,4	-2,8	10,0	-2,5	-1,8	1,1	-1,3
	II	-2,5	-3,5	0,7	4,6	16,1	-6,7	-4,1	4,7	1,7	-0,9	2,0	-0,4
	III	-1,6	-1,3	5,3	4,2	32,2	-0,5	-4,1	0,8	6,2	0,3	3,2	0,8
	IV	1,8	10,2	1,4	6,8	18,8	3,5	-3,7	-0,8	2,2	3,6	6,6	4,1
	02/01	-2,0	-0,8	0,6	5,4	16,7	-1,8	-3,7	3,5	1,8	0,4	3,3	0,9
2003	I	3,2	3,9	8,8	1,8	14,2	-2,7	-4,4	5,7	4,4	2,3	-0,5	1,8
	II	3,5	4,0	8,1	2,2	6,7	5,2	-3,7	6,5	-3,2	3,5	0,7	3,0
	III	6,5	15,0	13,8	1,1	11,1	0,5	-3,0	4,9	-4,3	5,9	3,1	5,4
	IV	6,2	-0,7	21,6	2,0	7,0	-0,9	-3,3	2,7	-1,6	1,7	-1,0	1,2
	03/02	4,8	5,0	13,3	1,8	9,6	0,4	-3,6	4,9	-1,2	3,3	0,6	2,8
2004	I	4,5	0,7	2,7	13,3	-11,2	-7,6	11,5	0,0	10,4	3,4	3,4	3,4
	II	6,3	0,7	10,1	14,9	-8,4	-5,0	12,4	-0,4	13,2	4,8	4,8	4,8
	III	6,7	1,3	6,6	16,6	-14,2	-4,7	12,0	-1,3	13,7	4,6	4,6	4,6
	IV	7,3	-5,0	8,6	17,6	-10,7	-2,2	11,2	-0,8	12,6	3,4	3,4	3,4
	04/03	6,2	-0,8	7,4	15,7	-11,3	-4,8	11,8	-0,6	12,5	4,0	4,4	4,1
2005*	I	1,1	0,6	-4,1	2,7	-1,3	10,7	-2,9	3,7	17,5	1,2	14,2	3,0
	II	0,7	8,7	-3,3	5,0	3,2	11,7	-2,4	3,4	20,1	3,3	16,5	5,1
	III	-0,1	1,8	3,0	5,4	3,3	12,4	-1,9	5,1	18,5	2,4	15,6	4,2
	IV	-1,0	0,0	6,0	5,4	0,2	7,1	-0,3	6,5	31,6	2,1	15,3	4,0
	05/04	0,1	2,7	0,9	4,7	1,5	10,4	-1,9	4,7	21,9	2,3	15,4	4,1
2006	I	5,0	-1,8	9,1	8,1	9,1	11,0	9,2	1,4	18,1	4,2	-4,6	2,9
	II	4,8	3,9	13,4	5,9	6,3	9,5	9,5	2,7	19,3	5,7	-3,2	4,3
	III	4,4	7,3	13,8	6,1	7,2	7,3	9,9	2,5	23,2	6,3	-2,7	4,9
	IV	4,3	0,5	8,2	7,2	7,7	11,6	8,8	2,6	14,7	4,9	-3,9	3,6
	06/05	4,6	2,6	11,3	6,8	7,5	9,8	9,4	2,3	18,7	5,3	-3,6	4,0
2007	I	3,2	11,6	5,9	13,6	0,2	11,0	3,1	0,6	12,5	6,8	6,8	6,8
	II	1,8	-2,8	4,0	14,9	11,2	13,2	5,3	1,4	22,3	4,3	4,3	4,3
	III	-5,4	1,1	5,5	11,8	10,7	14,4	6,7	1,1	22,2	4,2	4,2	4,2
	IV	-11,1	6,2	7,8	15,6	3,8	11,3	6,2	0,1	14,3	5,2	5,2	5,2
	07/06	-2,9	3,7	5,8	14,0	6,8	12,5	5,3	0,8	17,8	5,1	5,1	5,1

* Претходни податоци

/ Извор: Државен завод за статистика.

Табела 4: ОСНОВНИ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ

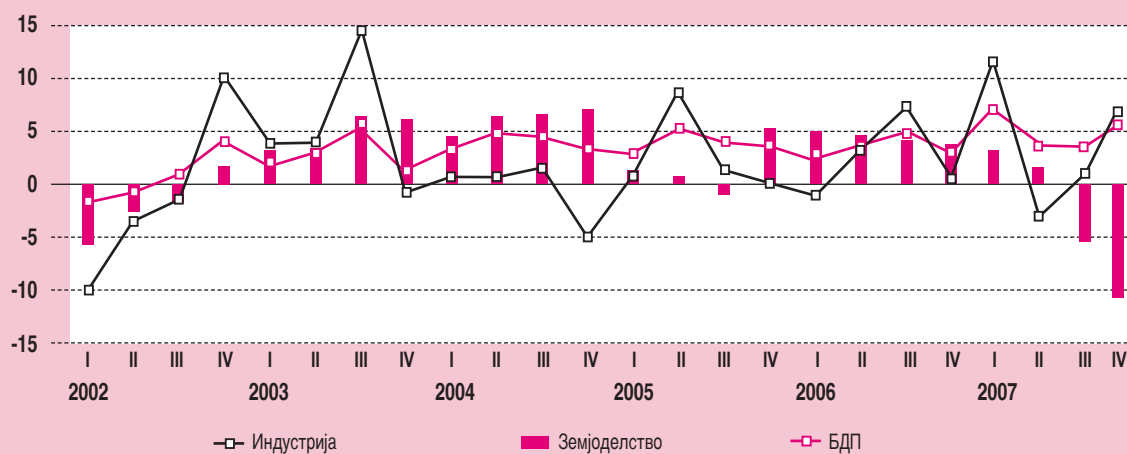
Процентуална промена во однос на истиот период од претходната година, освен ако не е поинаку назначено

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007				2007	2008	
								К - 1	К - 2	К - 3	К - 4		јануари	февруари
РЕАЛЕН СЕКТОР														
реални промени														
Бруто домашен производ	4,6	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	4,0	6,8	4,3	4,2	5,2	5,1		
Индустриско производство	3,5	-3,1	-0,8	6,6	-2,1	7,0	3,6	11,6	-2,8	1,1	6,2	3,7	13,6	6,9
номинални промени														
Инвестиции во машини и опрема	20,8	-16,9	16,4	-7,7	4,9	4,9	18,3	10,7	5,7	38,4				
Цени														
Трошоци на живот	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	0,7	1,1	2,4	4,8	2,3	8,7	7,8
Цени на производители на индустриски производи	8,9	2,0	-0,9	-0,3	0,9	3,2	4,5	1,0	0,3	1,1	4,1	2,5	9,5	10,2
Конкурентност на индустријата														
Продуктивност	6,0	0,5	3,0	13,1	3,9	11,8	6,4	17,4	1,7	2,8	6,2	7,0	14,6	7,4
Трошоци за работна сила по единица производ	-4,7	-0,7	0,2	-10,3	0,7	-11,8	-3,2	-10,6	4,6	0,7	2,2	-0,8	-6,7	0,0
Реални трошоци за работна сила по единица производ	-12,5	-2,7	1,1	-10,1	-0,4	-15,1	-7,6	-10,4	6,0	1,5	-1,8	-1,2	-15,8	-8,8
Берзански цени на најважните извозни и увозни производи														
цени во САД \$														
Сурова нафта-брент	28,3	24,4	25,0	28,9	38,3	54,4	65,4	58,1	68,7	75,0	88,9	72,7	91,9	94,82
Јагнешко месо (ц/кг)	261,9	291,2	330,3	388,4	461,4	443,3	403,6	402,1	399,3	416,5	437,9	413,9	429,4	450,2
Никел	8.638,0	5.944,7	6.772,0	9.629,0	13.823,4	14.744,0	24.254,0	41.440,0	48.033,0	30.205,0	29.219,0	37.226,0	27.690,0	27.995,0
Бакар	1.813,0	1.578,3	1.559,0	1.779,0	2.866,0	3.679,0	6.722,0	5.933,0	7.641,0	7.712,0	7.188,0	7.118,0	7.061,0	7.888,0
Олово	45,4	47,6	45,3	51,5	88,7	97,6	129,0	178,7	217,6	314,3	321,5	258,0	260,8	308,0
Цинк	112,8	88,6	77,9	82,8	104,8	138,1	327,5	345,6	366,4	322,7	262,3	324,3	234,0	243,0
Ладно валани челични лимови	385,8	299,2	328,3	444,6	607,1	733,3	693,8	650,0	650,0	650,0	650,0	650,0	687,5	800,0
Топло валани челични лимови	295,8	216,5	246,7	320,2	502,5	633,3	600,0	550,0	550,0	550,0	550,0	550,0	600,0	750,0
НАДВОРЕШЕН СЕКТОР														
номинални промени на доларски вредности														
Извоз на стоки (ФОБ)	11,0	-12,7					17,6	55,4	47,6	18,7	39,5	39,8	28,4	37,8
Увоз на стоки (ЦИФ)	17,9	-19,4	16,3	15,3	25,9	10,1	16,6	42,4	19,3	30,7	60,0	38,2	34,7	60,3
Трговски биланс (милиони САД \$)	-771	-533	-849	-937	-1.230	1.187	1.362,0	-335,4	-310,3	-434,5	-805,0	-1871,3	-182,9	-229,6
Тековна сметка на Платниот биланс (милиони САД \$) fob	-236	-38	-324	-277	-415	-81,5	-18,9	39,7	62,5	10,1	-383,6	-238,0	-49,2	
Промена во девизните резерви (милиони САД \$) "-" значи намалување	235,6	62,0	-40,5	168,8	82,3	415,1	375,8	-6,1	15,9	139,9	-6,8	143,0	-9,6	
Бруто Надворешен долг (крај на период, во милиони САД \$) ¹⁾					2.570,4	3.131,3	3.216,0	3.288,9	3.294,1	3.533,2	3.983,7	3.983,7		

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007				2007	2008	
								К - 1	К - 2	К - 3	К - 4		јануари	февруари
Курсеви														
денар/EURO	60,73	60,91	60,98	61,26	61,34	61,30	61,19	61,2	61,2	61,17	61,20	61,18	61,34	61,32
денар/САД \$	65,89	68,04	64,73	54,30	49,41	49,29	48,79	46,69	45,40	44,56	42,27	44,72	41,69	41,63
ВЛАДИНИ ФИНАНСИИ														
номинални промени														
Приходи	22,5	-10,3	10,1	-7,4	5,8	7,5	2,8	23,6	6,2	38,6	16,7	21,0	15,1	28,6
Даночни приходи	22,1	-6,9	14,0	-9,6	6,8	4,8	7,1	24,7	9,4	18,4	16,1	16,8	13,2	29,4
ДДВ	75,2	-1,8	19,8	3,2	21,6	5,1	0,6	35,9	10,2	25,3	16,3	21,0	20,0	27,1
Расходи	12,7	27,0	-0,1	-13,8	0,3	6,1	5,8	-1,5	9	8,9	47,7	18,7	20,9	26,7
Тековни расходи	1,8	31,9	17,2	-1,2	1,4	2,2	9,4	-1,9	11,9	9,2	24,2	11,7	22,4	16,0
Капитални расходи	94,5	28,3	11,8	-447,0	-3,4	47,4	-20,5	7,2	-17,8	5,8	226,9	89,2	-5,6	253,9
Салдо на централниот буџет (во милиони денари)	6.285	-12.490	7.343	-2.551,0	371,0	1.183,0	-600,0	2.065,0	1.257,0	6.418,0	-9.041,0	717,0	1606,0	-776,0
Салдо на консолидираниот буџет (во милиони денари)	5.905	-13.171	-13.019	-2.596,0	7,0	-1.708,0	-1.704,0	2.284,0	1.883,0	6.225,0	-8.265,0	2.168,0	1571,0	-785,0
МОНЕТАРЕН СЕКТОР														
номинални промени (крај на период)														
Нето девизни средства	73,8	57,6	-19,1	5,3	4,7	30,3	28,4	22,8	13,7	5,6	1,6	2,6	4,5	3,3
Кредити на приватен сектор	17,2	7,3	12,7	15,8	18,7	20,5	30,5	33,3	32,2	38,8	39,1	40,1	39,9	41,4
Готови пари во оптек	16,6	48,5	0,0	0,3	-0,1	2,0	12,2	9,7	8,7	13,0	10,6	11,6	13	8,3
M1	22,6	5,6	4,6	1,1	-1,1	7,5	17,1	22,5	18,0	22,6	31,7	32,7	32	31,3
M2	29,4	61,9	-7,0	15,9	15,1	16,0	24,5	26,4	31,4	28,4	28,3	29,3	28,2	26,2
M4	25,6	56,7		13,2	15,3	15,1	24,9	26,4	32,2	29,6	29,5	30,5	29,6	27,9
Однос на девизните резерви спрема M1	1,65	1,88	1,51	1,51	1,62	2,30	2,49	2,6	3,2	2,4	2,1	2,2	2,2	2,2
СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР														
Пазар на работна сила														
Стапка на невработеност (APC)	32,2	30,5	31,9	36,7	36,7	36,5	36,0	35,8	35,0	34,2	34,7	34,9		
Вкупно нововработени (крај на период)	101.996	90.308	110.401	79.921	112.013	147.965	150.815	45.254	91.238	141.826	191.472	191.472	19.928	
Нововработени на неопределено работно време (крај на период)	63.987	63.346	74.341	49.661	63.538	85.033	68.878	21.455	41.605	65.210	88.393	88.393	6.798	
Плати														
Номинални нето плати	5,5	3,5	6,9	4,8	4,0	4,5	7,3	5,7	6,4	7,5	11,8	7,9	12,0	9,1
Реални нето плати	-0,3	-1,9	5,0	3,6	4,4	2,0	4,0	5,0	5,3	5,0	6,6	5,5	3,1	-0,4
Потрошувачка кошница	2,5	5,2	2,7	-0,7	-2,7	-1,2	4,5	0,4	-0,1	3,7	9,9	12,3	16,0	17,4
Социјална заштита														
Број на пензионери (крај на период)	241.221	247.200	249.421	254.267	260.075	265.152	269.681	270.118	269.798	270.658	272.386	272.386	272.161	271.851
Број на домаќинства кои примаат социјална помош (крај на период)	77.309	80.160	82.673	64.453	66.940	66.485	65.540	67.340	62.576	63.078	62.443	62.443	61.541	
Број на лица кои примаат надомест за невработени (крај на период)	35.046	41.375	46.772	47.324	45.867	40.230	30.572	28.317	26.793	25.892	24.686	24.686	24.544	24.566

Извор: Државен завод за статистика, Народна банка на Македонија, Министерство за финансии, Министерство за труд и социјална политика, Агенција за вработување, World Development Prospects (Pink Sheets), пресметки на Министерството за финансии.

График 1: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на пораст, К / К - 4)

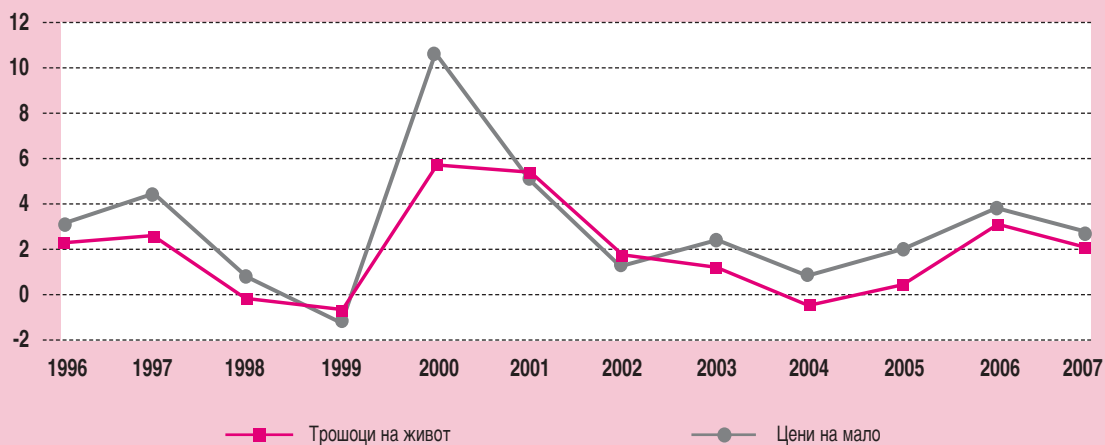

Бруто домашен производ ¹⁾	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
во милиони САД \$ ²⁾	2.377	2.815	2.955	3.157	3.340	3.588	3.706	3.872	4.119	4.298	4.534	4.882
(по глава на жител) во САД \$ ²⁾	1.209	1.420	1.480	1.573	1.656	1.771	1.821	1.917	2.032	2.114	2.226	2.393

1) Податоците за 2006 година се претходни

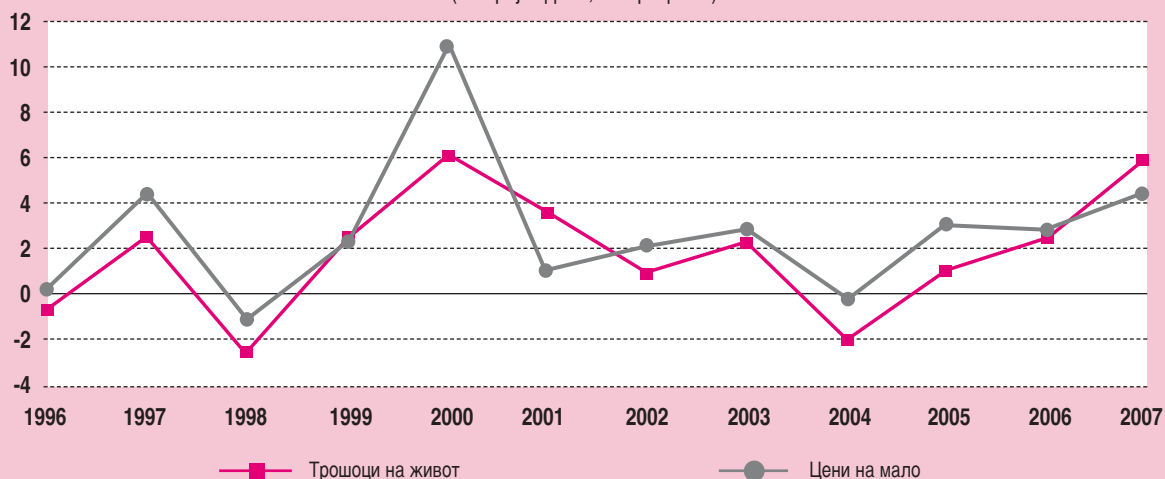
2) Конверзијата е направена со методот на ценовно прилагоден курс

График 2: ИНФЛАЦИЈА
(просечни стапки, во проценти)

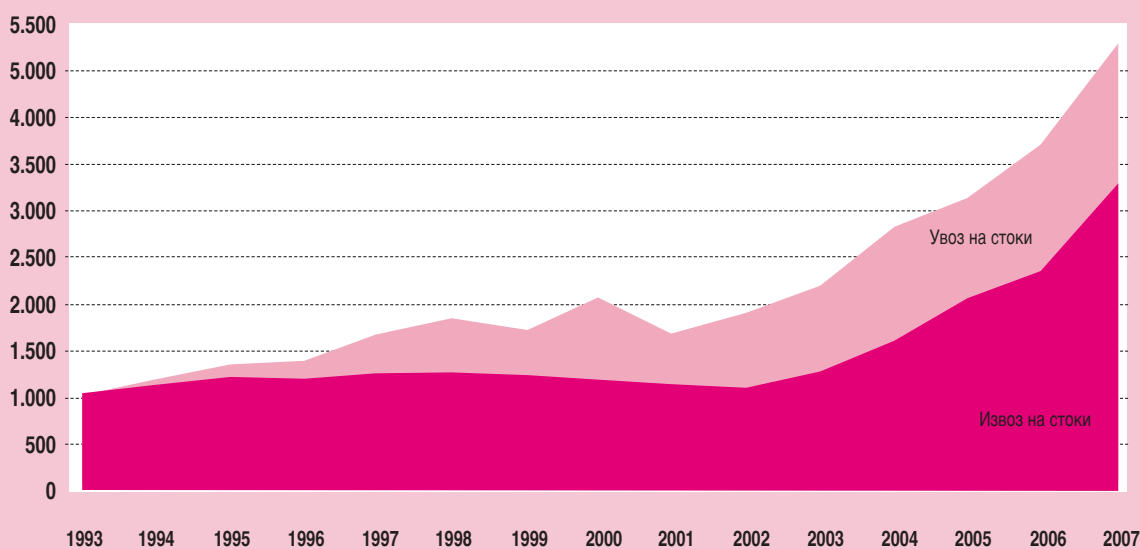
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Трошоци на живот	2,3	2,6	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2	2,3
Цени на мало	3,0	4,4	0,8	-1,1	10,6	5,2	1,4	2,4	0,9	2,1	3,9	2,6

График 3: ИНФЛАЦИЈА
(на крај година, во проценти)

	крај на година, во проценти											
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Трошоци на живот	-0,7	2,7	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9	6,1
Цени на мало	0,2	4,5	-1	2,3	10,8	1,2	2,2	2,9	-0,1	3,2	2,9	4,6

График 4: НАДВОРЕШНО ТРГОВСКА РАЗМЕНА
(во милиони САД \$)

	во милиони САД \$														
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Извоз на стоки	1.055	1.086	1.204	1.147	1.237	1.292	1.190	1.321	1.153	1.112	1.359	1.674	2.041	2.401	3.356
Увоз на стоки (FOB)	1.013	1.271	1.427	1.462	1.623	1.807	1.686	2.011	1.677	1.917	2.211	2.793	3.097	3.682	5.227
Салдо	42	-185	-223	-315	-386	-515	-496	-690	-524	-805	-852	-1.119	-1.056	-1.281	-1.871

Табела 5: НАДВОРЕШНО - ТРГОВСКА РАЗМЕНА ПО ЗЕМЈИ

		Вкупно			Германија			Србија*		
		Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
2003		1.363,2	2.299,9	-936,7	278,3	303,8	-25,5	273,8	212,6	61,2
2004		1.675,9	2.931,6	-1.255,7	317,1	368,1	-51,0	347,6	249,7	97,9
2005		2.041,3	3.228,0	-1.186,7	364,2	335,0	29,2	459,4	264,1	195,3
2006		2.400,7	3.762,7	-1.362,0	375,5	369,3	6,2	557,8	282,8	275,0
2007		3.356,3	5.227,5	-1.871,2	473,1	514,8	-41,7	619,0	447,2	171,8
2004	K1	366,1	616,9	-250,8	82,1	84,4	-2,3	57,9	48,2	9,7
	K2	368,0	716,6	-348,6	63,4	90,3	-26,9	84,4	63,7	20,7
	K3	443,4	708,3	-264,9	78,5	83,1	-4,6	97,5	68,1	29,4
	K4	498,4	889,8	-391,4	93,1	110,3	-17,2	107,8	69,7	38,1
2005	K1	482,0	701,2	-219,2	112,0	73,7	38,3	75,0	58,8	16,2
	K2	512,7	892,6	-379,9	80,7	90,6	-9,9	123,2	71,2	52,0
	K3	507,9	769,0	-261,1	84,9	79,2	5,7	128,9	66,9	62,0
	K4	538,7	865,2	-326,5	86,6	91,5	-4,9	132,3	67,2	65,1
2006	K1	450,9	727,6	-276,7	87,3	74,0	13,3	88,2	49,1	39,1
	K2	586,9	985,9	-399,0	88,3	97,8	-9,5	141,8	71,5	70,3
	K3	701,4	969,5	-268,1	100,4	91,1	9,3	177,3	74,6	102,7
	K4	661,5	1.079,7	-418,2	99,5	106,4	-6,9	150,5	87,6	62,9
2007	Q1	733,7	1.051,9	-318,2	105,0	99,7	5,3	126,2	75,0	51,2
	Q2	866,8	1.177,7	-310,9	105,1	122,7	-17,6	147,6	96,0	51,6
	Q3	832,7	1.269,7	-437,0	131,0	116,1	14,9	159,3	108,5	50,8
	Q4	923,1	1.728,2	-805,1	132,0	176,3	-44,3	185,9	167,7	18,2
2005	I	147,9	209,9	-62,0	43,3	21,7	21,6	19,0	15,8	3,2
	II	156,6	224,0	-67,4	35,5	25,7	9,8	22,4	16,7	5,7
	III	177,5	267,3	-89,8	33,2	26,3	6,9	33,6	26,3	7,3
	IV	174,5	312,7	-138,2	29,5	25,7	3,8	38,8	30,2	8,6
	V	179,1	284,6	-105,5	23,1	31,2	-8,1	42,8	19,0	23,8
	VI	159,1	295,3	-136,2	28,1	33,7	-5,6	41,6	22,0	19,6
	VII	184,5	256,8	-72,3	35,8	28,2	7,6	41,7	18,5	23,2
	VIII	146,8	239,5	-92,7	22,8	26,5	-3,7	42,3	21,6	20,7
	IX	176,6	272,7	-96,1	26,3	24,5	1,8	44,9	26,8	18,1
	X	191,4	283,7	-92,3	28,3	30,6	-2,3	50,7	24,5	26,2
	XI	171,7	280,9	-109,2	25,5	29,2	-3,7	42,5	20,1	22,4
	XII	175,6	300,6	-125,0	32,8	31,7	1,1	39,1	22,6	16,5
2006	I	123,2	208,0	-84,8	26,4	21,0	5,4	22,5	12,8	9,7
	II	147,9	219,4	-71,5	29,1	23,7	5,4	29,3	14,6	14,7
	III	179,8	300,2	-120,4	31,8	29,3	2,5	36,4	21,7	14,7
	IV	176,6	320,1	-143,5	29,2	28,4	0,8	41,2	20,6	20,6
	V	203,7	326,7	-123,0	29,1	36,0	-6,9	51,5	27,0	24,5
	VI	206,6	339,1	-132,5	30,0	33,4	-3,4	49,1	23,9	25,2
	VII	232,0	343,6	-111,6	37,5	31,0	6,5	49,2	24,5	24,7
	VIII	215,3	316,6	-101,3	29,4	32,4	-3,0	63,8	24,1	39,7
	IX	254,1	309,3	-55,2	33,5	27,7	5,8	64,3	26,0	38,3
	X	233,6	331,2	-97,6	26,6	34,3	-7,7	54,0	26,0	28,0
	XI	204,5	342,4	-137,9	31,3	34,2	-2,9	48,0	25,7	22,3
	XII	223,4	406,1	-182,7	41,6	37,9	3,7	48,5	35,9	12,6
2007	I	208,8	334,8	-126,0	33,0	32,7	0,3	36,3	25,0	11,3
	II	229,9	340,9	-111,0	40,8	35,9	4,9	40,1	23,0	17,1
	III	295,0	376,2	-81,2	31,2	31,1	0,1	49,8	27,0	22,8
	IV	272,2	397,2	-125,0	31,6	38,0	-6,4	48,8	31,2	17,6
	V	286,9	377,6	-90,7	34,3	41,0	-6,7	51,9	31,7	20,2
	VI	307,7	402,9	-95,2	39,2	43,7	-4,5	46,9	33,1	13,8
	VII	269,4	449,7	-180,3	39,8	44,2	-4,4	49,7	33,1	16,6
	VIII	293,2	394,5	-101,3	43,0	29,2	13,8	54,8	36,3	18,5
	IX	270,1	425,5	-155,4	48,2	42,7	5,5	54,8	39,1	15,7
	X	307,1	617,9	-310,8	38,4	62,3	-23,9	61,6	73,7	-12,1
	XI	305,8	545,0	-239,2	44,5	59,1	-14,6	58,9	46,5	12,4
	XII	310,2	565,3	-255,1	49,1	54,9	-5,8	65,4	47,5	17,9
2008	I	268,1	451,1	-183,0	49,3	37,1	12,2	57,9	36,2	21,7
	II	316,8	546,4	-229,6	50,4	48,8	1,6	122,3	91,5	30,8

* до 2006 – Србија и Црна Гора

во милиони САД долари

САД			Италија			Грција			Русија				
Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо		
72,8	56,2	16,6	95,4	122,5	-27,1	179,8	300,2	-120,4	13,7	177,8	-164,1	2003	
71,9	47,7	24,2	134,4	163,6	-29,2	228,8	277,9	-49,1	19,7	265,4	-245,7	2004	
44,0	45,0	-1,0	169,5	185,2	-15,7	312,9	296,8	16,1	21,4	418,6	-397,2	2005	
22,4	41,0	-18,6	236,8	226,8	10,0	361,2	319,9	41,3	25,5	569,5	-544,0	2006	
50,3	76,7	-26,4	338,9	298,9	40,0	418,5	412,1	6,4	23,4	632,9	-609,5	2007	
												2004	K1
14,8	13,4	1,4	24,5	26,3	-1,8	52,7	59,4	-6,7	3,9	63,1	-59,2		K2
14,1	11,6	2,5	29,1	45,4	-16,3	55,1	73,6	-18,5	4,7	47,9	-43,2		K3
23,4	11,1	12,3	38,5	43,0	-4,5	54,6	69,9	-15,3	5,5	74,5	-69,0		K4
19,6	11,6	8,0	42,3	48,9	-6,6	66,4	75,0	-8,6	5,6	79,9	-74,3	2005	K1
7,5	13,7	-6,2	43,6	37,2	6,4	74,2	66,3	7,9	5,3	77,4	-72,1		K2
11,9	12,2	-0,3	39,9	47,6	-7,7	80,8	79,2	1,6	5,1	99,9	-94,8		K3
15,5	9,0	6,5	45,7	48,3	-2,6	81,1	72,2	8,9	5,3	113,0	-107,7		K4
9,1	10,1	-1,0	40,3	52,1	-11,8	76,8	79,1	-2,3	5,7	128,3	-122,6	2006	K1
6,5	8,7	-2,2	52,6	41,1	11,5	60,1	62,5	-2,4	6,0	137,5	-131,5		K2
6,5	11,3	-4,8	56,2	61,5	-5,3	98,6	90,4	8,2	6,4	98,6	-92,2		K3
5,8	9,6	-3,8	63,0	57,4	5,6	120,0	75,4	44,6	8,3	150,5	-142,2		K4
3,6	11,4	-7,8	65,0	66,8	-1,8	82,5	91,6	-9,1	4,8	182,9	-178,1	2007	K1
6,2	16,5	-10,3	69,6	52,8	16,8	96,0	95,9	0,1	4,8	157,3	-152,5		K2
9,7	22,1	-12,4	102,1	87,3	14,8	110,8	104,3	6,5	5,3	95,3	-90,0		K3
13,8	18,5	-4,7	72,9	65,0	7,9	95,4	101,6	-6,2	6,8	170,3	-163,5		K4
20,6	19,6	1,0	94,3	93,8	0,5	116,3	110,3	6,0	6,5	210,0	-203,5	2005	I
3,1	4,5	-1,4	12,3	9,6	2,7	20,2	18,6	1,6	1,0	25,9	-24,9		II
1,8	5,7	-3,9	13,8	10,2	3,6	26,8	21,0	5,8	1,7	23,4	-21,7		III
2,6	3,5	-0,9	17,5	17,4	0,1	27,2	26,7	0,5	2,6	28,1	-25,5		IV
3,5	4,2	-0,7	10,3	7,9	2,4	31,8	29,7	2,1	1,5	33,5	-32,0		V
4,4	3,7	0,7	16,9	20,2	-3,3	23,9	25,3	-1,4	1,9	22,4	-20,5		VI
4,0	4,3	-0,3	12,7	19,5	-6,8	25,1	24,2	0,9	1,7	44,0	-42,3		VII
6,0	3,0	3,0	20,4	18,6	1,8	34,4	27,2	7,2	1,7	28,9	-27,2		VIII
4,5	3,0	1,5	10,8	14,8	-4,0	19,9	19,8	0,1	1,9	37,4	-35,5		IX
5,0	3,0	2,0	14,5	14,9	-0,4	26,8	25,2	1,6	1,7	46,7	-45,0		X
4,1	2,7	1,4	14,8	16,8	-2,0	27,7	23,7	4,0	1,7	53,4	-51,7		XI
3,0	3,7	-0,7	12,8	15,0	-2,2	25,5	25,8	-0,3	1,6	40,3	-38,7		XII
2,0	3,7	-1,7	12,7	20,3	-7,6	23,6	29,6	-6,0	2,4	34,6	-32,2	2006	I
2,7	3,5	-0,8	14,7	10,7	4,0	16,1	17,3	-1,2	1,8	47,3	-45,5		II
2,4	2,0	0,4	17,4	13,8	3,6	18,2	18,9	-0,7	2,2	39,6	-37,4		III
1,4	3,2	-1,8	20,5	16,6	3,9	25,8	26,3	-0,5	2,0	50,6	-48,6		IV
1,5	2,4	-0,9	19,9	14,6	5,3	24,9	25,9	-1,0	1,8	33,4	-31,6		V
2,9	5,1	-2,2	19,0	21,9	-2,9	35,1	29,6	5,5	2,2	27,1	-24,9		VI
2,1	3,8	-1,7	17,3	25,0	-7,7	38,6	34,9	3,7	2,4	38,1	-35,7		VII
2,0	3,4	-1,4	21,8	26,3	-4,5	38,3	29,0	9,3	3,3	48,1	-44,8		VIII
2,1	3,2	-1,1	13,7	15,4	-1,7	38,5	20,8	17,7	2,6	52,9	-50,3		IX
1,7	3,0	-1,3	27,5	15,7	11,8	43,2	25,6	17,6	2,4	49,5	-47,1		X
2,0	4,1	-2,1	22,5	22,7	-0,2	33,0	30,2	2,8	2,2	40,5	-38,3		XI
1,2	3,0	-1,8	18,2	18,6	-0,4	25,2	30,4	-5,2	1,5	63,2	-61,7		XII
0,4	4,3	-3,9	24,3	25,5	-1,2	24,3	31,0	-6,7	1,1	79,2	-78,1	2007	I
0,6	4,2	-3,6	25,4	16,9	8,5	27,6	26,9	0,7	1,4	48,6	-47,2		II
1,0	3,8	-2,8	17,1	16,6	0,5	29,9	30,7	-0,8	1,9	53,5	-51,6		III
4,6	8,5	-3,9	27,1	19,3	7,8	38,5	38,3	0,2	1,5	55,2	-53,7		IV
2,4	6,7	-4,3	35,0	28,7	6,3	35,0	33,6	1,4	1,6	46,4	-44,8		V
4,4	5,2	-0,8	27,2	28,0	-0,8	37,9	35,4	2,5	1,6	18,4	-16,8		VI
2,9	10,2	-7,3	39,9	30,6	9,3	37,9	35,3	2,6	2,1	30,5	-28,4		VII
5,5	6,9	-1,4	32,4	28,4	4,0	32,5	38,1	-5,6	2,4	64,9	-62,5		VIII
3,5	3,0	0,5	24,7	18,0	6,7	24,1	26,7	-2,6	2,8	45,4	-42,6		IX
4,8	8,6	-3,8	15,8	18,6	-2,8	38,8	36,8	2,0	1,6	60,0	-58,4		X
7,7	6,1	1,6	29,5	29,3	0,2	45,5	35,5	10,0	2,2	58,6	-56,4		XI
1,0	6,7	-5,7	33,2	31,4	1,8	42,4	37,7	4,7	1,9	66,5	-64,6		XII
11,9	6,8	5,1	31,6	33,1	-1,5	28,4	37,1	-8,7	2,4	84,9	-82,5	2008	
0,8	6,2	-5,4	27,3	18,1	9,2	34,8	35,5	-0,7	1,4	90,9	-89,5		I
1,1	8,2	-7,1	25,3	26,2	-0,9	47,5	35,7	11,8	1,7	92,4	-90,7		II

Табела 6: ПЛАТЕН БИЛАНС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ^{1,3}

(во милиони долари)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	I	II	III	K1/2007	K2/2007	K3/2007	K4/2007	2007	I/2008
ТЕКОВНИ ТРАНСАКЦИИ	-236,08	-377,61	-184,11	-452,82	-157,91	-56,39	-4,01	9,51	53,97	59,46	72,87	12,90	-393,33	-248,10	-49,21
Стоки, нето	-526,72	-805,58	-851,00	-1.138,97	-1.063,03	-1.284,99	-105,36	-97,31	-73,18	-275,86	-280,02	-410,33	-660,78	-1.626,99	-169,22
Извоз, f.o.b.	1.155,43	1.112,15	1.362,65	1.674,85	2.040,58	2.396,26	208,32	229,56	294,72	732,59	864,73	831,05	921,12	3.349,49	267,43
Увоз, f.o.b. ²	-1.682,15	-1.917,73	-2.213,65	-2.813,82	-3.103,61	-3.681,24	-313,68	-326,87	-367,90	-1.008,45	-1.144,75	-1.241,38	-1.581,90	-4.976,49	-436,65
Услуги, нето	-19,17	-22,11	-6,62	-54,37	-33,64	28,25	-2,54	1,27	-0,13	-1,39	1,43	32,07	2,87	34,98	12,98
Доход, нето ⁵	-27,97	-44,33	-62,39	-39,19	-113,46	-36,65	14,88	12,78	15,97	43,63	-8,20	-49,64	-21,61	-35,81	18,18
од кој: камата, нето	-33,50	-18,82	-30,92	-25,67	-25,93	-24,34	-0,28	-2,26	-0,12	-2,65	-6,91	-3,66	-12,06	-25,29	0,55
Тековни трансфери, нето	337,78	494,42	735,90	779,71	1.052,21	1.237,00	89,01	92,77	111,30	293,08	359,65	440,80	286,20	1.379,73	88,86
Официјални	49,01	96,83	103,98	70,09	65,45	73,75	4,13	1,93	5,22	11,27	22,97	14,71	-18,48	30,47	0,76
Приватни	288,78	397,59	631,93	709,62	986,76	1.163,25	84,88	90,84	106,09	281,81	336,68	426,10	304,67	1.349,26	88,09
КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА	236,60	387,98	218,30	434,05	165,47	48,54	2,81	-13,93	-50,54	-61,66	-65,91	8,27	396,01	276,71	54,85
Капитална сметка, нето	1,39	8,26	-6,69	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	1,94	5,09	-3,62	1,70	-0,48
Капитални трансфери, нето	3,73	9,92	-6,60	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	1,98	0,82	-2,71	-1,61	-0,48
Официјални	3,64	9,92	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Други	0,09	0,00	-6,60	-4,62	-2,02	-1,11	-1,61	0,12	-0,21	-1,70	1,98	0,82	-2,71	-1,61	-0,48
Стекнување/располагање со нефинансиски средства	-2,34	-1,66	-0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,04	4,27	-0,91	3,32	0,00
Финансиска сметка, нето	235,20	379,72	224,99	438,68	167,49	49,66	4,42	-14,06	-50,33	-59,96	-67,84	3,18	399,63	275,01	55,33
Директни инвестиции, нето	446,26	105,47	117,46	321,87	94,23	423,96	3,39	8,66	9,57	21,62	82,45	51,33	165,34	320,75	51,05
Портфолио инвестиции, нето	0,36	0,35	5,45	12,54	237,87	92,87	15,96	-10,09	21,17	27,04	61,82	33,29	28,57	150,72	-1,42
Други инвестиции, нето	-134,42	134,24	153,04	123,74	250,45	-91,36	-49,76	-28,66	-36,27	-114,68	-196,19	58,53	198,90	-53,44	-3,89
Трговски кредити, нето	-64,22	81,87	72,14	90,42	131,50	5,18	-3,90	8,95	-50,02	-44,97	-87,73	1,73	91,33	-39,64	-7,08
Заеми, нето	-113,53	-6,95	60,97	8,72	123,13	-20,42	-54,99	-20,68	21,09	-54,58	-167,16	17,28	66,76	-137,70	-1,84
Валуте и депозити, нето	21,27	35,60	8,82	-3,71	-24,21	-103,75	7,63	-18,79	-10,85	-22,01	27,76	19,11	-12,39	12,47	-6,09
од кои: монетарна власт, нето	-82,56	59,70	17,77	26,44	0,77	-3,26	0,00	-0,02	-0,02	-0,03	-0,06	-0,07	-0,06	-0,22	10,55
комерцијални банки, нето	-272,39	112,17	-48,88	-105,07	26,61	-15,58	4,80	-10,78	1,09	-4,88	56,05	38,50	8,57	98,23	-13,81
население, нето	376,23	-136,27	39,74	75,06	-52,10	-84,90	2,83	-8,00	-11,93	-17,10	-28,23	-19,32	-20,90	-85,55	-2,82
Други, нето	22,05	23,72	11,11	28,32	20,04	27,63	1,50	1,85	3,52	6,87	30,94	20,41	53,20	111,42	11,12
Бруто официјални резерви															
(„-“ значи зголемување) ⁴	-77,00	139,66	-50,96	-19,47	-415,07	-375,82	34,83	16,04	-44,80	6,06	-15,93	-139,98	6,83	-143,01	9,59
ГРЕШКИ И ПРОПУСТИ	-0,51	-10,37	-34,19	18,77	-7,55	7,84	1,20	4,43	-3,43	2,20	-6,96	-21,17	-2,68	-28,61	-5,64

1/ Претходни податоци.

2/ Увозот е прикажан на f.o.b. паритет согласно V издание на прирачникот за платен биланс од ММФ. / Пресметката на с.и.f. - f.o.b. факторот како процент од увозот с.и.f. изнесува 4,14%

За 2006 и 2007 година направено е и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

3/ Промени во методологијата: Податоците за платниот биланс за 2007 год. вклучуваат проценки на вредностите на одредени елементи во ставките директни инвестиции и доход – врз основа на податоците од новиот извор на податоци (годишен прашалник за странски вложувања ДИ-22) расположиви заклучно со 2006 година

4/ Без монетарно злато и курсни разлики

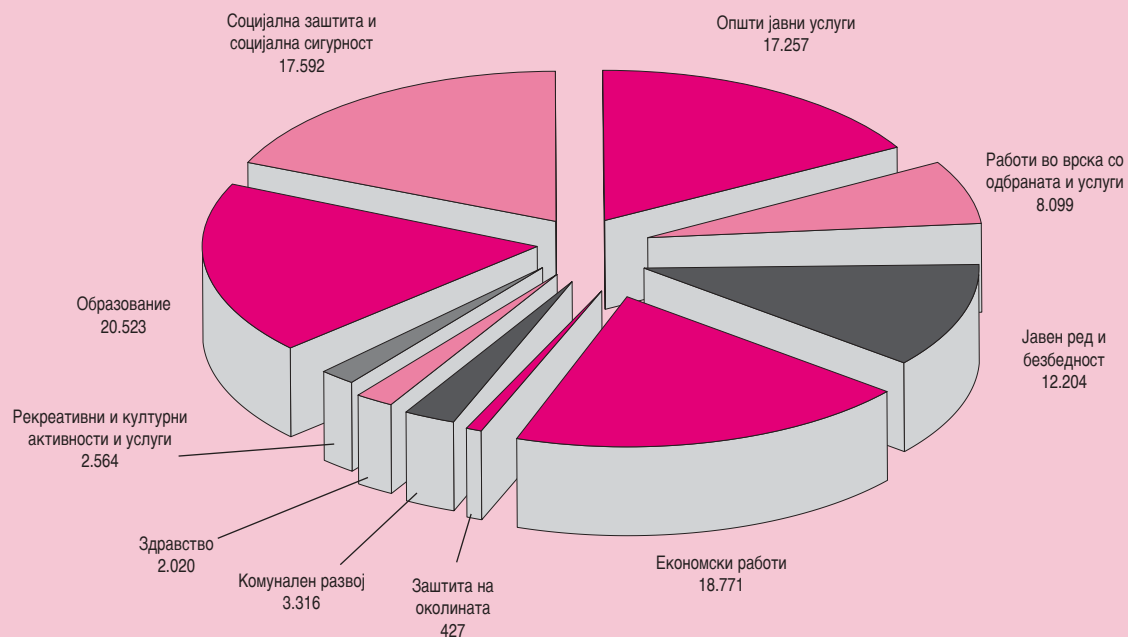
5/ Од почетокот на 2008 година во податокот за доход е вклучен и износот на пресметана камата на странски должнички хартии од вредност.

Табела 7: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ НА ЦЕНТРАЛНИОТ БУЏЕТ

	Буџет 2005	Буџет 2006	Буџет 2005	Буџет 2006	Буџет 2005	Буџет 2006
	во милиони денари		структура		% од БДП	
ВКУПНО	66.327	91.868	100,0	100,0	23,9	31,3
Општи јавни услуги	5.885	13.609	8,9	14,8	2,1	4,6
Работи во врска со одбраната и услуги	5.885	6.130	8,9	6,7	2,1	2,1
Јавен ред и безбедност	8.398	9.902	12,7	10,8	3,0	3,4
Економски работи	15.877	23.846	23,9	26,0	5,7	8,1
Заштита на околината	368	615	0,6	0,7	0,1	0,2
Комунален развој	858	3.555	1,3	3,9	0,3	1,2
Здравство	613	1.165	0,9	1,3	0,2	0,4
Рекреативни и културни активности и услуги	1.471	1.968	2,2	2,1	0,5	0,7
Образование	9.869	13.363	14,9	14,5	3,6	4,6
Социјална заштита и социјална сигурност	17.103	17.716	25,8	19,3	6,2	6,0

Забелешка: Функционалната класификација на расходите на Централниот буџет е подготвена според меѓународните стандарди

График 5: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ 2008 ГОДИНА
(во милиони денари)

Табела 8: БУЏЕТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (Централен буџет и буџети на фондови)

	K1 2006	K2 2006	K3 2006	K4 2006	Вкупно 2006	Буџет 2007	Реб. Буџ. 2007	Втор Р. Б. 2007	I	II	III
ВКУПНИ ПРИХОДИ	23.069	26.306	26.222	28.504	104.101	108.634	114.400	116.118	8.721	7.650	10.074
Даночни приходи и придонеси	19.848	22.782	23.080	24.888	90.598	92.824	96.738	98.270	7.807	6.734	8.937
Даночни приходи (Сметка за сопствени приходи)	79	50	35	35	199	211	211	211	11	30	18
Даноци	12.658	15.097	15.460	16.360	59.575	61.511	65.202	66.734	5.580	3.986	6.189
Персонален данок на доход	1.933	2.098	2.025	2.358	8.414	7.471	8.046	8.320	624	589	631
Данок на добивка	1.725	914	950	1.119	4.708	3.704	5.318	5.721	252	397	1.386
ДДВ	5.228	7.342	7.155	7.534	27.259	30.390	30.996	31.841	2.940	1.756	2.410
Акцизи	2.542	2.839	3.374	3.419	12.174	12.627	12.955	13.200	1.091	786	903
Увозни давачки	993	1.494	1.982	3.243	7.712	5.519	5.887	5.652	417	378	707
Други даноци	237	410	390	176	1.213	1.800	2.000	2.000	256	80	152
Придонеси	7.111	7.635	7.586	8.493	30.825	31.102	31.325	31.325	2.216	2.718	2.730
Фонд за ПИОМ	4.619	4.969	4.893	5.467	19.948	20.671	20.878	20.878	1.443	1.769	1.759
Агенција за вработување	322	336	337	375	1.370	1.390	1.390	1.390	89	128	126
Фонд за здравство	2.170	2.330	2.356	2.651	9.507	9.041	9.057	9.057	684	821	845
Неданочни приходи	2.306	2.721	2.627	2.826	10.480	13.755	15.282	15.445	775	798	948
Неданочни приходи (Сметка за сопствени приходи)	1.234	1.117	1.496	1.656	5.503	6.471	7.055	7.198	446	470	585
Профит од јавни финансиски институции	103	406	56	258	823	2.370	3.673	3.693	23	44	5
Административни такси	395	426	308	364	1.493	1.500	1.500	1.500	129	137	153
Партиципација за здравствени услуги	80	76	65	22	243	452	472	472	25	18	27
Други административни такси	65	70	59	26	220	300	300	300	24	20	28
Други неданочни приходи	109	176	209	125	619	677	672	672	29	25	24
Надоместоци за Фондот за патишта	321	452	434	374	1.581	1.680	1.610	1.610	99	84	126
Капитални приходи	143	390	143	272	948	550	564	564	75	43	49
Странски донации	727	299	166	231	1.423	1.505	1.796	1.819	44	75	140
Приход од отплата на заеми	45	74	153	288	560	0	20	20	20	0	0
ВКУПНИ РАСХОДИ	23.538	26.265	25.085	30.871	105.759	112.027	117.896	119.615	6.855	7.907	9.382
Тековни трошоци	22.475	24.145	22.335	27.569	96.524	100.098	103.024	105.307	6.522	7.645	8.871
Плати и надоместоци	5.750	5.878	5.707	6.086	23.421	24.852	25.175	24.335	1.981	1.995	2.049
Стоки и услуги	2.856	3.264	2.655	4.128	12.903	14.833	16.714	17.166	841	904	994
Трансфери	13.080	14.265	13.167	16.163	56.675	57.279	58.382	61.053	3.471	4.574	5.670
Трансфери (сметка за сопствени приходи)	167	209	165	240	781	633	912	934	76	54	61
Социјални трансфери	11.566	12.726	12.072	12.466	48.830	50.987	50.433	50.468	3.265	4.228	4.843
Фонд за ПИОМ	6.396	6.640	6.751	6.947	26.734	28.865	28.532	28.532	2.232	2.283	2.365
Агенција за вработување	659	521	487	450	2.117	2.058	1.756	1.748	142	138	137
Социјална помош	948	945	1.114	1.090	4.097	4.131	4.136	4.152	84	581	361
Структурни реформи	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Реформи на јавната администрација	0	0	0	0	0	4	4	4	0	0	0
Здравствена заштита	3.561	4.621	3.718	3.979	15.879	15.929	16.005	16.032	807	1.226	1.980
Други трансфери	1.326	1.308	911	3.451	6.996	5.601	6.971	9.585	130	282	759
Трошоци за бегалци	21	22	20	7	70	58	66	66	0	10	7
Каматни плаќања	790	736	418	1.193	3.137	2.965	2.753	2.753	229	172	158
Камати по домашен долг	140	444	79	419	1.082	1.337	982	982	20	25	49
Камати по надворешен долг	650	292	339	774	2.055	1.628	1.771	1.771	209	147	109
Гаранции	0	0	387	0	387	169	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	1.063	2.120	2.751	3.301	9.235	11.929	14.872	14.308	333	262	511
Буџетско салдо	-469	2	1.083	-2.365	-1.749	-3.393	-3.496	-3.497	1.866	-257	692
Финансирање	469	-2	-1.083	2.355	1.739	3.393	3.496	3.497	-1.866	257	-692
Прилив	9.759	3.097	-166	5.390	18.080	14.791	22.239	23.540	918	1.716	405
Приходи од приватизација	13.928	3.846	0	0	17.774	750	3.241	3.241	53	0	609
Странски заеми	159	496	484	534	1.673	3.477	3.571	3.571	31	135	107
Депозити	-4.835	-4.101	-695	3.741	-5.890	7.014	13.877	15.178	963	1.479	-457
Државни записи	484	422	43	1.070	2.019	3.500	1.500	1.500	-129	102	145
Продажба на акции	24	2.433	2	0	2.459	50	50	50	0	0	1
Одлив	9.290	3.099	917	3.025	16.331	11.398	18.743	20.043	2.784	1.459	1.097
Отплата на главница	9.290	3.099	917	3.025	16.331	11.398	18.743	20.043	2.784	1.459	1.097
Надворешен долг	9.159	381	917	487	10.944	6.461	12.842	12.842	2.784	1.459	1.097
Домашен долг	131	2.718	0	2.538	5.387	4.937	5.901	7.201	0	0	0

K1 2007	IV	V	VI	K2	VII	VIII	IX	K3	X	XI	XII	K4	Бкын. 2007	Бып. 2008	I	II	Бкын. 2008
26.445	9.574	9.075	9.233	27.882	10.825	12.164	9.610	32.599	11.972	10.379	10.332	32.683	119.609	128.739	9.998	9.536	19.534
23.478	8.447	7.889	8.312	24.648	9.382	8.624	8.580	26.586	10.776	9.096	8.635	28.507	103.219	107.287	8.816	8.440	17.256
59	13	16	16	45	19	21	6	46	53	21	23	97	247	401	37	68	105
15.755	5.754	5.280	5.480	16.514	6.496	5.916	5.870	18.282	7.989	5.887	5.088	18.964	69.515	73.669	6.309	5.152	11.461
1.844	665	655	686	2.006	759	699	762	2.220	748	966	1.109	2.823	8.893	8.331	654	710	1.364
2.035	407	405	425	1.237	424	403	451	1.278	430	449	469	1.348	5.898	5.254	431	564	995
7.106	3.116	2.510	2.524	8.150	3.381	2.866	2.721	8.968	4.391	2.549	1.798	8.738	32.962	36.305	3.529	2.231	5.760
2.780	1.002	1.049	1.183	3.234	1.335	1.297	1.156	3.788	1.188	1.235	1.040	3.463	13.265	14.185	1.121	965	2.086
1.502	399	498	483	1.380	417	451	535	1.403	952	490	472	1.914	6.199	7.420	324	463	787
488	165	163	179	507	180	200	245	625	280	198	200	678	2.298	2.174	250	219	469
7.664	2.680	2.593	2.816	8.089	2.867	2.687	2.704	8.258	2.734	3.188	3.524	9.446	33.457	33.217	2.470	3.220	5.690
4.971	1.726	1.667	1.826	5.219	1.842	1.793	1.809	5.444	1.819	2.130	2.353	6.302	21.936	22.526	1.674	2.173	3.847
343	120	118	126	364	127	122	123	372	126	155	163	444	1.523	1.457	89	185	274
2.350	834	808	864	2.506	898	772	772	2.442	789	903	1.008	2.700	9.998	9.234	707	862	1.569
2.521	996	1.056	792	2.844	1.131	3.443	943	5.517	1.042	1.069	969	3.080	13.962	18.763	948	963	1.911
1.501	612	434	409	1.455	576	231	479	1.286	619	560	491	1.670	5.912	9.934	479	532	1.011
72	57	292	19	368	121	2.889	22	3.032	19	20	21	60	3.532	3.420	22	16	38
419	122	128	134	384	134	118	154	406	161	162	151	474	1.683	1.700	155	165	320
70	26	20	32	78	0	31	50	81	55	53	30	138	367	401	30	46	76
72	21	25	22	68	21	22	24	67	34	38	45	117	324	300	38	40	78
78	23	15	34	72	124	8	88	220	31	100	26	157	527	1.205	75	21	96
309	135	142	142	419	155	144	126	425	123	136	205	464	1.617	1.803	149	143	292
167	51	58	42	151	197	50	54	301	82	68	628	778	1.397	695	155	67	222
259	56	63	81	200	100	47	33	180	72	99	96	267	906	1.994	40	65	105
20	24	9	6	39	15	0	0	15	0	47	4	51	125	0	39	1	40
24.144	8.081	8.561	9.326	25.968	9.424	7.873	9.079	26.376	10.373	11.580	18.995	40.948	117.436	134.281	8.384	10.321	18.705
23.038	7.689	8.018	8.589	24.296	8.174	7.505	8.316	23.995	9.530	9.918	12.918	32.366	103.695	112.846	8.023	9.127	17.150
6.025	2.018	2.044	2.050	6.112	2.049	1.846	2.045	5.940	1.820	1.847	1.863	5.530	23.607	23.204	1.723	1.727	3.450
2.739	965	966	1.143	3.074	1.203	833	1.102	3.138	1.328	1.444	3.090	5.862	14.813	18.696	750	1.200	1.950
13.715	4.359	4.876	5.000	14.235	4.772	4.713	5.060	14.545	6.039	6.480	7.387	19.906	62.401	68.637	5.454	6.094	11.548
191	63	41	60	164	39	27	40	106	63	48	65	176	637	961	46	136	182
12.336	3.697	4.269	4.483	12.449	4.193	4.258	4.318	12.769	4.239	4.521	3.677	12.437	49.991	52.935	4.356	4.818	9.174
6.880	2.315	2.318	2.335	6.968	2.342	2.330	2.394	7.066	2.380	2.423	2.468	7.271	28.185	30.798	2.388	2.678	5.066
417	153	140	144	437	140	139	132	411	127	132	130	389	1.654	1.733	123	123	246
1.026	334	325	217	876	360	368	390	1.118	353	331	343	1.027	4.047	4.140	310	316	626
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.013	895	1.486	1.787	4.168	1.351	1.421	1.402	4.174	1.379	1.635	736	3.750	16.105	16.264	1.535	1.701	3.236
1.171	596	557	450	1.603	536	423	699	1.658	1.728	1.903	3.636	7.267	11.699	14.671	1.052	1.131	2.183
17	3	9	7	19	4	5	3	12	9	8	9	26	74	70	0	9	9
559	347	132	396	875	150	113	109	372	343	147	578	1.068	2.874	2.309	96	106	202
94	231	41	183	455	70	15	41	126	236	54	88	378	1.053	951	18	34	52
465	116	91	213	420	80	98	68	246	107	93	490	690	1.821	1.358	78	72	150
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.106	392	543	737	1.672	1.250	368	763	2.381	843	1.662	6.077	8.582	13.741	21.435	361	1.194	1.555
2.301	1.493	514	-93	1.914	1.401	4.291	531	6.223	1.599	-1.201	-8.663	-8.265	2.173	-5.542	1.614	-785	829
-2.301	-1.493	-514	93	-1.914	-1.401	-4.291	-531	-6.223	-1.599	1.201	8.663	8.265	-2.173	5.542	-1.614	785	-829
3.039	2.677	-460	6.727	8.944	-1.111	-3.751	-368	-5.230	889	1.398	10.255	12.542	19.295	12.525	-1.491	848	-643
662	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	662	150	0	617	617
273	193	104	78	375	547	125	132	804	144	259	1.788	2.191	3.643	4.945	0	117	117
1.985	2.026	-564	7.041	8.503	-1.269	-3.726	147	-4.848	985	355	8.474	9.814	15.454	3.380	-2.418	467	-1.951
118	458	0	-400	58	-389	-196	-647	-1.232	-240	784	-14	530	-526	4.000	927	-353	574
1	0	0	8	8	0	46	0	46	0	0	7	7	62	50	0	0	0
5.340	4.170	54	6.634	10.858	290	540	163	993	2.488	197	1.592	4.277	21.468	6.983	123	63	186
5.340	4.170	54	6.634	10.858	290	540	163	993	2.488	197	1.592	4.277	21.468	6.983	123	63	186
5.340	1.177	54	5.790	7.021	159	540	163	862	797	97	83	977	14.200	1.749	123	63	186
0	2.993	0	844	3.837	131	0	0	131	1.691	100	1.509	3.300	7.268	5.234	0	0	0

ТАБЕЛА 9. ФОНД ЗА ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-фев.	Извршено	јан.-фев.
ПРИХОДИ	24.289	25.811	28.191	28.983	28.878	31.467	5.163	34.028	6.093
Придонес од плати	15.671	15.784	16.882	17.204	17.484	19.369	3.115	21.340	3.762
Придонес од доходот	331	283	307	383	388	303	48	299	52
Приходи од Буџетот на Републиката	5.744	6.961	7.741	8.486	8.291	9.385	1.684	10.390	1.958
Приходи од приватен сектор	377	409	394	412	390	244	36	269	31
Приходи од индивидуални земјоделци	41	61	71	41	39	33	4	28	2
Приходи од акцизи	716	688	677	661	659	661	97	682	104
Придонес од Агенцијата за вработување за невработени лица	1.126	1.404	1.536	1.719	1.550	1.230	162	861	137
Други приходи	73	29	65	57	59	219	17	152	44
Приходи од дивиденди и од продажба на хартии од вредност	209	192	42	21	18	23	0	7	3
Пренесени приходи од претходна година	0	0	476	0	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	24.697	25.889	27.740	29.132	29.015	31.204	5.243	32.773	5.844
Пензии	21.278	22.255	24.008	25.121	24.969	25.410	4.258	26.308	4.693
Редовни пензии	19.041	19.982	21.667	22.824	23.335	24.272	4.070	25.304	4.529
Воени пензии	514	518	499	509	479	455	75	442	75
Земјоделски пензии	297	262	234	217	178	154	22	130	21
Ретроактивна исплата на 8%	1.167	1.136	1.131	1.027	455	0	0	0	0
Предвременно пензионирање според Законот од 2000 година	112	103	121	88	90	70	10	60	11
Предвременно пензионирање според Законот од 2001 година	148	254	262	247	240	178	30	60	0
Предвременно пензионирање според Законот од 2004 година					91	115	22	143	29
Разлика за Министерство за внатрешни работи						166	29	169	28
Транзициони трошоци						1.325	257	1.877	373
Надоместок за телесно оштетување	72	83	80	82	82	82	14	83	14
Надоместоци од инвалидско осигурување	91	76	98	97	110	138	28	162	7
Вработување и интернатско сместување на деца инвалиди	7	9	6	6	6	4	0	1	1
Придонес за здравствена заштита	2.805	2.934	3.184	3.349	3.416	3.582	610	3.720	669
Надоместок на стручната служба	153	165	172	170	172	208	38	240	42
Други расходи	254	222	192	257	190	258	38	340	43
Капитални средства	37	145	0	50	70	196	0	42	2
РАЗЛИКА									
Дефицит / Суфицит	-408	-78	451	-149	-137	263	-80	1.255	249

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 10. ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-фев.	Извршено	јан.-фев.
ПРИХОДИ	12.295	13.656	14.698	14.886	15.083	15.669	2.562	17.271	2.998
Придонеси	7.528	7.823	8.418	8.762	8.982	9.447	1.505	9.998	1.569
Придонеси од Пензискиот Фонд	2.616	3.075	3.184	3.349	3.417	3.584	610	3.718	669
Придонеси од Агенцијата за вработување	1.554	1.763	1.849	1.998	2.062	2.145	386	2.144	330
Придонеси од Министерството за труд	48	54	64	41	64	67	12	66	13
Други приходи	70	734	1.064	676	79	97	6	67	3
Средства од Буџетот на РМ за задолжително здравствено осигурување	166	111	29	60	479	43	0	911	338
Приходи од кофинансирање	313	96	91	1	0	0	0	0	0
Пренесен вишок од претходната година									
РАСХОДИ	12.205	13.611	14.678	14.722	15.206	16.280	2.089	16.489	3.304
Амбулантни трошоци	2.505	4.430	5.132	5.959	7.129	14.282	1.771	14.681	2.863
Болничко лекување	5.919	4.929	5.038	5.098	6.311	0	0	0	0
Трошоци по програми	306	123	21	0	0	0	0	0	0
Лекови	1.555	1.305	1.868	2.006	0	0	0	0	0
Забна заштита	522	521	630	0	0	0	0	0	0
Ортопедски трошоци	111	134	150	280	171	219	37	201	34
Лекување во странство	90	144	221	117	151	185	13	79	30
Друг вид лекување (надоместоци)	769	832	968	941	1.062	1.135	212	1.144	309
Администрација	268	360	309	254	276	396	51	305	63
Опрема и одржување	44	656	219	23	106	63	5	79	5
Други трошоци	48	23	32	27	0	0	0	0	0
Кредити и камати	71	154	90	17	0	0	0	0	0
РАЗЛИКА									
Дефицит/суфицит	90	45	21	164	-123	-611	473	782	-306

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 11. АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-фев.	Извршено	јан.-фев.
ПРИХОДИ	4.827	5.918	6.241	7.456	6.940	5.685	850	5.049	770
Приходи од придонеси	1.136	1.180	1.224	1.270	1.313	1.371	217	1.523	274
Придонес од плати	1.113	1.178	1.223	1.155	1.192	1.259	141	1.403	175
Придонес од работни луѓе кои самостојно вршат дејност	23	2	0	24	23	20	3	23	3
Придонес што го уплатуваат работниците на привремена работа во странство	0	0	1	4	5	3	0	0	0
Придонес од претходната година	0	0	0	88	93	89	73	97	96
Дотации од Буџетот на Републиката	3.677	4.726	5.002	6.163	5.616	4.303	631	3.514	491
За покривање на дефицитот на Агенцијата за вработување	3.170	3.742	3.958	4.522	4.612	3.864	585	3.246	453
За исплата на паричен надомест на вработените од претпријатијата кои во своето работење исказуваат загуба (загубари)	481	944	980	988	418	285	40	225	32
Реформа на јавната администрација	26	19	3	61	22	11	2	12	2
По други основи	26	21	61	592	564	143	4	31	4
Други приходи	13	12	16	23	11	11	2	12	5
РАСХОДИ	4.749	5.868	6.214	7.325	6.938	5.937	906	5.065	775
Расходи за функцијата	4.571	5.658	6.005	7.102	6.710	5.703	867	4.840	734
Средства за обезбедување паричен надоместок на невработени лица	1.879	2.273	2.377	2.697	2.425	1.992	280	1.607	246
Придонеси за здравствено осигурување	1.555	1.763	1.849	1.998	2.063	2.144	384	2.144	330
Придонеси за пензиско и инвалидско осигурување	1.138	1.453	1.557	1.729	1.552	1.236	162	871	136
Средства за вработување на инвалидни лица	–	128	121	58	114	220	33	114	11
Исплата според Закон за поттикнување на вработеноста	–	–	61	592	526	66	0	52	0
Надоместок за преквалификација	–	41	40	29	30	45	8	52	11
Расходи за стручната служба	178	210	209	223	228	234	39	225	41
Основни плати и наемнини	116	124	134	132	133	136	22	135	24
Надоместоци	18	22	20	20	22	20	3	18	3
Стоки и останати услуги	43	42	51	68	69	73	14	71	14
Каматни плаќања	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	2	22	4	3	4	5	0	1	0
РАЗЛИКА									
Дефицит / Суфицит	78	50	27	132	2	-252	-56	-16	-5

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 12. ФОНД ЗА МАГИСТРАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПАТИШТА

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2008
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	јан.-фев.	Извршено	јан.-фев.
ПРИХОДИ	4.012	3.434	3.668	3.299	3.031	2.975	301	3.288	319
Приходи од Буџет	1.655	1.305	1.603	1.610	1.320	1.350	100	1.649	0
Надоместок за употреба на патишта што ги користат странските моторни возила	73	87	82	77	90	102	16	100	9
Годишен надоместок за патни моторни возила што подлежат на регистрација	704	761	797	853	842	790	92	831	94
Надоместок за употреба на автопат	375	381	728	741	743	687	75	686	189
Странски кредит	1.098	862	418	9	0	0	0	0	0
Други приходи	21	2	39	9	36	46	18	22	27
Грант	87	36	1	0	0	0	0	0	0
РАСХОДИ	4.013	3.420	3.661	3.889	3.389	3.525	278	4.236	352
Инвестиции	1.756	1.250	1.107	1.753	1.405	1.630	139	2.206	197
Расходи за студии, проектирање, надзор, провизии и материјални трошоци	286	289	205	156	164	148	68	291	47
Одржување на патиштата	926	900	1.063	1.081	1.013	1.032	71	987	108
Отплата на кредити	299	304	424	242	254	274	0	243	0
Средства за локални патишта	596	528	666	611	508	431	0	499	0
Останати трошоци	0	0	46	45	45	10	0	10	0
Обврски спрема Агенцијата за санација на банки	150	149	150	0	0	0	0	0	0
РАЗЛИКА									
Дефицит / суфицит	-1	14	7	-590	-358	-550	23	-948	-33

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

ТАБЕЛА 13: БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ-СОСТОЈБА

претходни податоци

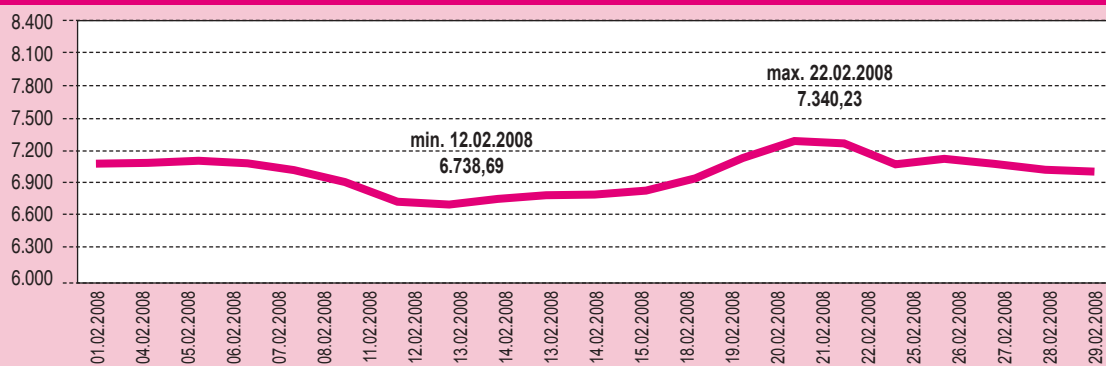
(во милиони ЕУР)

	31.12.2004	31.12.2005	31.03.2006	30.06.2006	30.09.2006	31.12.2006	31.03.2007	30.06.2007	30.09.2007	31.12.2007
1. ДРЖАВЕН СЕКТОР	1.016,46	1.282,82	1.078,76	1.079,64	1.076,08	1.066,92	1.003,13	894,08	887,29	910,45
1.1 Краткорочен	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,64	0,00
1.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,63	0,00
1.1.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2 Долгорочен	1.016,45	1.282,82	1.078,76	1.079,64	1.076,08	1.066,92	1.003,13	894,08	879,65	910,45
1.2.1. Обврзници	23,25	187,47	190,99	191,87	191,67	191,74	191,04	187,07	185,00	183,03
1.2.2. Заеми	993,20	1.095,36	887,76	887,77	884,41	875,19	812,09	707,01	694,65	727,41
1.2.3. Комерцијални кредити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. МОНЕТАРНА ВЛАСТ (НБРМ)	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00
2.1 Краткорочен	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.2. Заеми	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Достасани неплатени обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2 Долгорочен	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00
2.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2. Заеми	45,97	52,66	51,81	47,82	47,26	42,39	38,09	0,00	0,00	0,00
2.2.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3. БАНКАРСКИ СЕКТОР	123,24	192,02	181,68	191,44	205,47	269,88	266,70	312,94	340,70	387,92
3.1 Краткорочен	67,32	81,41	72,25	77,76	83,57	115,44	111,15	144,87	165,51	175,93
3.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.1.2. Заеми	7,04	1,30	0,00	0,00	0,00	0,00	24,22	30,76	41,67	16,50
3.1.3. Валуте и депозити	51,71	69,46	61,74	67,18	72,85	104,70	77,56	104,54	114,30	152,26
3.1.4. Останати обврски	8,57	10,66	10,52	10,58	10,72	10,74	9,37	9,56	9,55	7,17
Достасани неплатени обврски	8,57	10,66	10,52	10,58	10,72	10,74	9,37	9,56	9,55	7,17
Останато	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2 Долгорочен	55,93	110,60	109,42	113,68	121,90	154,44	155,55	168,07	175,19	211,99
3.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2.2. Заеми	55,79	106,40	103,29	107,48	115,91	146,31	147,36	159,90	166,73	202,07
3.2.3. Валуте и депозити	0,14	4,20	6,14	6,20	5,99	8,13	8,20	8,17	8,47	9,92
3.2.4. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. ОСТАНАТИ СЕКТОРИ	600,40	721,01	664,92	727,28	701,21	786,69	823,94	846,00	868,99	973,37
4.1 Краткорочен	370,02	475,84	409,86	425,28	390,24	435,42	448,80	473,29	501,86	619,50
4.1.1. Инструменти на пазарот на пари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.2. Заеми	4,78	53,03	15,56	30,32	17,16	11,65	26,15	19,93	34,60	31,70
4.1.3. Валуте и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1.4. Комерцијални кредити	322,58	362,86	341,53	343,08	314,62	349,59	359,78	364,52	371,00	442,89

4.1.5. Останати обврски	42,66	59,95	52,76	51,89	58,46	74,17	62,87	88,84	96,26	144,92
Достасани неплатени обврски	42,66	58,40	52,76	51,89	58,46	74,17	62,87	88,84	96,26	144,92
Останато	0,00	1,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2 Долгорочен	230,39	245,18	255,06	302,00	310,97	351,27	375,14	372,71	367,13	353,87
4.2.1. Обврзници	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.2. Заеми	207,63	234,14	242,23	283,70	290,16	331,68	357,18	358,06	354,13	341,67
4.2.3. Валути и депозити	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2.4. Комерцијални кредити	22,76	11,04	12,83	18,30	20,81	19,59	17,96	14,65	13,00	12,20
4.2.5. Останати обврски	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5. ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ:										
Заеми меѓу поврзани субјекти	284,52	269,57	327,43	334,18	332,61	329,30	337,70	386,11	394,89	439,80
5.1. Обврски кон директно инвестирани субјекти	3,70	5,68	5,68	5,68	5,68	13,16	13,16	13,16	13,16	13,16
5.2. Обврски кон директните инвеститори	280,82	263,89	321,75	328,50	326,93	316,14	324,54	372,95	381,73	426,63
БРУТО НАДВОРЕШЕН ДОЛГ	2.070,61	2.518,09	2.304,60	2.380,36	2.362,63	2.495,18	2.469,56	2.439,14	2.491,88	2.711,54

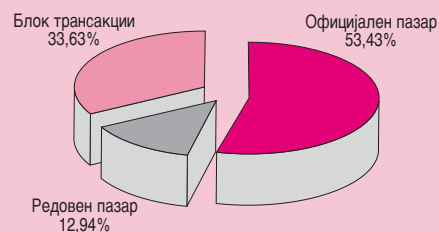

ТАБЕЛИ 14. МАКЕДОНСКА БЕРЗА

Структура на прометот во февруари 2008 година

Пазарен сегмент	Промет (денари)	Промет (Еур)	%	Број на транс.
ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР	717.825.431	11.703.312	53,43	3.682
РЕДОВЕН ПАЗАР	173.801.484	2.834.446	12,94	1.144
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	451.866.940	7.369.743	33,63	2
ВКУПНО	1.343.493.855	21.907.501	100,00	4.828

10 АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМ ОСТВАРЕН ПРОМЕТ НА ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР

Хартија од вредност	Макс. (денари)	Мин (денари)	Просечна цена (денари)	Количина	Промет во денари	Промет во ЕУР	% на учество во прометот	Број на трансакции	Пазар. капитал. (денари)
АДГ Маврово Скопје	2.442,00	1.836,00	2.176,09	51.626	111.886.396	1.823.265	16,46	423	597.779.992
Макпетрол АД Скопје	118.000,00	104.000,00	111.257,32	875	96.871.911	1.579.451	14,26	193	12.701.264.172
Алколоид АД Скопје	11.000,00	9.200,00	10.100,66	8.295	83.676.209	1.364.119	12,32	499	14.335.373.878
Комерц. Банка АД Скопје	6.999,00	6.300,00	6.557,73	10.665	69.977.014	1.141.381	10,31	230	13.772.388.780
Скопски пазар АД Скопје	50.000,00	47.000,00	48.678,00	938	46.809.064	762.672	6,89	26	3.837.557.263
Гранит АД Скопје	2.070,00	1.866,00	1.972,15	21.397	42.345.725	690.581	6,24	381	6.006.942.316
Макстил АД Скопје	540,00	472,00	502,72	78.067	39.040.180	636.713	5,75	395	7.048.258.526
Стопанска банка АД Битола	10.828,00	9.700,00	10.051,71	3.913	38.899.811	634.475	5,73	114	4.047.462.456
ЗК Пелагонија АД Битола	12.460,00	10.601,00	11.564,00	3.047	34.483.539	562.370	5,08	181	3.325.329.700
Топлификација АД Скопје	14.501,00	12.106,00	13.132,31	1.726	23.123.423	377.059	3,40	144	5.867.718.750
Останати				27.469	92.156.695	1.502.425	13,57	739	32.563.317.615
Вкупно				208.018	679.269.967	11.074.510	100,00	3.325	104.103.393.449

АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМ ПОРАСТ НА ЦЕНАТА*

Акција	Просечна цена (денари) 31.01.2008	Просечна цена (денари) 29.02.2008	% на промена
АДГ Маврово Скопје	1.836,00	2.407,99	31,15
Комерцијална Банка АД Скопје	6.458,99	6.841,71	5,93
Стопанска Банка АД Битола	9.999,98	10.360,94	3,61
Бетон АД Скопје	33.500,00	33.600,10	0,30

АКЦИИ СО НАЈГОЛЕМО НАМАЛУВАЊЕ НА ЦЕНАТА*

Акција	Просечна цена (денари) 31.01.2008	Просечна цена (денари) 29.02.2008	% на промена
Макстил АД Скопје	538,42	482,00	-10,48%
Тетекс АД Тетово	4.150,00	3.746,00	-9,73%
РЖ Услуги АД Скопје	1.034,00	953,82	-7,75%
ТТК Банка АД Скопје	2.800,00	2.600,00	-7,14%
Фершпед АД Скопје	275.500,50	260.500,00	-5,44%

Преглед на тргување со обврзници

	МАХ (%)	МИН (%)	Последна просечна дневна цена	Последен датум на тргување	Обем (НВ во Евра)	Промет (денари)	Промет (Евра)	Принос до достасување на обврзницата*
Обврзници на РМ – „старо девизно штедење“ (РМ01)	90,40	89,70	90,20	29.02.2008	226.911	12.523.146	204.210	8,14%
Обврзници на РМ за денационал.втора емисија (РМДЕН02)	86,00	85,10	86,00	28.02.2008	39.629	2.079.500	33.884	8,09%
Обврзници на РМ за денационал.трета емисија (РМДЕН03)	85,50	84,50	85,47	28.02.2008	49.690	2.593.681	42.326	7,38%
Обврзници на РМ за денационал.четврта емисија (РМДЕН04)	85,00	83,50	85,00	29.02.2008	188.054	9.652.727	157.460	6,86%
Обврзници на РМ за денационал. петта емисија (РМДЕН05)	85,00	82,10	84,80	28.02.2008	120.224	6.177.895	100.738	6,37%
Обврзници на РМ за денационал. шеста емисија (РМДЕН06)	85,00	81,90	84,71	29.02.2008	107.000	5.528.515	90.183	5,80%
Прокредит банка Скопје – корп.								
обврзница (ПКБО 1210)	101,20	101,20	101,20	08.02.2008	31	1.882.320	30.700	8,06%

*Моделот на калкулација на приносот до достасување е прилагоден на карактеристиките на обврзниците. Датум на пресметување е 29.02.2008 година, со последната просечна цена на тргување на обврзниците

Показатели за котираните друштва од МБИ - 10

Друштво	Коефициент цена	Дивиденден принос	Учество на странски на инвеститори	Учество на странски на инвеститори	% Промена
	по акција / Добивка по акција ¹⁾		јануари 2008 ²⁾	февруари 2008 ³⁾	
Алкалоид АД Скопје	41,97	0,87%	13,91%	14,18%	-0,27%
Бетон АД Скопје	49,35	0,00%	57,18%	57,07%	0,11%
Гранит АД Скопје	22,49	1,16%	26,44%	26,45%	-0,01%
Комерцијална банка АД Скопје	18,78	2,41%	59,04%	59,31%	-0,27%
Макпетрол АД Скопје	43,39	0,88%	10,98%	11,31%	-0,33%
Макстил АД Скопје	104,30	0,00%	80,36%	80,70%	-0,34%
Стопанска банка АД Битола	20,23	4,92%	38,90%	39,91%	-1,01%
Топлификација АД Скопје	203,14	0,27%	22,14%	22,19%	-0,05%
Тетекс АД Тетово	67,12	0,32%	5,50%	5,52%	-0,02%
Охридска банка АД Охрид	20,19	0,00%	78,25%	78,46%	-0,21%

1) Цена на акција на 29.02.2008 / Добивка по акција

2) Показателите се пресметани со користење на податоци од Ревидираните финансиски извештаи за 2006 година и исплатената дивиденда за 2006 година.

Странски инвеститори на Официјалниот пазар на Берзата

	Странски правни лица февруари 2008	Странски физички лица февруари 2008	Вкупно странски инвеститори февруари 2008	Вкупно странски инвеститори јануари 2008	Промена во %
Акции ³⁾	29,20%	1,76%	30,96%	30,94%	0,02%
Обврзници ⁴⁾	4,66%	3,73%	8,38%	8,39%	-0,01%
Вкупно Официјален пазар	19,29%	2,55%	21,84%	21,83%	0,01%

3) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност, а која се однесува на учество на странските инвеститори во вкупната главнина на друштвото

4) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност, а која се однесува на учество на странските инвеститори во вкупната номинална вредност на обврзниците

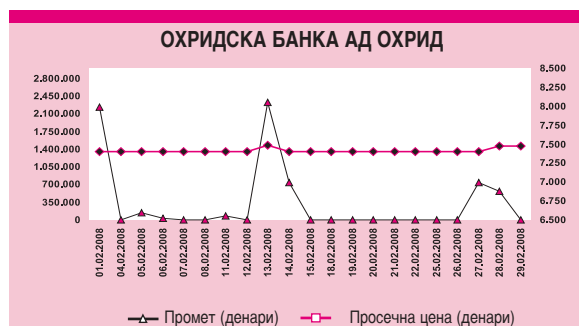
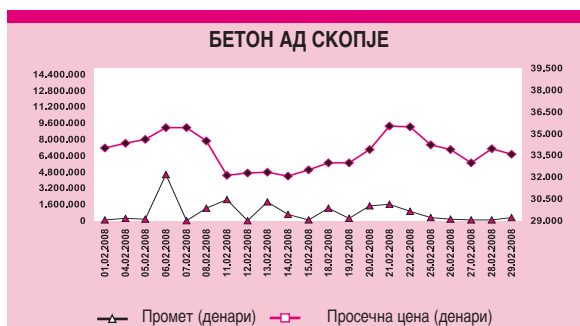
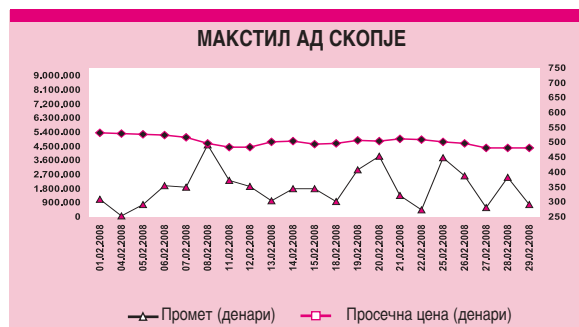
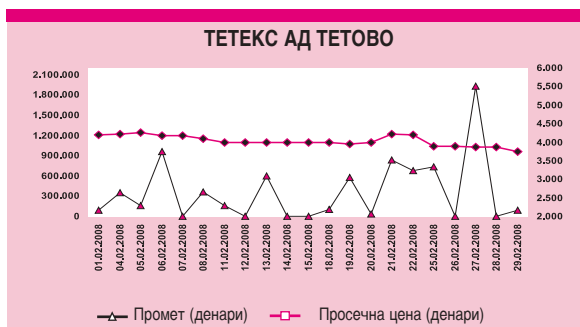
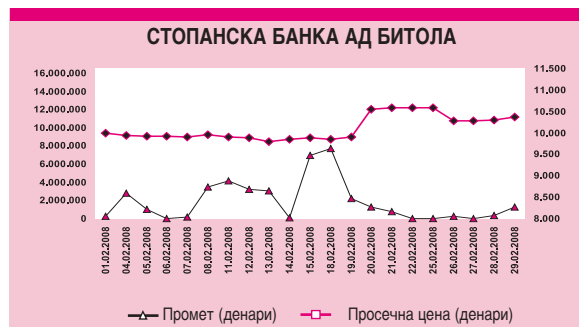
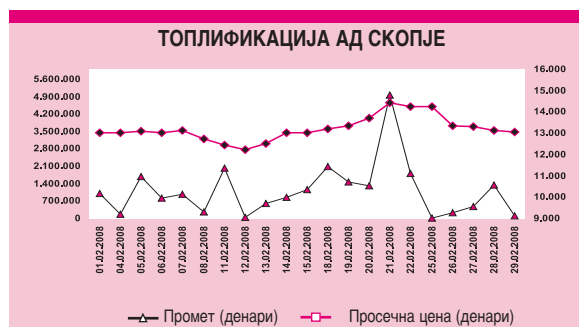
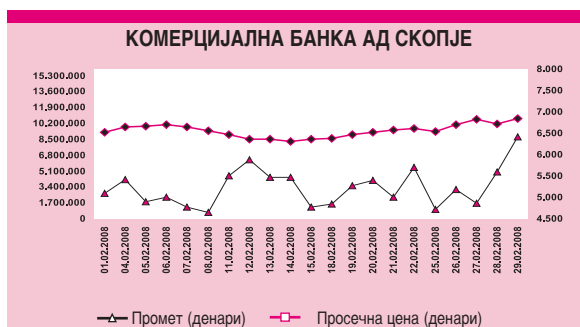
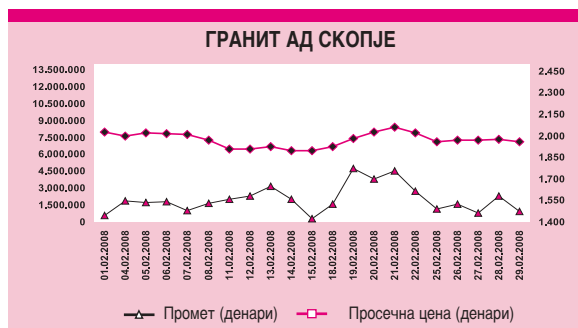
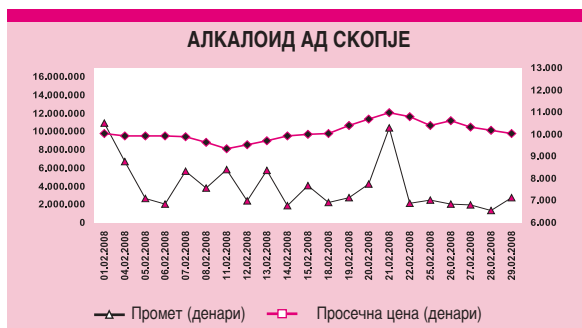
Учество на странските и домашните инвеститори во вкупниот промет остварен на Берзата⁵⁾

февруари 2008	Купување % на учество	Продавање % на учество
Странски физички лица	6,21%	5,27%
Странски правни лица	44,64%	22,43%
Вкупно странски	50,85%	27,70%
Домашни физички лица	31,07%	37,49%
Домашни правни лица	18,08%	34,81%
Вкупно домашни	49,15%	72,30%

5) Состојба на последен ден на тргување во месецот, според податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност а која се однесува на учеството на странските и домашните инвеститори во вкупниот промет остварен на Берзата.

Промет по членки

Членка	Шифра	Класично тргување	Класично тргување %	Блокови	Блокови %	Држава	Држава %	Вкупно
УНИ банка АД Скопје	БЛ	23.083.389	1,29	577.839.360	63,94	0	0	600.922.749
Фершпед Брокер АД Скопје	ФР	84.880.500	4,76	325.894.520	36,06	0	0	410.775.020
Комерцијална банка АД Скопје	КБ	306.751.231	17,2	0	0	0	0	306.751.231
НЛБ Тутунска брокер АД Скопје	ТН	259.207.595	14,54	0	0	0	0	259.207.595
Публикум АД Скопје	ПБ	174.433.938	9,78	0	0	0	0	174.433.938
Ауцтор брокери АД Скопје	АК	157.669.612	8,84	0	0	0	0	157.669.612
Иново брокер АД Скопје	ИН	150.592.869	8,44	0	0	0	0	150.592.869
ВИП АД Скопје	ВП	85.605.480	4,8	0	0	0	0	85.605.480
ТТК банка АД Скопје	ТК	80.291.068	4,5	0	0	0	0	80.291.068
Бро-дил АД Скопје	БД	77.114.969	4,32	0	0	0	0	77.114.969
Илирика Инвестментс АД Скопје	ИЛ	68.647.806	3,85	0	0	0	0	68.647.806
Еуроброкер АД Скопје	ЕУ	62.533.236	3,51	0	0	0	0	62.533.236
Алта Виста брокер АД Скопје	АВ	58.608.903	3,29	0	0	0	0	58.608.903
Инвестброкер АД Скопје	МИ	45.680.203	2,56	0	0	0	0	45.680.203
Стопанска банка АД Скопје	СБ	28.925.104	1,62	0	0	0	0	28.925.104
Поштел Брокер АД Скопје	ПТ	25.687.513	1,44	0	0	0	0	25.687.513
КБЦ Секјуритис АД Скопје	СЗ	25.320.649	1,42	0	0	0	0	25.320.649
Охридска банка АД Охрид	ОХ	24.833.789	1,39	0	0	0	0	24.833.789
Битола Брокер АД Битола	ББ	19.312.074	1,08	0	0	0	0	19.312.074
Динев брокер АД Скопје	ДН	11.943.476	0,67	0	0	0	0	11.943.476
Силекс банка АД Скопје	СЛ	6.496.868	0,36	0	0	0	0	6.496.868
Бета брокер АД Скопје	БЕ	5.633.557	0,32	0	0	0	0	5.633.557
Вкупно		1.783.253.830	100	903.733.880	100	0	100	2.686.987.710

КРЕДИТНИ ЛИНИИ ЗА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

обезбедени од Владата на Република Македонија, состојба во октомври 2007 година

(податоците се од информативен карактер, деталните услови за сите кредитни линии се достапни во деловните банки, освен информациите за репласирањето на средствата од Компензационите фондови од странска помош и од друга странска помош кои се достапни во Министерството за финансии)

Кредитна линија	Кредитна линија за набавка на опрема од италијанско производство МБПР	Кредитирање мали бизниси (микро, мали и средни претпријатија) од страна на KfW од Германија МБПР	Кредитната линија за создавање и одржување на работни места во МСТД од Банката за развој при Советот на Европа МБПР
Износ	до 2.000.000 €	до 50.000 €	До 400.000 €
Рок на враќање	7 години	до 4 години	До 7 години со вклучен грејс период
Грејс период	До 1.5 година	до 1 година	До 2 години
Годишна каматна стапка	7%	11% до 16% на годишно ниво	Променлива каматна стапка (моментално околу – 9% годишно)
Обезбедување	1. Хипотека на недвижен имот; 2. Рачна залога на опрема; 3. Меници и др.	Бланко меница со изјава заверена кај нотар, со најмалку 2 жиранти; Бариран чек со изјава заверена кај нотар, меница и/или бариран чек од други бонитетни правни лица – гаранتي; Хипотека; Рачна залога на подвижни предмети и права; Депо на вредносни предмети и хартии од вредност; Граѓански чекови; по потреба и друго, прифатливо за Банката. При проценување на кредитите се применува посебна кредитна технологија која е фокусирана на социо-економската состојба на претприемачот и неговиот бизнис, во однос на колатералот.	Стандардно обезбедување прифатливо за банките учеснички (хипотека, рачна залога и сл.).
Намена на кредитот	Стоков кредит наменет за набавка на машини и опрема со италијанско потекло.	1. Финансирање на основни средства (набавка на опрема, машини, алати, инсталации, градежно земјиште, реновирање и модернизација); 2. Финансирање на обртни средства (суровини, репроматеријали, трговска стока).	Создавање на нови работни места преку инвестиции во сите сектори освен примарно земјоделско производство, од страна на мали и средни трговски друштва.
Целни групи	Профитабилни инвестициони проекти на приватни инвеститори од дејности предвидени во Националната класификација на дејности, освен: Е –Трговија; Ј – Јавна управа, задолжителна социјална заштита; М – Приватни домаќинства со вработени лица; и Н – Екстериторијални организации и тела.	Приватни трговски друштва, поединци, индивидуални претприемачи, занаетчи, продавачи на пазар и самостојни вршители на дејност.	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Република Италија обезбеди 12.704.840 милиони €, од кои за користење остануваат 62.704,36 €. Степен на искористеност 99,51%.	Првиот и вториот кредит од KfW од Германија во висина од 13 мил. € е 100% искористен. Од наплатените ануитети се креира револвинг фонд. Од јули 2007 година почна да се користи и третата транша од 7,7 мил. €. Искористени 5,5 милиони €.	Вкупен износ на кредитната линија е 10.000.000 €, а досега се искористени 5.000.000 €.

Деловни банки кои го нудат кредитот	Еуростандард б Скопје, ИК б Скопје, Инвест б Скопје, Комерцијална б Скопје, Македонска б Скопје, Охридска б Охрид, Силекс б Скопје, Стопанска б Скопје, Стопанска б Битола, ТТК Скопје, Тутунска б Скопје, УНИ б Скопје	Извозна и кредитна банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Прокредит банка АД Скопје, Инвестбанка ад Скопје, Можности ДОО Скопје	Комерцијална банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, и Стопанска банка АД Битола
Забелешка	Еднократна провизија од 1,2% се плаќа за услугите на прокураторот, доколку се користат негови услуги. Од наплатените анuitети ќе се креира револвинг фонд за одобрување кредити под следните услови: – износ: од 50.000 – 500.000 € ; – рок на враќање: од 1– 3 години; – каматна стапка од 7% за фирми кои веќе користеле кредит од Стоковата кредитна линија и 8% за останатите заинтересирани фирми; – намена: за трајни обртни средства.	Програмата „Кредитирање мали бизниси“ наменета е за поддршка на микро, мали и средни претпријатија кои се 100% во приватна сопственост, се цел да се овозможи пристап на истите до финансиски средства, трансформирање во законски форми и интегрирање на истите во финансискиот пазар.	Средствата од оваа кредитна линија се за парцијално финансирање (до 50%) на издржани инвестициони проекти во корист на МСТД, со што ќе се зајакне нивната оперативна состојба и можност за создавање и задржување на околу 950 работни места по искористување на сите средства кои се на располагање од заемот.

Кредитна линија	Програма за кредитирање на развојот на МСП од страна на KfW од Германија. - револвинг фонд МБПР	Кредитирање на производство наменето за извоз од средствата доделени од страната на Владата на Република Македонија - МБПР	Кредитна линија за финансирање на трајни обртни средства доделени од Владата на Република Македонија - МБПР
Износ	50.000 – 400.000 €	до 2.000.000 €	До 300.000 €
Рок на враќање	До 4 години со вклучен грејс период	До 12 месеци (за извозни аранжмани)	3 години
Грејс период	до 6 месеци	нема (враќањето на кредитот е еднократно)	нема
Годишна каматна стапка	10%	8%	8%
Обезбедување	1. Хипотека; 2. Меници; 3. Залог на подвижни предмети, права и хартии од вредност или залог на недвижен имот	1. Хипотека; 2. Рачна залога на подвижни предмети и права; 3. Бонитетни хартии од вредност; 4. Други вообичаени форми на обезбедување	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	Модернизација и проширување на постоечки приватни МСП, и основање на нови. Минимум 40% од кредитот се користи за основни средства; Максимум 60% од кредитот може да се користи за обртни средства.	Финансирање на извозни аранжмани за сировини и репроматеријали врз основа на склучени договори за извоз.	Финансирање на трајни обртни средства
Целни групи	МСП кои се над 51% во приватна сопственост. KfW од Германија обезбеди 15 милиони €, кои се 100% искористени. Од наплатените анuitети креиран е револвинг фонд.	Приватни трговски друштва кои имаат производство наменето за извоз. Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 50,5 милиони € .	Извозно–ориентирани трговски друштва Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 2005 досега се пласирани 750 илјади € .
Степен на искористеност на средствата	Еуростандард АД Скопје, Извозна и Кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Силекс банка АД Скопје, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, УНИ банка АД Скопје	УНИ Банка АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс Банка АД Скопје	Еуростандард банка, Извозна и Кредитна банка, Инвестбанка, Комерцијална банка, Македонска банка, Охридска банка, Силекс банка, Стопанска банка Битола, Тетекс–Кредитна банка, Тетовска банка, Тутунска банка и УНИ банка
		Доколку друштвото го осигура извозот, каматната стапка ќе се намали за 0,5%.	

Кредитна линија	Кредити од кредитната линија од Меѓународен фонд за развој на земјоделството IFAD 1, IFAD 2 и револвинг фонд	Проектот за развој на приватниот сектор на Фондот за меѓународна соработка и развој од Тајван револвинг фонд НБРМ	Кредити за развој на приватниот сектор од Меѓународна банка за обнова и развој (МБОР) Револвинг фонд - НБРМ
Износ	1. 2.000 € микро кредити; 2. 50.000 € за примарно земјоделско производство; 3. 150.000 € за преработка 4. 150.000 € за трговија со земјоделски производи	1. до 400.000 \$ за мали и средни претпријатија 2. до 200.000 \$ за земјоделство	нема лимит
Рок на враќање	до 7 години зависно од видот и намената на кредитот	1. до 7 години за МСП, 2. до 5 години за земјоделство	1. до 3 години за обртни средства; 2. до 5 години за инвестициони проекти, во кои се работи на модернизација на технолошки процес
Грејс период	до 3 години, зависно од видот и намената	до 2 години	Согласно кредитната политика на деловните банки
Годишна каматна стапка	– од 6% до 18% годишно за микро кредити, – од 6% до 16% годишно за примарно производство (зависно од финансиската институција преку која се одобрува кредитот), – 7% годишно за преработка и трговија со земјоделски производи	Охридска банка а.д Охрид – 8,89% ; Стопанска банка а.д Скопје – 7,238 до 12,245; Комерцијална банка а.д Скопје – 7,89%; Тутунска банка а.д Скопје – 7,88%; Инвест банка а.д. Скопје – 7,3875%; Македонска банка а.д Скопје – 7,75%	Охридска банка а.д Охрид – 8,51% и 8,30% Тутунска банка а.д Скопје – 7,30% Инвест банка а.д. Скопје – од 9% до 12% Стопанска банка а.д Битола – од 8,50%
Обезбедување	1. залог на подвижен имот (опрема, трактори, возила, механизација и друго); 2. хипотека на недвижен имот; 3. кредитоспособни жиранти (физички или правни лица); 4. други инструменти на обезбедување кои ќе ги утврди банката или штедилницата.к	Согласно кредитната политика на банките учеснички.	Согласно кредитната политика на банките учеснички во реализацијата на средствата од Револвинг Фондот.
Намена на кредитот	1. сточарско производство; 2. растително производство; 3. земјоделска механизација; 4. опрема и обртни средства за откуп на земјоделски производи кои ќе се преработуваат; 5. трговија со земјоделски производи и нивна преработка.	1. кредити за мали и средни претпријатија – за основни средства (машини и опрема, од било која природа, освен стекнување на земја), и – за обртни средства (суровини и резервни делови). 2. кредити во областа на земјоделството – набавка на земјоделска механизација, основно стадо, оранжерии, подигање на насади, опрема, набавка на суровини, репроматеријали.	1. Финансирање на обртни средства (набавка на суровини, репроматеријали, дополнителна опрема и резервни делови за зголемување на обемот на производството за поддршка на извозни активности или супституција на увоз); 2. Финансирање на инвестициони проекти кога се работи за модернизација на технолошки процес.
Целни групи	1. Примарни земјоделски производители; 2. преработувачи на храна; и 3. трговци со земјоделски производи.	Мали и средни претпријатија и индивидуални земјоделски производители како и претпријатија ангажирани во производство–то или маркетингот на земјоделски производи.	Претпријатија во приватна сопственост, како и индивидуални земјоделски производители.

Степен на искористеност на средствата	Меѓународен фонд за развој на земјоделството IFAD додели два кредити: 6.2 мил.\$ (IFAD 1) и 8 мил.\$ (IFAD 2). Повлечени и искоростени се сите средства. Од вратените анuitети е формиран револвинг фонд.	Средствата од Заемот од Фондот за меѓународна соработка и развој (ICDF) – Тајван се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.	Кредитната линија за развој на приватниот сектор одобрена од Светска Банка (Заемите 4015МК и 4240МК) е целосно искористена. За понатамошно користење на располагање се средствата од Револвинг Фондот.
Деловни банки кои го нудат кредитот	Инвестбанка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, КИБ Куманово, Стопанска Банка АД Битола Штедилница Можности и Штедилница ФУЛМ	Охридска банка а.д Охрид, Стопанска банка а.д Скопје, Комерцијална банка а.д Скопје, Тутунска банка а.д Скопје, Инвест банка а.д. Скопје и Македонска банка а.д Скопје.	Охридска банка а.д Охрид, Тутунска банка а.д Скопје, Инвест банка а.д. Скопје, Стопанска банка а.д Битола.
Забелешка	Заклучно со 15.10.2007 година, преку Земјоделскиот кредитен дисконтен фонд се рефинансирани 2664 кредити во вкупен износ од 16,1 милиони евра (IFAD 1, IFAD 2 и револвинг фонд)	Со средствата од под-заемот може да се финансираат најмногу 85% од вкупната вредност на под-проектот. Банката и крајниот корисник на под-заемот ќе го финансираат остатокот од најмалку 15%.	Со средствата од под-заемот може да се финансираат до 70% од вкупната вредност на под-проектот. Крајниот корисник ќе го финансира остатокот од најмалку 30%.

Кредитна линија	Поддршка на развојот на мали и средни претпријатија од Владата на Холандија -Македонската развојна фондација за претпријатијата	Кредитна линија за креирање нови работни места во мали и средни претпријатија од Банката за развој при Советот на Европа револвинг фонд НБРМ	Кредитна линија за финансирање на МСП доделени од Владата на Република Македонија - МБПР
Износ	1. Заем тип 1 до 10.000 € 2. Заем тип 2 од 15.000 до 75.000 € 3. Заем тип 3 до 15.000 €	нема лимит	До 500.000 €
Рок на враќање	до 5 години, (Рокот н враќање може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	од 5 до 10 години	8 години
Грејс период	до 1 година (Грејс периодот може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	Грејс периодот го одредува банката во зависност од вредноста на под-заемот и можниот обрт на средствата во однос на времето за враќање на истиот.	До 1 година
Годишна каматна стапка	Ја одредува индивидуално секоја финансиска институција.	Стопанска банка а.д. Скопје – 9,5% до 9,7%; Комерцијална банка а.д. Скопје – од 6,89% до 8,55%; Охридска банка а.д. Охрид – од 8,59%.	8%
Обезбедување	Согласно кредитната политика на финансиската институција вклучена во спроведување на кредитната линија.	Согласно кредитната политика на банките учеснички.	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	За инвестиции во основни средства и работен капитал	Изградба/набавка на имот, набавка на машини и опрема, набавка на сировини и резервни делови, како и активност на едукативни тренинг програми.	Финансирање на основни и обртни средства
Целни групи	тип 1: индивидуални земјоделци, самостојно вработени лица и претприемачи на микро претпријатија; тип 2: мали претпријатија со најмногу 50 вработени тип 3: мали претпријатија со најмногу 10 вработени.	Извозно-ориентирани трговски друштва Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 2005 досега се пласирани 750 илјади €. Еуростандард банка, Извозна и Кредитна банка, Инвестбанка, Комерцијална банка, Македонска банка, Охридска банка, Силекс банка, Стопанска банка Битола, Тетекс-Кредитна банка, Тетовска банка, Тутунска банка и УНИ банка	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Холандија обезбеди 7,2 мил. €. Искористени се 100%. Од наплатената главнина се формира револвинг фонд, кој се пласира под истите услови.	Средствата од Заемот одобрен од Банката за развој при Советот на Европа (СЕВ) во износ од ЕУР 5,113 милиони се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.	Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 20 милиони €.

Деловни банки кои го нудат кредитот	Тутунска банка АД Скопје, ИК банка АД Скопје, Можности ДОО Скопје	Стопанска банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје и Охридска банка АД Охрид.	УНИ Банка АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје,
Забелешка		Средствата не може да се користат за проекти од земјоделството, освен за преработка и доработка на земјоделски производи. Се исклучува од финансирање обртниот капитал и услугите поврзани со операциите на проектот (трошоците за одржување, плати и друго). Со средствата од под-заемот може да се финансира најмногу 50% од вкупната вредност на под-проектот. Останатите 50% се финансираат од сопствени средства на крајниот корисник или од средства на банката учесничка	Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс Банка АД Скопје

Кредитна линија/ Извор на средства	Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од странска помош (Одлука од Сл. в. 60/2004)		Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од друга странска помош (Одлука од Сл. в. 28/2005)	
Износ	Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.		Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.	
Рок на враќање	9 месеци	5 години	9 месеци	5 години
Грејс период	3 месеци	1 година	3 месеци	1 година
Годишна каматна стапка	3%	3%	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М
Обезбедување	Банкарска гаранција	Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција	Банкарска гаранција	Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција
Намена на кредитот	1. суровини; 2. репроматеријали.	инвестициони проекти	1. суровини; 2. репроматеријали	инвестициони проекти
Целни групи	МСП од областа на стопанството		МСП од областа на стопанството	
Степен на искористеност на средствата	Од наплатените анuitети од странските помошти се генерираат компензациони фондови. Со состојба 30.09.2007 година нераспределени се 22.575.000 милиони денари.		Од наплатените анuitети од странските помошти се генерираат компензациони фондови. Со состојба 30.09.2007 година нераспределени се 66.889.000 милиони денари.	
Деловни банки кои го нудат кредитот/ Министерство за финансии	Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош		Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош	
Забелешка	Средствата се ставаат во функција по распишано соопштение во дневните весници од страна на Министерството за финансии. Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.		Средствата се ставаат во функција по распишано соопштение во дневните весници од страна на Министерството за финансии. Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.	

ДРУГИ ПРОЕКТИ ЗА ПОДДРШКА НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА, состојба октомври 2007 г.
(податоците се од информативен карактер, деталните услови се достапни кај имплементаторите)

Гаранции	Гарантен Фонд на Македонска Банка за Поддршка на Развој - Проект на Владата на РМ	Гарантен фонд - проект на Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (SIDA)	Кредитен фонд	Фонд за кредитирање МСП - проект на Американската агенција за меѓународен развој (USAID) норвешкиот државен инвестициски фонд NORFUND
Услови под кои се одобрува гаранција	Гаранции се доделуваат за сите долгорочни кредити за инвестиции од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички на договори за соработка со МБПР	Гаранции за кредит: се издаваат за сите кредити од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички за соработка со ГФ Гаранции за добавувачи: се издаваат на добавувачите со кои Гаранти Фонд има договор за соработка, а кои продаваат опрема и репроматеријали на одложено плаќање	Видови кредити	Краткорочни иновативни кредити за обртни средства за МСП: кредити за финансирање на нарачки за познат купувач, производство наменето за извоз, факторинг и др.
Видови гаранции	Гаранции за кредит обезбедени со инструменти за обезбедување кои банките не ги прифаќаат.	1. Гаранции за кредит 2. Гаранции за добавувачи 3. Гаранции за добавувачи со кредит (комбинација од претходните два вида)	Намена на кредитот	Финансирање на подготовка на производство и испорака на производи на домашни и странски пазари, набавка на сировини и репроматеријали, трошоци за пакување, работна сила, тестирање, транспорт, царина, даноци, и др.
Максимален износ	– максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гарантниот Фонд е 35.000 ЕВРА во денарска противвредност; – максималниот износ на кредит за која може да биде издадена гаранција е 150.000 ЕВРА во денарска противвредност; – гаранцијата не може да надмине износ од 33 % од главницата на бараниот кредит.	– максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 60.000 евра во денарска противвредност; – максималниот износ на поединечната гаранција за добавувачи за набавка на основни средства која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 60.000 евра во денарска противвредност; – максималниот износ на поединечната гаранција за набавка на сировини и репроматеријали која може да биде издадена од Гаранти Фондот е 30.000 евра во денарска противвредност; – гаранцијата не може да надмине износ од 60 % од главницата на бараниот кредит/основното средство/репроматеријалите и сировините	Износ	од 4.500.000 МКД до 5.000.000 МКД
Рок на враќање на кредит	Гаранција може да се издава на кредити/ набавки со максимален рок на отплата од 10 години.	Гаранција може да се издава на кредити/набавки со максимален рок на отплата од 5 години со вклучен грејс период	Рок на враќање	од 30 до 179 дена
Надомест за гаранција	2,2 % годишно на салдото на гаранцијата	Гаранции за кредит: – 2% од висината на гаранцијата на годишно ниво Гаранции за добавувачи: – 3% од висината на гаранцијата на годишно ниво;	Годишна каматна стапка	од 8% до 12%

Манипулативен трошок		– 1,5% еднократно, за гаранции за кредит; – 1% еднократно, за гаранции за добавувачи.	Провизии	1. 0,5% за обработка на барање; и 2. 2% за управување со кредитот.
Обезбедување	1. Хипотека во однос 1:1,2 дадена кај деловната банка (за целиот износ на кредитот) . 2. Доколку не се располага со таков имот, се обезбедува колатерал кај МБПР (кој што не го прима деловната банка) во однос 1:1,2, само на гарантираниот дел од кредитот.	Движен (опрема, механизација, возила) и недвижен имот (објекти, земјиште), меници, др.	Обезбедување	Банкарски гаранции, полиса за осигурување извоз, барирани чекови, залог, меници, др.
Целни групи	Занаетчии, трговци поединци, микро, мали и средни трговски друштва (регистрации во РМ и со најмалку 51% приватен капитал)	– потенцијални основачи на МСП – постоечки МСП со доминантен приватен капитал и најмногу 50 вработени – вршители на земјоделска дејност	Целни групи	Претпријатија од наведените индустриски гранки можат да поднесат барања за кредит: 1. производство на прехранбени производи и пијалаци; 2. производство на текстил и текстилни производи; 3. производство на кожа, предмети од кожа и кожна галантерија; 4. производство на основни метали и стандардни метални производи; 5. производство на градежни материјали; 6. препработка на дрво и производи од дрва, производство на машини и електрични уреди.
Имплементатор	Комерцијална банка ад Скопје, Стопанска банка ад Битола, Инвестбанка ад Скопје, Еуро стандард банка ад Скопје, ТТК Банка ад Скопје, Силекс банка ад Скопје, Штедилница Можности Скопје	Центар за поттикнување на развојот на мали и средни друштва Скопје	Имплементатор	МСП Фонд Скопје
Намена на гаранцијата	За кредити во инвестиции во постоечки или нови технологии со кои се зголемува извозот од РМ	Започнување или проширување на бизнис (гаранцијата не се издава за потрошувачки и станбени кредити) Гаранти Фонд е институција која е основана во 2002 година	Основач на фондот	МСП фондот е основан и управуван од Развојна Фондација Кримсон.

Забелешка	Владата на РМ во декември 2005 година формираше Гарантен фонд, со трансфер на 231 милиони МКД од буџетот на РМ . Целта за формирање на ГФ е на целните групи да им се олесни пристапот до банкарските кредити за инвестиции, во поглед на колатералот по кредитите.	Капиталот за издавање на гаранции изнесува 2.500.000 Евра, средствата се обезбедени од SIDA (Swedish international development cooperation agency). Гаранти Фонд заклучно со 15.10.2007 има издадено гаранции во висина на нешто повеќе од 3.000.000 евра, користејќи го и револвингот на средствата. За тековната година Гаранти Фонд располага со околу 500.000 Евра (средства од револвингот)	Забелешка МСП фондот кредитира приватни правни субјекти: 1. кои вршат дејности во производството, трговија и услуги; 2. кои покажуваат позитивни финансиски резултати во досегашното работење; 3. чиј број на вработени се движи од 5 до 200 лица; 4. кредито-барателите треба да ја вршат истата дејност најмалку 3 години, или пак менаџерите на тие претпријатија да имаат искуство во вршењето на таа дејност како физички лица доколку претпријатието е формирано пред помалку од 3 години; 5. приоритет имаат претпријатијата кои се извозно ориентирани, обезбедуваат поголем број на нови вработувања, остваруваат нето девизни приливи, користат домашни сировини и се грижат за заштита на човековата околина.
-------------------------	--	--	---

ПОДГОТВУВА И ИЗДАВА

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ул. „Даме Груев“ 14, 1000 Скопје,
Тел: (389) 02 117 288, Факс: (389) 02 117 280
Интернет адреса: <http://www.finance.gov.mk>

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Д-р Трајко Славески

**ЗАМЕНИК
ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК**

Доц. Д-р Никица Мојсоска Блажевски
nikica.mojzoska@finance.gov.mk

ЧЛЕНОВИ НА УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Снежана Делевска,
М-р Мишо Николов
Анета Димовска

ПОДГОТОВКА И ПЕЧАТ

Глобал Комуникации, Скопје

ТИРАЖ

500 примероци

ПРЕВОД

Жана Шокаровска
Маја Петровска

**ПРИ КОРИСТЕЊЕТО НА ПОДАТОЦИТЕ
ОД ОВАА ПУБЛИКАЦИЈА, ГИ МОЛИМЕ
КОРИСНИЦИТЕ ЗАДОЛЖИТЕЛНО
ДА ГО НАВЕДАТ ИЗВОРОТ**

ISSN 1409 - 9209
Билт. Минист. Финанс.
1/2-2008

